

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ
2014 - 2020

CCI	2014GR16M2OP014
Τίτλος	Ανατολική Μακεδονία Θράκη
Έκδοση	1.2
Πρώτο έτος	2014
Τελευταίο έτος	2020
Επιλέξιμο από	
Επιλέξιμο έως	
Αριθμός απόφασης ΕΚ	
Ημερομηνία απόφασης ΕΚ	
Αριθμός τροποποιητικής απόφασης ΚΜ	
Ημερομηνία τροποποιητικής απόφασης ΚΜ	
Ημερομηνία θέσης σε ισχύ της τροποποιητικής απόφασης του ΚΜ	
Περιφέρειες NUTS που καλύπτονται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	EL11 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη (Anatoliki Makedonia, Thraki)

Κομοτηνή, Νοέμβριος 2014

ΤΜΗΜΑ 1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ, ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

1.1. Στρατηγική για τη συμβολή του επιχειρησιακού προγράμματος στη στρατηγική της Ένωσης για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής

1.1.1 Περιγραφή της στρατηγικής του προγράμματος για να συμβάλει στη στρατηγική της Ένωσης για την Έξυπνη, βιώσιμη και δίχως αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Υφιστάμενη Κατάσταση και Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης

Βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (ΠΑΜΘ) αποτελεί η, ως προς τη χώρα αλλά και η ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), συνοριακή της θέση, η οποία μέχρι σχετικά πρόσφατα (1989), επέβαλε σημαντικούς περιορισμούς στην, προς βορρά και στην προς ανατολάς κινητικότητα. Την τελευταία δεκαετία η ΠΑΜΘ μετασχηματίζεται από «ακριτική περιφέρεια» σε «πύλη της χώρας και της ΕΕ». Κύριοι παράγοντες που συντελούν προς την κατεύθυνση αυτή είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού και των Καθέτων Αξόνων και η διεύρυνση της ΕΕ σε γειτονικά κράτη (Βουλγαρία, Ρουμανία). Εν τούτοις, σε όλη την ενδεκαετία 2000-2010 το κκ ΑΕΠ της ΠΑΜΘ δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει το 75% του μ.ο. της ΕΕ, παρά τη μικρή αλλά παροδική βελτίωση, από 63% το 2000 σε 70% το 2009, η οποία μάλλον οφείλεται στην πτώση του μ.ο. της ΕΕ λόγω της ένταξης κρατών με χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, παρά σε πραγματική μεγέθυνση της περιφερειακής οικονομίας. Σύμφωνα δε με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία το κ.κ. ΑΕΠ της ΠΑΜΘ το 2011 ανέρχεται σε 13.100€ και ισοδυναμεί με το 57% του μ.ο. της ΕΕ-28. Στην Εικόνα Α – 1 έως Α – 5 παρουσιάζονται διαγράμματα της εξέλιξης του κκ ΑΕΠ της ΠΑΜΘ, σε επίπεδο NUTS2 και NUTS3, η τομεακή του σύνθεση, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά κλάδο καθώς και η διαχρονική εξέλιξη του διαθέσιμου εισοδήματος.

Συγκριτικά με τις Περιφέρειες της Χώρας, η οικονομία της ΠΑΜΘ διακρίνεται από τρία κύρια χαρακτηριστικά:

- ιστορικά χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης,
- παραδοσιακή παραγωγική δομή με έντονο αγροτικό προσανατολισμό και
- σημαντική συσσώρευση επενδεδυμένου κεφαλαίου κυρίως με τη μορφή υποδομών μεταφορών και ενέργειας.

Στην ΠΑΜΘ τα διαρθρωτικά προβλήματα δεν έχουν μέχρι σήμερα αντιμετωπισθεί συστηματικά και παρά τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν οι ανισότητες επιμένουν, ενώ η φτώχεια και η ανεργία αυξάνονται, ιδιαίτερα μετά το 2008. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης αποτυπώνονται στην απώλεια **34.205** θέσεων εργασίας κατά την περίοδο 2008-2011-με το δευτερογενή τομέα να σημειώνει τη μεγαλύτερη μείωση (46,8%) και αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 14,4% το 2010, σε 26,4% το 2013, με μεγαλύτερη ένταση στους νέους (59,8% το 2013). Παράλληλα, η συμμετοχή της ΠΑΜΘ στην απασχόληση (49,1% το 2013 για τις ηλικίες 15-64), συνεχίζει να υπολείπεται τόσο του Ευρωπαϊκού μ.ο. όσο και του Εθνικού (64,1% και 49,3% αντίστοιχα) ενώ είναι ιδιαίτερα χαμηλή στους νέους (έως 24 ετών). Από την άλλη, λαμβάνοντας υπόψη το πλούσιο **ενδογενές δυναμικό** της ΠΑΜΘ σε ότι αφορά στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους αλλά και στο ανθρώπινο δυναμικό, καταγράφονται σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης. Ειδικότερα, η ΠΑΜΘ χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα δυνατά σημεία:

- σχετικά ευρεία παραγωγική βάση,
- μία πρόσφατη δυναμική δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων της σε Ε&Α,
- ευρείας διαφοροποίησης και πλούσιους αναπτυξιακούς πόρους, συμπεριλαμβανο-

μένων του υδατικού δυναμικού, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων ενεργειακών πόρων, του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και του οικολογικού αποθέματος, των πολιτιστικών και των ορυκτών πόρων,

- ικανοποιητικά ανεπτυγμένες υποδομές οδικών μεταφορών και προοπτικές διασύνδεσης με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα,
- σημαντικές σε ποσότητα και ισόρροπα ανεπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης (ΒΙΠΕ/ΒΙΟΠΑ),
- ισχυρή ταυτότητα των κύριων αστικών κέντρων,
- διαπολιτισμικότητα και
- σχετική εμπέδωση πνεύματος κατευθυνόμενου από την προσέγγιση της αειφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.

Πρόθεση της ΠΑΜΘ είναι η αναστροφή του αρνητικού κλίματος που δημιουργήθηκε από την πρόσφατη οικονομική κρίση, και η εδραίωση ενός **νέου προτύπου ανάπτυξης** το οποίο στοχεύει σε «**ενδογενή-αυτοτροφοδοτούμενη**» και όχι «**επιδοτούμενη**» **ανάπτυξη** και βασίζεται στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου μέσω:

- της **αξιοποίησης των διαθέσιμων και ανεκμετάλλευστων περιφερειακών πόρων και υποδομών** καθώς και των διαθέσιμων εθνικών, ευρωπαϊκών και ιδιωτικών κεφαλαίων-ώστε να τροφοδοτηθεί βραχυπρόθεσμα η διαδικασία ενεργοποίησης των παραπάνω πόρων και να παραχθεί μακροπρόθεσμα τοπική υπεραξία που θα καταστήσει την αναπτυξιακή διαδικασία «αυτοτροφοδοτούμενη» και
- της **αξιοποίησης του ευρύτερου εξωτερικού γεωγραφικού περιβάλλοντος** (διασυννοριακή περιοχή, Μεσόγειος, αναδυόμενες αγορές Μαύρης Θάλασσας) και των εδραιωμένων/δυναμικών σχέσεων με αυτό.

Η υλοποίηση των παραπάνω πρέπει να γίνει μέσω της **ενίσχυσης των παραγόντων και διαδικασιών που επηρεάζουν την επιχειρηματική επιτυχία** και όχι με κίνητρα που απλώς επηρεάζουν τη χωροθέτηση επιχειρήσεων.

Έτσι, το αναπτυξιακό όραμα της ΠΑΜΘ για το 2020, λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε ότι αφορά στους τομείς με συγκριτικό πλεονέκτημα, διατυπώνεται ως η «**ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας ώστε, να μετασηματιστεί σε τουριστικό προορισμό αριστείας και σημαντικό βιομηχανικό πόλο, αξιοποιώντας το συγκριτικό της πλεονέκτημα στο αγροδιατροφικό σύμπλεγμα, το πλούσιο ενδογενές της δυναμικό, τη γεωγραφική της θέση και προωθώντας την κοινωνική συνοχή με την κινητοποίηση υφισταμένων αλλά και νέων κοινωνικών συλλογικοτήτων**», η δε αναπτυξιακή της στρατηγική βασίζεται:

α. Στον τομέα της οικονομίας:

- Ενίσχυση επιλεγμένων οικονομικών δραστηριοτήτων με συγκριτικά πλεονεκτήματα ως πυλώνων ανάπτυξης της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής επιτυχίας μέσα από ταχεία ενσωμάτωση υφιστάμενης τεχνολογίας, παραγωγή εγχώριας καινοτομίας και επέκταση επιχειρήσεων στην αλυσίδα καθετοποίησης και διασύνδεση παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και προώθηση σε νέες αγορές των πλέον εξαγωγίμων προϊόντων/υπηρεσιών.

β. Στον κοινωνικό τομέα:

- Βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσα από στοχευμένες δράσεις για την χωρίς διακρίσεις πρόσβαση όλων των κατοίκων της ΠΑΜΘ.
- Αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της φτώχειας, μέσα από την υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών, ενεργητικών πολιτικών για ένταξη στην αγορά εργασίας ειδικών ομάδων που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης, ή/και δια βίου μάθησης και την ανάπτυξη

της κοινωνικής οικονομίας ως μοντέλου οργάνωσης της παραγωγής, της οικονομίας και της συλλογικής ζωής.

- Βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης ποσοτικά και ποιοτικά, με τη συμπλήρωση της κτιριακής υποδομής, την πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής, την ενίσχυση της συμμετοχής ειδικών ομάδων του πληθυσμού στην εκπαίδευση και σε προγράμματα δια βίου μάθησης και τη σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες του κοινωνικοοικονομικού συστήματος της ΠΑΜΘ.

γ. Στον τομέα του περιβάλλοντος και των υποδομών:

- Διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ως αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της Π-ΑΜΘ, μέσα από τη βελτίωση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών μέτρησης και παρακολούθησης του περιβάλλοντος και τεχνολογιών διαχείρισης αποβλήτων, με έμφαση στην ανακύκλωση / επαναχρησιμοποίηση, μέσα από τη δημιουργία αποτελεσματικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών και συνεργασίας με τις τοπικές κοινωνίες για την προώθηση σχεδιασμού με βάση τις αρχές της αειφορίας.
- Βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων και του δυναμικού ΑΠΕ μέσα από την προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων, την προώθηση αποτελεσματικότερης τεχνολογίας για τη μείωση των απωλειών και τη διαχείριση ακραίων φαινομένων και κρίσεων.
- Ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών μέσα από τη συνδυασμένη λειτουργία δικτύων και εγκαταστάσεων αποθήκευσης, εισαγωγής, εξαγωγής και μεταφοράς, κυρίως με την αξιοποίηση αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου .

Η αναπτυξιακή στρατηγική της ΠΑΜΘ θέτει ως **βασικούς στόχους:**

- **τη διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας,**
- **την αύξηση της απασχόλησης,**
- **την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και**
- **τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΠΑΜΘ ως τόπο κατοικίας και παραγωγής**

και περιλαμβάνει πλέγμα παρεμβάσεων που σχεδιάστηκαν και ιεραρχήθηκαν ώστε να ανταποκρίνονται τόσο στις άμεσες όσο και στις μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές επιδιώξεις.

Οι πόροι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) της περιόδου 2014-2020, που αναλογούν στην ΠΑΜΘ, επαρκούν για την επίτευξη μικρού μέρους των στόχων της περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής και επομένως θα πρέπει να κατευθυνθούν στην επίτευξη **επιλεγμένων στόχων υψηλής προτεραιότητας** διασφαλίζοντας ταυτόχρονα και τη συμβολή στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής της Κοινότητας. Οι επιλεγμένοι αυτοί στόχοι υψηλής προτεραιότητας περιλαμβάνουν:

- Αντιμετώπιση της ανεργίας και της φτώχειας μέσω της επιχειρηματικότητας και μέσω της ένταξης μειονεκτικών ομάδων στην αγορά εργασίας.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας/αποδοτικότητας της τοπικής αγροτικής οικονομίας μέσω της ανάπτυξης του αγροδιατροφικού τομέα.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας βιομηχανίας μέσα από την ενσωμάτωση τεχνολογίας, καινοτομίας (διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στις επιχειρήσεις και δικτύωση ερευνητικών ομάδων με επιλεγμένους κλάδους της μεταποίησης) και την ένταξη σε αλυσίδες αξίας και συνεργατικά σχήματα.
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας του τριτογενή τομέα με βελτίωση της ποιότητας της τουριστικής προσφοράς.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και βελτίωση της ικανότητας υποδομών & δομών να στηρίζουν μακροπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, με έμφαση:

- στην ενέργεια (γεωθερμία, βιομάζα),
  - στις μεταφορές (διασύνδεση Εγνατίας, αξιοποίηση σιδηροδρόμου, αναβάθμιση υφιστάμενων οδικών υποδομών),
  - στην υγεία (βελτίωση αποδοτικότητας, κάλυψη υποεξυηρητούμενων πληθυσμών),
  - στην εκπαίδευση (βελτίωση δεξιοτήτων & μορφωτικού επιπέδου, μείωση σχολικής διαρροής) και
  - στις ψηφιακές υπηρεσίες.
- Προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης της ΠΑΜΘ.
  - Προστασία του Περιβάλλοντος (αντιμετώπιση πλημμυρών, διαχείριση στερεών αποβλήτων, υδατικών πόρων και προστατευόμενων περιοχών).

Η Στρατηγική του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014 - 2020

Η στρατηγική του ΠΕΠ, διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψη τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της ΠΑΜΘ, τις προτεραιότητες της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τις διατάξεις του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου (ΚΣΠ), το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΕΣΠΑ 2014-2020) και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), τις συστάσεις της Επιτροπής (Position Paper), την εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη, η οποία βρίσκεται σε διαδικασία εξειδίκευσης, την εκτενή διαβούλευση που προηγήθηκε και την εκ των προτέρων αξιολόγηση. Παρουσιάζει υψηλό βαθμό συσχέτισης με τους γενικούς και ειδικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και ειδικότερα οι παρεμβάσεις:

- στο επίπεδο της οικονομίας βρίσκονται σε συνάφεια τόσο με το στόχο της «Εξυπνης Ανάπτυξης» (smart growth) όσο και με τον στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τον ΑΠ 1,
- στο επίπεδο των υποδομών και περιβάλλοντος βρίσκονται σε συνάφεια με τον στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τον ΑΠ 2 και
- στο επίπεδο του κοινωνικού τομέα βρίσκονται σε συνάφεια με το στόχο της «Ανάπτυξης χωρίς Αποκλεισμούς» (inclusive growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τους ΑΠ 3 & ΑΠ 4.

Η συμβολή του ΠΕΠ στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και στην επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής συνοχής περιγράφονται παρακάτω αναλυτικά ανά Θεματικό Στόχο (ΘΣ). Επισημαίνεται πως οι ΘΣ 8 (Απασχόληση, στο μεγαλύτερο τμήμα της), ΘΣ 10 (όσον αφορά τη στήριξη της ίσης πρόσβασης στη δια-βίου μάθηση από το ΕΚΤ) και ΘΣ 11 (Δημόσια Διοίκηση), καθώς και το τμήμα του ΘΣ 3 (Ανταγωνιστικότητα) που αφορά στον πρωτογενή τομέα, προγραμματίζεται να εξυπηρετηθούν από τα σχετικά Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, βάσει εθνικού σχεδιασμού.

Η θέση της ΠΑΜΘ σε σχέση με τους στόχους της Ε2020 δίνεται στον Πίνακα Α - 1 του. Η στρατηγική του ΠΕΠ παρουσιάζει επίσης υψηλό βαθμό συνάφειας με το ΕΣΠΑ 2014-2020 τόσο σε στρατηγικό επίπεδο (όραμα, βασικές στοχεύσεις) όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο (εξειδικεύσεις, επικέντρωση δράσεων). Το ΕΣΠΑ 2014 - 2020 προσδιορίζει ως βασικές προτεραιότητες χρηματοδότησης:

1. την ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας/εξωστρέφειας με έμφαση στην ποιότητα και την καινοτομία,
2. την ανάπτυξη/αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων με έμφαση στην κοινωνική ένταξη,
3. την προστασία του περιβάλλοντος και τη μετάβαση σε μια οικονομία φιλική προς αυτό,
4. την ανάπτυξη υποδομών που στηρίζουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, και
5. τη βελτίωση της θεσμικής επάρκειας τη δημόσιας διοίκησης.

ΘΣ 1: Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Η ΠΑΜΘ εντάσσεται στην κατηγορία των Περιφερειών με υψηλή παραγωγική δυνατότητα αλλά χαμηλό επίπεδο καινοτομίας, και βρίσκεται στην 7η θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας και στο 25% των Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χαμηλότερες επιδόσεις καινοτομίας.

Μετά από συστηματική αξιολόγηση στο πλαίσιο της διαδικασίας διαμόρφωσης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), ως κύριες ανάγκες του τομέα «έρευνα και ανάπτυξη» αναγνωρίζονται:

- η μόχλευση μέρους της ερευνητικής δραστηριότητας με κατεύθυνση προς τις ειδικές ανάγκες της περιφερειακής οικονομίας,
- η ενίσχυση των περιορισμένων σε αριθμό κοιτίδων ερευνητικής αριστείας ώστε να παραμείνουν ανταγωνιστικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο
- η ενίσχυση της εξωστρέφειας του ερευνητικού δυναμικού και
- η προσέλκυση ταλαντούχων ερευνητών και φοιτητών από τα τοπικά ΑΕΙ / ΤΕΙ / ΕΚ.
- αξιοποίηση των ερευνητικών δομών της Π-ΑΜΘ που σχετίζονται με τους κλάδους προτεραιότητας της Περιφερειακής RIS3.

Αντιστοίχως στον τομέα «καινοτομία» ως κύριες ανάγκες αναγνωρίζονται:

- η περαιτέρω βελτίωση των επιδόσεων των επιχειρήσεων σε δαπάνες E&A (0,17% του ΑΕΠ το 2011 έναντι 0,23% και 1,29% εθνικού και ευρωπαϊκού μ.ό., αντίστοιχα),
- η ενίσχυση των δικτυώσεων μεταξύ επιχειρήσεων και ακαδημαϊκού τομέα για μεταφορά τεχνολογίας,
- η διάχυση της χρήσης των βασικών υποστηρικτικών τεχνολογιών και κατάλληλα προσαρμοσμένων στα περιφερειακά δεδομένα και αναγκών καινοτομιών – τεχνολογικών ή μη,
- η δημιουργία προϋποθέσεων συμμετοχής των επιχειρήσεων στο πρόγραμμα OPI-ZΩΝ 2020,
- η υποστήριξη της προϊόντικης καινοτομίας σε κλάδους με εξαγωγικές επιδόσεις,
- η ενθάρρυνση της υιοθέτησης οργανωτικών ή διεργασιακών καινοτομιών για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων,
- η αναστροφή της διαρροής εγκεφάλων και
- η διέγερση του λανθάνοντος δυναμικού για καινοτομία στις επιχειρήσεις.

Η διαδικασία RIS3 ανέδειξε σημαντικές αδυναμίες στην ικανότητα των συντελεστών της Τριπλής Έλικας να συνεισφέρουν στη διαμόρφωση μιας συνεκτικής και τεκμηριωμένης στρατηγικής για την καινοτομία. Οι διασυνδέσεις μεταξύ ακαδημαϊκού και επιχειρηματικού τομέα είναι αποσπασματικές, τα θεσμικά όργανα της επιχειρηματικότητας λειτουργούν με συνδικαλιστικούς και όχι αναπτυξιακούς όρους, η δραστηριότητα των αναπτυξιακών εταιρειών είναι περισσότερο διαχειριστική και οι φορείς της έρευνας δε φαίνεται να διαθέτουν ένα σχέδιο εκμετάλλευσης των όποιων ανταγωνιστικών τους πλεονεκτημάτων. Συνεπώς, αποτελεί ανάγκη υψηλής προτεραιότητας η αναβάθμιση της θεσμικής ικανότητας των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας (ακαδημαϊκός / ερευνητικός και επιχειρηματικός τομέας, τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση) και η ενίσχυση της μεταξύ τους δικτύωσης ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικά το σύστημα διακυβέρνησης που εισάγει η RIS3.

Παρόλα αυτά, η θέση της ΠΑΜΘ έχει βελτιωθεί ραγδαία ως προς τη διάσταση της έντασης E&A των επιχειρήσεων όπου καταλαμβάνει την 3η θέση μεταξύ των Ελληνικών Περιφερειών με επίδοση 0,17% το 2011 έναντι μόλις 0,02% το 2005. Σ' αυτό το πλαίσιο,

ξεκινώντας από ιδιαίτερα χαμηλή βάση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο αλλά παρουσιάζοντας ενδιαφέρουσα δυναμική, η ΠΑΜΘ σχεδιάζει να εφαρμόσει την περιφερειακή RIS3 φιλοδοξώντας να αξιοποιήσει αποδοτικά όλους τους διαθέσιμους πόρους.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Οι ανάγκες στον τομέα της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας (ΕΤΑΚ) αντιμετωπίζονται με ολοκληρωμένη παρέμβαση **ανάκτησης του χαμένου εδάφους** που εστιάζει σε τρεις επιλεγμένους στόχους:

- **τη βελτίωση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας,**
- **την ενίσχυση της προσφοράς νέας γνώσης και της ικανότητας αξιοποίησής της από τον επιχειρηματικό τομέα και**
- **την ενίσχυση των δεσμών της τριπλής έλικας για διάχυση καινοτομιών.**

Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας αποτελεί μια από τις 5 πρωταρχικές προτεραιότητες της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και έναν από τους τρεις πυλώνες για την επίτευξη της «Έξυπνης Ανάπτυξης». Ως στόχος έχει τεθεί στην ΕΕ, η αύξηση του επιπέδου επενδύσεων για Έρευνα στο 3% του ΑΕΠ το έτος 2020. Αντίστοιχα, σε εθνικό επίπεδο, ο στόχος έχει τεθεί στο 1,2% (0,67% το έτος 2011).

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στο ΘΣ 1, που εντάσσονται στον ΑΠ 1, αναμένεται να οδηγήσουν σε αύξηση του επιπέδου των επενδύσεων Ε&Α από τις επιχειρήσεις της ΑΜΘ κατά 30% σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα και να συμβάλλουν στη βελτίωση της σχετικής θέσης της ΠΑΜΘ ως προς τις λοιπές Ευρωπαϊκές Περιφέρειες όσον αφορά τις συνολικές δαπάνες Ε&Α προς το περιφερειακό ΑΕΠ. Στην Π-ΑΜΘ η κατάρτιση της Περιφερειακής RIS3 ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2012 και εγκρίθηκε (Ιούλιος 2014) από το Περιφερειακό Συμβούλιο, μετά από εισήγηση του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας και αναρτάται ως συνοδευτικό κείμενο. Στο Κεφάλαιο 2 της εγκεκριμένης Περιφερειακής RIS3 περιγράφεται ο μηχανισμός του συστήματος Διακυβέρνησης οποίος θα εξειδικευτεί περαιτέρω με την ψήφιση του νέου νόμου για την έρευνα και την καινοτομία ο οποίος προβλέπει την ίδρυση Περιφερειακών Επιστημονικών Συμβουλίων (ΠΕΣ) με σχετικές αρμοδιότητες. Στην εξειδίκευση της εφαρμογής της Περιφερειακής RIS3 αναμένεται να συμβάλει καθοριστικά η **Προπαρασκευαστική Δράση** που εγκρίθηκε από το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** το Σεπτέμβριο του.

ΘΣ 2: Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Η Ελλάδα-συγκρινόμενη με τα υπόλοιπα Κράτη-Μέλη-εξακολουθεί να κατατάσσεται χαμηλά σε όλους τους δείκτες που αφορούν το Ψηφιακό Θεματολόγιο 2020 (βλ. Digital Agenda Scoreboard 2012, όπου όμως δεν υπάρχουν αναλυτικά δεδομένα σε επίπεδο NUTS2). Από τους λίγους δείκτες που είναι διαθέσιμοι σε μικρότερες χωρικές ενότητες από το επίπεδο χώρας, φαίνεται ότι και η ΠΑΜΘ το 2011 υστερεί σημαντικά σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μ.ο. τόσο όσον αφορά στην πρόσβαση των νοικοκυριών σε ευρυζωνικά δίκτυα (Βόρεια Ελλάδα 41%, ΕΕ27 67%), στη συχνή χρήση του διαδικτύου (Βόρεια Ελλάδα 44%, ΕΕ27 68%) και στις αγορές μέσω διαδικτύου (Βόρεια Ελλάδα 15%, ΕΕ27 45%). Παρότι σημειώνει ταχεία ανάπτυξη και στις 3 κατηγορίες τα τελευταία 2 χρόνια (σε 50%, 54% και 23% το 2013 αντίστοιχα) η απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. παραμένει. Ο βαθμός αξιοποίησης των ΤΠΕ από τους δημόσιους φορείς είναι μη ικανοποιητικός και διακρίνεται από χαμηλά επίπεδα διαλειτουργικότητας και πληροφοριακής ωριμότητας. Με βάση δεδομένα έρευνας της ΚτΠ ΑΕ το 2012, ο βαθμός χρήσης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΑΜΘ βρίσκεται περί τον εθνικό μ.ο. στα περισσότερα κριτήρια και σημαντικά χαμηλότερα από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. Η τοπική αγορά ΤΠΕ είναι ρηχή, χαρακτηριζόμενη από δραστηριότητες χαμηλής προστιθέμενης αξίας. Συνέπεια των παραπάνω είναι:

- η μη επαρκής αξιοποίηση των ΤΠΕ για βελτιώσεις στην παραγωγικότητα των επιχειρήσεων και του πρωτογενή τομέα,

- οι περιορισμένες ευκαιρίες για δημιουργία πλεονάσματος καταναλωτών λόγω χρήσης δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και
- η φυγή ταλαντούχων αποφοίτων ΤΠΕ από την ΠΑΜΘ.

Τα μητροπολιτικά δίκτυα οπτικών ινών που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ παραμένουν εν πολλοίς αναξιοποίητα και η έλλειψη υποδομών δικτύων «νέας γενιάς» σε περιοχές συγκέντρωσης επιχειρηματικής δραστηριότητας τις καθιστά μη ελκυστικές και μη διαφοροποιήσιμες ως προς τη δυνατότητα υποστήριξης επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης. Βρίσκεται σε εξέλιξη έργο ανάπτυξης της ευρυζωνικής πρόσβασης στις λευκές περιοχές της υπαίθρου με πόρους του ΕΣΠΑ. Αναμένεται να βελτιώσει δραστικά, μέχρι το τέλος του 2015, το ποσοστό του πληθυσμού στην ύπαιθρο που διαθέτει δυνατότητα πρόσβασης σε ευρυζωνικά δίκτυα. Σε σχέση με τη γεωγραφική κάλυψη, ο χάρτης ευρυζωνικότητας που δημοσιεύεται από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) εμφανίζει πολύ ικανοποιητικά ποσοστά διαθεσιμότητας στις πεδινές περιοχές της ΑΜΘ, αλλά είναι λευκός στις ορεινές, Εικόνα Α - 1.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η **αρμοδιότητα πολιτικής για την υλοποίηση** των στόχων του Ψηφιακού Θεματολογίου 2020 ανήκει στην Κεντρική Κυβέρνηση, **ιδίως όσον αφορά τα δίκτυα νέας γενιάς**, η προσέγγιση που ακολουθείται από το ΠΕΠ για την κάλυψη των **αμιγώς** περιφερειακών αναγκών εστιάζει:

- **στη στοχευμένη ενίσχυση της ζήτησης για διεργασιακές και οργανωτικές καινοτομίες υποστηριζόμενες από ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις και τον πρωτογενή τομέα** (που θα υλοποιηθεί μέσω επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΘΣ1) και
- **ενίσχυση της προσφοράς τοπικού δημόσιου ψηφιακού περιεχομένου (δεδομένα, εφαρμογές και υπηρεσίες) για τη βελτίωση της αλληλεπίδρασης αυτοδιοίκησης-πολιτών-επιχειρήσεων και την περαιτέρω αξιοποίησή του.**

Η βελτίωση της πρόσβασης, χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ αποτελεί έναν εκ των τριών πυλώνων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» προς την επίτευξη της «Εξυπνης Ανάπτυξης» και προωθείται με την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη» που στοχεύει στη βελτίωση των υπηρεσιών πρόσβασης στο Διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας και στην αποκόμιση βιώσιμων οικονομικών και κοινωνικών οφελών από μια ενιαία ψηφιακή αγορά.

ΘΣ 3: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Η σχετική θέση της ΠΑΜΘ στους δείκτες περιφερειακής ανταγωνιστικότητας (EU Regional Competitiveness Index 2013, JRC) είναι χαμηλή τόσο σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ-28 (256η στην κατάταξη μεταξύ 273 Περιφερειών) όσο και με τις λοιπές ελληνικές περιφέρειες (στις 4 τελευταίες θέσεις σε όλους τους επιμέρους δείκτες). Για τους επιμέρους τομείς της περιφερειακής οικονομίας μπορούν να σημειωθούν τα εξής:

- Ο αγροτικός τομέας, που αποτελεί βασική εξειδίκευση της ΠΑΜΘ, εμφανίζει πτώση την τελευταία δεκαετία με μείωση της αξίας παραγωγής, του αριθμού των εκμεταλλεύσεων αλλά και των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Η ανταγωνιστικότητα είναι χαμηλή εξαιτίας δομικών προβλημάτων (μικρό μέγεθος, πολυτεμαχισμός, αύξηση του κόστους παραγωγής, ανεπαρκή έργα εγχειοβελτιωτικών υποδομών, έλλειψη αναδασμών), αλλά και της απουσίας οργανωμένων σε επιχειρηματική βάση συνεταιριστικών σχημάτων εμπορίας. Επίσης οι μηχανισμοί προβολής και προώθησης των γεωργικών προϊόντων παρουσιάζουν αδυναμίες για την ολοκλήρωση της αλυσίδας αξίας στον πρωτογενή τομέα. Οι κυριότεροι υπο-κλάδοι αγροτικής παραγωγής στην ΠΑΜΘ, ανάλογα με την αξία της παραγωγής και τη συμμετοχή στην ΑΠΑ του πρωτογενή τομέα, είναι: ζωική παραγωγή, δημητριακά, βιομηχανικά φυτά, λαχανικά και πατάτες, φρούτα. Τα κυριότερα παραγόμενα προϊόντα είναι το καλαμπόκι, γάλα, σιτηρά, βαμβάκι, πατάτες, καπνός, σταφύλια. Να σημειωθεί τέλος, ότι οι υδατοκαλλιέργειες είναι ένας σημαντικός κλάδος που εμφανίζει δυναμική ανάπτυξη στην ΠΑΜΘ τα τελευταία χρόνια.

- Ο τομέας της μεταποίησης χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των μικρού σχετικά μεγέθους και οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεων, με οργανωτική δομή που δεν εξασφαλίζει δυναμισμό στη στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων και χαμηλής έντασης τεχνολογίας. Η συγκεκριμένη αδυναμία επιτείνεται από την έλλειψη επιχειρηματικών συστάδων (clusters) που θα μπορούσαν σε μεγάλο βαθμό να υπερκεράσουν τα προβλήματα οικονομίας κλίμακας. Οι κλάδοι με την μεγαλύτερη συγκέντρωση (48% για το 2010) σε όρους ΑΠΑ είναι η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, κοπής μορφοποίησης λίθων για οικοδομικούς σκοπούς, κλωστοϋφαντουργίας και της μεταποίησης πλαστικών και ελαστικών.
- Ο τουρισμός αποδεικνύεται πολύ σημαντικός για την τοπική οικονομία λόγω της μεγάλης αλυσίδας αξίας του. Το μοντέλο υπολογισμού της συνολικής συνεισφοράς του τουρισμού κατά IOBE, εκτιμά ότι η συνεισφορά στο περιφερειακό ΑΕΠ ανέρχεται σε € 505 εκατ. και η συνολική απασχόληση σε 10.700 εργαζόμενους για το 2011. Τα στοιχεία αυτά, σε συνάρτηση με τις πρόσφατες (2012 και 2013) έντονα ανοδικές τάσεις στις διεθνείς αφίξεις στην περιφέρεια – που αντιστρέφουν την παραδοσιακή «εσωστρεφή» εικόνα του κλάδου και του προσδίδουν πλέον δυναμικό χαρακτήρα - όσο και στον ευρύτερο Μεσογειακό χώρο, καθιστούν τον τομέα του τουρισμού «αναδυόμενο» κλάδο της τοπικής οικονομίας με μεγάλα περιθώρια βελτίωσης. Ειδικότερα, ο τομέας του τουρισμού στην ΠΑΜΘ χαρακτηρίζεται έντονα από την ανάγκη σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών «προορισμών» με χαρακτηριστικά που να ικανοποιούν αντίστοιχες ομάδες τουριστών, ενώ στο επίπεδο της προσφοράς διακρίνεται από σχετικά χαμηλά χαρακτηριστικά και χωρική/χρονική ανισοκατανομή (κορεσμό στη Θάσο και παραλιακή ζώνη Καβάλας, και έλλειψη προσφοράς στο εσωτερικό/υψηλή ζήτηση κατά τους θερινούς μήνες). Προκύπτει επιπλέον ανάγκη για εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής (μαρίνες, συνεδριακά κέντρα, υδροθεραπευτήρια) και για εστιασμένες δυνατότητες παροχής υπηρεσιών για «εναλλακτικό» ή ειδικό τουρισμό που παρά την ποικιλομορφία, τη μεγάλη βιοποικιλότητα και τον υψηλό βαθμό «φυσικότητας» του φυσικού της περιβάλλοντος καθώς και του πολιτιστικού της πλούτου δεν έχουν αναπτυχθεί μέχρι σήμερα.

Στην ΠΑΜΘ υφίστανται πέντε (5) Βιομηχανικές Περιοχές και τρία (3) Βιοτεχνικά Πάρκα. Δεν λειτουργούν άλλες οργανωμένες ζώνες εγκατάστασης δραστηριοτήτων όπως κτηνοτροφικά πάρκα, επιχειρηματικά πάρκα, Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης, Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων ή Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Η «διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας» και η «αύξηση της απασχόλησης» αποτελούν κεντρικούς στόχους της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΑΜΘ και επομένως ο ΘΣ 3 αποτελεί κεντρικό άξονα της στρατηγικής του ΠΕΠ.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία RIS3 που εφαρμόστηκε για τη διαμόρφωση των στρατηγικών παρεμβάσεων στο ΘΣ3 (όπως άλλωστε και στους δύο προηγούμενους ΘΣ) και την τυπολογία των Περιφερειών με βάση την ανταγωνιστικότητα και το βαθμό ωριμότητας κάθε περιφερειακού συστήματος καινοτομίας, η ΠΑΜΘ μπορεί να χαρακτηριστεί ως **Περιφέρεια έντασης του πρωτογενούς τομέα με διαρθρωτική αδράνεια ή/και αποβιομηχανοποίηση**. Η ενδεδειγμένη στρατηγική κατεύθυνση είναι ένας συνδυασμός:

- **ανάκτησης του χαμένου εδάφους και**
- **υποστήριξης του κοινωνικού-οικονομικού μετασχηματισμού.**

Με την ίδια μεθοδολογία (RIS3) οι διάφοροι κλάδοι ή/και τομείς της περιφερειακής οικονομίας κατηγοριοποιήθηκαν στις κλάσεις «πυρήνας εξειδίκευσης», «αναδυόμενοι κλάδοι» και «κλάδοι προς μετασχηματισμό».

Το πλέγμα ενεργειών που σχεδιάστηκε για τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης των ΜΜΕ της ΠΑΜΘ, αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας (βλ. SWOT Πίνακας Α – 2):

- σε προϊόντα υψηλής αξίας του αγροδιατροφικού τομέα (ΠΟΠ, κ.α.), και
- στο μεγάλο βαθμό κάλυψης των αναγκών της μεταποίησης από πρώτες ύλες, και εκμεταλλεύεται την ανερχόμενη ζήτηση από αγορές του εξωτερικού σε κλάδους στους οποίους η ΠΑΜΘ παρουσιάζει ικανή κρίσιμη μάζα και μεγάλη ποικιλία πρώτων υλών άριστης ποιότητας.

Περιλαμβάνει οριζόντιες και ειδικές δράσεις ανάλογα με την κατάταξη των κλάδων και των τομέων της περιφερειακής οικονομίας. Οι πιο χαρακτηριστικές κατηγορίες δράσεων αφορούν σε:

- ενίσχυση σε συνεργατικά σχήματα (clusters) είτε μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων είτε επιχειρήσεων που σχηματίζουν ολοκληρωμένη αλυσίδα αξίας για την εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα/υπηρεσίες,
- δημιουργία δομών υποστήριξης υιοθέτησης τεχνολογικής και μη καινοτομίας,
- ίδρυση και υποστήριξη στα αρχικά στάδια λειτουργίας Νέων Επιχειρήσεων Έντασης Τεχνολογίας (NEET),
- ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού ομάδων επιχειρήσεων (οριζόντια και κάθετα clusters) και
- ολοκλήρωση της αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός-πολιτισμός.

Ειδικά για τον τομέα τουρισμό-πολιτισμό, η στρατηγική στην ΠΑΜΘ στοχεύει στο μετασχηματισμό της περιφέρειας σε «τουριστικό προορισμό αριστείας» βελτιώνοντας κατά 20% τους βασικούς δείκτες επίδοσης, εκμεταλλευόμενη τις ανερχόμενες αγορές (όπως Ρωσία και Βαλκανική), επενδύοντας σε δυναμικές ΜΜΕ και σε συνδυασμό με άλλους ΘΣ (βλ. ΟΧΕ τουρισμού-πολιτισμού).

- Διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος μέσω οργανωτικών και προωθητικών καινοτομιών συμπεριλαμβανομένης της:
  - δημιουργίας ενιαίου συστήματος οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης της ένταξης των προϊόντων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, του αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα στο δίκτυο τουρισμός/πολιτισμός της ΠΑΜΘ,
  - δικτύωσης του τουριστικού κλάδου με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση), και
  - ενίσχυσης των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων / προορισμών.
- Προσέλκυση ή υποστήριξη επενδύσεων σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών που υπηρετούν εμποδωμένους ή αναδυόμενους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας όπως:
  - ειδικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, ιατρικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, κ.ά.).

Καθώς ο αγροδιατροφικός τομέας αποτελεί από τους σημαντικούς κλάδους RIS3 για την ΠΑΜΘ, θα απαιτηθούν ταυτόχρονα δράσεις χρηματοδοτούμενες από το Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και από το Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (όπως δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και συμβουλευτικών υπηρεσιών, επενδύσεις σε συστήματα ποιότητας αγροτικών προϊόντων, σύσταση ομάδων παραγωγών, κ.α.) ώστε να καλυφθεί πλήρως το πλέγμα των απαιτούμενων παρεμβάσεων. Η συνέργεια αυτή θα επιτευχθεί σε περιφερειακό επίπεδο χάρη στην εκχώρηση του 30% περίπου των πόρων από τα αντίστοιχα Τομεακά Προγράμματα στις Ελληνικές Περιφέρειες για τη διαχείρισή τους. Σημειώνεται πως και στον αγροτικό τομέα ακολουθήθηκε διαδικασία κατηγοριοποίησης οικογενειών προϊόντων σύμφωνα με την RIS3 μεθοδολογία. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ αποτελεί έναν εκ των δυο πυλώνων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» προς την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» και προωθείται με την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης»

αποσκοπώντας στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη μιας ισχυρής και βιώσιμης παραγωγικής βάσης, ικανής να ασκεί ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι προτεινόμενες δράσεις του ΘΣ 3 δρουν σε συνδυασμό με τις δράσεις των ΘΣ 1 & 2, προωθούν την επιχειρηματική συνεργασία, τη χρήση εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και την εντατικοποίηση της καινοτομικής δραστηριότητας προϊόντος ή διαδικασίας. Οι παρεμβάσεις του ΘΣ 3, που εντάσσονται στον ΑΠ 1, θα συμβάλλουν στη βελτίωση της σχετικής θέσης της ΠΑΜΘ ως προς τις λοιπές Ευρωπαϊκές Περιφέρειες σε ότι αφορά την αύξηση της παραγωγικότητας, της εξωστρέφειας (και εναλλακτικά την υποκατάσταση των εισαγωγών) και της ανταγωνιστικότητας.

ΘΣ 4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών CO₂ σε όλους τους τομείς

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Η θέση και ο φυσικός πλούτος έχει αναδείξει την ΠΑΜΘ σε ισχυρό παράγοντα του ενεργειακού τομέα της χώρας και δη στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η ΠΑΜΘ είναι η μοναδική που διαθέτει όλες τις μορφές πρωτογενούς παραγωγής ενέργειας (στερεά, υγρά και αέρια καύσιμα), καθώς και όλες τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στην ΠΑΜΘ λειτουργούν ή βρίσκονται υπό κατασκευή σήμερα εγκαταστάσεις ΑΠΕ που υπερβαίνουν το 14% του συνόλου των εγκαταστάσεων ΑΠΕ της χώρας. Στην ΠΑΜΘ χωροθετείται μία από τις 3 Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας κατά το Ειδικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ και ήδη λειτουργούν σε αυτήν αιολικά πάρκα συνολικής εγκατεστημένης ισχύος που αντιστοιχεί στο 15% του συνόλου της χώρας. Επιπλέον η φέρουσα ικανότητα που προσδιορίζεται στο Ειδικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ έχει ήδη υπερ-καλυφθεί από επενδυτικά σχήματα που λειτουργούν ή έχουν εγκεκριμένη άδεια εγκατάστασης.

Παράλληλα, στην ΠΑΜΘ εντοπίζονται πλήθος γεωθερμικών πεδίων τα οποία δεν έχουν αξιοποιηθεί στο παρελθόν. Τα πεδία αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πλήθος εφαρμογών που περιλαμβάνουν: α) χρήσεις σε όλους τους παραγωγικούς τομείς και β) θέρμανση κτιρίων (τηλεθέρμανση). Επίσης, σημαντικά περιθώρια αξιοποίησης προσφέρει η βιομάζα (π.χ. γεωργικών υπολειμμάτων) για την παραγωγή βιοντίζελ και βιοαερίου.

Ως κυριότερες ανάγκες αναγνωρίζονται:

- η αξιοποίηση του υφιστάμενου δυναμικού ΑΠΕ και κυρίως της γεωθερμίας και της βιομάζας,
- η εξοικονόμηση ενέργειας, κυρίως στο κτιριακό δυναμικό λόγω σημαντικών αναγκών για θέρμανση που επιβάλουν οι δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες και η παλαιότητα του κτιριακού αποθέματος και
- η επέκταση της χρήσης του φυσικού αερίου στον οικιακό τομέα και στις επιχειρήσεις (η οποία αντιμετωπίζεται από το ΘΣ 7), αξιοποιώντας τη διέλευση από την ΠΑΜΘ αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Η μετάβαση προς μια πράσινη, «καθαρή» οικονομία αποτελεί έναν εκ των δυο πυλώνων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» προς την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» και προωθείται με την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους» με στόχο να αποσυνδεθεί η οικονομική ανάπτυξη από τη χρήση των πόρων, να περιοριστεί η έκλυση διοξειδίου του άνθρακα, να αυξηθεί η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και να προωθηθεί η ενεργειακή απόδοση σε μεταφορές και κτίρια. Οι παρεμβάσεις του ΘΣ 4, που εντάσσονται στον ΑΠ 2, αξιοποιούν το συγκριτικό πλεονέκτημα της ΠΑΜΘ από την ύπαρξη εκτεταμένων γεωθερμικών πεδίων και άλλων ενεργειακών πόρων κυρίως από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (βλ. SWOT Πίνακας Α – 2) και συμβάλουν στον πρωταρχικό στόχο της μείωσης εκπομπών άνθρακα η οποία αναμένεται να προέλθει τόσο από την αξιοποίηση της γεωθερμίας όσο και από την ενεργειακή εξοικονόμηση στις δημόσιες υποδομές.

Η ενεργειακή εξοικονόμηση στις επιχειρήσεις ενισχύεται από το ΘΣ3 παράλληλα με τις ιδιωτικές επενδύσεις σε ΑΠΕ (συμπεριλαμβανομένης της γεωθερμίας και βιομάζας), ενώ

η επέκταση της χρήσης του φυσικού αερίου από το ΘΣ 7. Για την ανάπτυξη ευφυών συστημάτων μέτρησης της ενέργειας καθώς και για την ενεργειακή εξοικονόμηση σε κατοικίες απαιτείται η συνδρομή από το τομεακό πρόγραμμα ΕΠΑΝΕΚ. Από το ίδιο Τομεακό Πρόγραμμα θα πραγματοποιηθεί η «προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις επιχειρήσεις», επενδυτική προτεραιότητα 4β, καθώς και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από γεωθερμία.

ΘΣ 5: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Η ΠΑΜΘ χαρακτηρίζεται από υψηλό υδατικό δυναμικό λόγω των μεγάλων διακρατικών ποταμών, Νέστου και Έβρου και τμήμα του Άρδα, παραπόταμου του Έβρου. Ο μεγάλος όγκος των υδάτων σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του ορεινού ανάγλυφου, την επίδραση των κλιματικών συνθηκών, και την αδυναμία μέχρι σήμερα συντονισμένης πρόληψης/αντιμετώπισης από την Ελληνική και Βουλγαρική πλευρά, έχουν ως αποτέλεσμα την εμφάνιση εκτεταμένων πλημμυρικών φαινομένων στην ΠΑΜΘ.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα πλημμυρικού κινδύνου παρουσιάζεται στην πεδινή περιοχή της Π.Ε. Έβρου. Περιοχές υψηλής πλημμυρικής επικινδυνότητας είναι επίσης οι πεδιάδες Ξάνθης και Κομοτηνής, των τεναγών Φιλίππων και του ποταμού Αγγίτη (Π.Ε. Δράμας). Στις πεδιάδες της Ξάνθης και της Κομοτηνής έχουν γίνει αποτελεσματικές διευθετήσεις ρεμάτων. Στην περιοχή του Έβρου ποταμού έχουν κατασκευαστεί σημαντικά αντιπλημμυρικά έργα, που όμως σε κάποιες περιπτώσεις δεν προστατεύουν επαρκώς, κύρια λόγω του τρόπου διαχείρισης των ανάντη ταμιευτήρων στη Βουλγαρία αλλά και της μείωσης των αναγκαίων εκτάσεων για την εκτόνωση των πλημμυρών. Αν και στο παρελθόν έχουν χρηματοδοτηθεί σχετικά έργα από το πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Ελλάδα-Βουλγαρία, αυτά έχουν κατευθυνθεί κυρίως προς συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης. Ακόμη και σήμερα σημειώνεται απουσία ολοκληρωμένων ή συντονισμένων σχεδίων διαχείρισης στη βάση της συνολικής λεκάνης απορροής. Επιπρόσθετα, εκτιμάται ως σημαντική η ανάγκη υλοποίηση δράσεων ορεινής υδρονομίας στις λεκάνες απορροής των ποταμών με σκοπό την ενίσχυση της αντιπλημμυρικής προστασίας των κατάντη περιοχών. Ως εκ τούτου, για την προστασία των οικισμών αλλά και μεγάλων αγροτικών εκτάσεων υψηλής παραγωγικής αξίας απαιτούνται πρόσθετα αντιπλημμυρικά έργα.

Σημαντικές ανάγκες προκύπτουν επίσης και για την προστασία από τη διάβρωση της παράκτιας ζώνης της ΠΑΜΘ, ειδικά στην Π.Ε. Καβάλας και στο Δήμο Αλεξανδρούπολης. Παράλληλα, στον ορεινό όγκο της Ροδόπης υπάρχει κίνδυνος δασικών πυρκαγιών, για την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση των οποίων απαιτείται εθνική δράση και διασυνοριακός συντονισμός. Επισημαίνεται επίσης ότι δεν έχουν καταγραφεί δράσεις αντισεισμικής θωράκισης και σεισμικής αναβάθμισης του υφιστάμενου δομικού πλούτου που αφορά σε διατηρητέα κτήρια και σύνολα.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Ο ΘΣ 5 αντιμετωπίζει την υψηλή τρωτότητα της ΠΑΜΘ από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (βλέπε SWOT Πίνακας Α - 2). Στο πλαίσιο αυτό, η αντιμετώπιση των πλημμυρικών φαινομένων αποτελεί στόχο υψηλής προτεραιότητας, ενώ για την πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών και τη στήριξη συστημάτων πολιτικής προστασίας οι πόροι του ΠΕΠ δεν επαρκούν και είναι απαραίτητη η συνδρομή από το τομεακό πρόγραμμα ΥΜΠΕΡΑΑ ή το τομεακό πρόγραμμα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Από το ΥΜΠΕΡΑΑ προγραμματίζεται να πραγματοποιηθούν και οι δράσεις για την ενημέρωση/ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας ενώ δράσεις κατάρτισης σχεδίων πολιτικής προστασίας, υλοποίησης μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης και δράσεις εκπαίδευσης φορέων πολιτικής προστασίας και εθελοντών προγραμματίζονται από το διασυνοριακό πρόγραμμα Ελλάδα-Βουλγαρία.

ΘΣ 6: Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Η ΠΑΜΘ, διαθέτει μεγάλη βιοποικιλότητα με πλούσια πανίδα, κυρίως ορνιθολογική στις περιοχές Ramsar (Δέλτα Νέστου και Έβρου, Λίμνες Βιστωνίδας και Ισμαρίδας). Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, αλλά και του τύπου των οικοσυστημάτων, τα ενδιαιτήματα της περιοχής παρουσιάζουν σημαντικό βαθμό διασυννοριακότητας. Παρά τις έντονες πιέσεις που έχει δεχθεί το φυσικό περιβάλλον στο παρελθόν, διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τη φυσικότητά του. Στα όρια της ΠΑΜΘ έχουν θεσμοθετηθεί 34 περιοχές του δικτύου Natura 2000 (ΖΕΠ και ΕΖΔ) που αναλογούν στο 16% της συνολικής έκτασης της. Δώδεκα από αυτές τις περιοχές Natura εντάσσονται στα 4 Εθνικά Πάρκα της ΑΜΘ και διαχειρίζονται από ισαριθμους φορείς διαχείρισης, οι οποίοι όμως λειτουργούν με ελλείψεις πόρων και προσωπικού. Η εκπόνηση και εφαρμογή μέχρι σήμερα σχεδίων διαχείρισης για τις προστατευόμενες περιοχές της ΠΑΜΘ και ειδικά των Εθνικών Πάρκων χαρακτηρίζεται από σημαντικές καθυστερήσεις. Στην πράξη, δεν υπάρχει ακόμη σχέδιο διαχείρισης σε ισχύ (έχουν εκπονηθεί για το Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και για το Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου) ενώ σε περιοχές Natura εκτός Εθνικών Πάρκων διαπιστώνεται απουσία πρωτοβουλιών είτε για διαχείριση είτε για ανάδειξη των περιοχών αυτών.

Οι προτεραιότητες για παρεμβάσεις σε προστατευόμενες περιοχές Natura αναμένεται να καθοριστούν από το Εθνικό Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας (ΠΔΠ). Η κάλυψη ορισμένων προστατευόμενων περιοχών από διαχειριστικά σχέδια πρόκειται να πραγματοποιηθεί από το ΠΕΠ ενώ είναι πιθανή και η συμβολή του ΥΜΠΕΡΑΑ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ).

Στον τομέα των υδατικών πόρων, η ΠΑΜΘ ανήκει σε δυο υδατικά διαμερίσματα: το υδατικό διαμέρισμα της Θράκης (GR12)-που είναι το πλουσιότερο πανελλαδικά και το υδατικό διαμέρισμα της Ανατολικής Μακεδονίας (GR11) που κατατάσσεται 5ο μεταξύ των υδατικών διαμερισμάτων της χώρας. Οι κύριες καταναλώσεις υδατικών πόρων γίνονται από τη γεωργία (πάνω από 85% των υδατικών πόρων της ΠΑΜΘ). Από τη σύγκριση προσφοράς και ζήτησης νερού, προκύπτει ότι το υδατικό ισοζύγιο της περιφέρειας είναι πλεονασματικό αλλά οι υδατικοί πόροι δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένοι. Τα σημαντικότερα προβλήματα συνοψίζονται ως εξής:

- το υπόγειο υδατικό δυναμικό των πεδινών εκτάσεων έχει εξαντλήσει πλήρως τις δυνατότητές του για την ικανοποίηση των αυξημένων αρδευτικών αναγκών των περιοχών αυτών,
- παρατηρούνται ελλείψεις όσον αφορά στην ύδρευση περιοχών όπως της ορεινής ζώνης αλλά και αστικών κέντρων, που εν μέρει οφείλονται στις υψηλές απώλειες λόγω παλαιότητας του δικτύου,
- στα παράκτια πεδία παρατηρείται τόσο υφαλμύρωση των υδάτων όσο και των εδαφών λόγω υπεράντλησης και διείσδυσης της θάλασσας στους υπόγειους υδροφορείς,
- παρατηρείται σημαντική επιβάρυνση των επιφανειακών υδάτων, σημαντικό τμήμα της οποίας είναι διασυννοριακής προέλευσης (και οφείλεται τόσο σε επιβαρύνσεις από την άσκηση της γεωργίας όσο και από ελλιπή επεξεργασία υγρών λυμάτων), ενώ τμήμα της οφείλεται σε αστικά λύματα οικισμών της Π-ΑΜΘ, υγρά απόβλητα κτηνοτροφικών και βιομηχανικών μονάδων, φυτοφάρμακα και λιπάσματα από μεγάλη κλίμακα καλλιέργειες της ΠΑΜΘ.

Μέρος των δράσεων που κρίνονται ως απαραίτητες από τα Σχέδια Διαχείρισης Υδατικών Διαμερισμάτων καθώς και έργα βελτίωσης της υδροδότησης οικισμών πρόκειται να υλοποιηθούν από το ΠΕΠ. Οι ανάγκες επικαιροποίησης των δύο Σχεδίων Διαχείρισης μετά το 2015 σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα, θα καλυφθούν από το ΥΜΠΕΡΑΑ ενώ απαραίτητη θεωρείται και η συμβολή του ΠΑΑ.

Σε ότι αφορά στην επεξεργασία υγρών λυμάτων, σημειώνεται ότι δίκτυα αποχέτευσης και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων διαθέτει το σύνολο των αστικών κέντρων άνω

των 10.000 κατοίκων και των οικισμών Β' προτεραιότητας (απόρριψη σε ευαίσθητο αποδέκτη). Επιπλέον καλύπτεται σημαντικός αριθμός, αλλά όχι το σύνολο των οικισμών Γ' προτεραιότητας (9 ΕΕΛ ορισμένες σε αδράνεια). Επιπλέον, καταγράφονται ανάγκες σε οικισμούς πλησίον ευαίσθητων αποδεκτών και σε τουριστικές περιοχές.

Εκτιμάται ότι απαιτείται η κατασκευή / ολοκλήρωση ή αντικατάσταση περίπου 16 ΕΕΛ για οικισμούς Γ' Προτεραιότητας (εξυπηρετώντας έναν ή περισσότερους οικισμούς) όπου σε ορισμένους απαιτείται συμπληρωματικά η κατασκευή δικτύων αποχέτευσης. Εκτός ορισμένων έργων που ήδη έχουν δρομολογηθεί για την υλοποίηση μέσα από το ΠΕΠ, η πλειοψηφία των έργων πρόκειται να υλοποιηθεί από το ΥΜΠΕΡΑΑ σύμφωνα με σχετικό μνημόνιο συνεργασίας που έχει υπογραφεί μεταξύ της Π-ΑΜΘ και του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής.

Στον τομέα των στερεών απορριμμάτων γίνονται εντατικές προσπάθειες κάλυψης των παρατηρούμενων σοβαρών ελλείψεων υποδομών διαχείρισης χωρίς όμως να ολοκληρώνονται στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Στο πλαίσιο υλοποίησης του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Απορριμμάτων έχει κατασκευασθεί δίκτυο μεταφόρτωσης με 15 Σταθμούς Μεταφόρτωσης, δίκτυο ανακύκλωσης με 6 Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) και προμήθεια κινητού μηχανολογικού εξοπλισμού. Επίσης προβλέπεται η κατασκευή και λειτουργία δύο (2) Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) διαχωρίζοντας την Περιφέρεια σε δύο γεωγραφικές ενότητες (ανατολική και δυτική). Η κάθε μία ΟΕΔΑ περιλαμβάνει Μονάδα Επεξεργασίας Απορριμμάτων (ΜΕΑ) και Χώρο Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ). Μέχρι σήμερα λειτουργούν τρεις ΧΥΤΑ και δύο ΚΔΑΥ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2013 (ΔΙΑΜΑΘ) το 37% των παραγόμενων αστικών στερεών αποβλήτων (ΑΣΑ) διατίθεται σε ΧΥΤ και μόνο το 1,5% περίπου των αποβλήτων συσκευασίας ανακυκλώνεται, ενώ δεν υπάρχει ανακύκλωση (π.χ. κομποστοποίηση) των «πράσινων αποβλήτων».

Τα βασικά έργα που θα πρέπει να κατασκευαστούν δύο ΜΕΑ, δύο ΧΥΤΥ, και δύο ΜΕΑ. Τα έργα αυτά θα χρηματοδοτηθούν είτε από εκχωρήσεις του Ταμείου Συνοχής του ΥΜΠΕΡΑΑ είτε από πόρους ΕΤΠΑ του ΥΜΠΕΡΑΑ σύμφωνα με σχετικό μνημόνιο συνεργασίας που έχει υπογραφεί μεταξύ της Π-ΑΜΘ και του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής.

Ως κύριες ανάγκες στον τομέα του περιβάλλοντος αναγνωρίζονται:

- η ολοκλήρωση των βασικών υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων (ολοκλήρωση ΠΕΣΔΑ),
- η εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης των Υδατικών Διαμερισμάτων 11 και 12,
- η ολοκλήρωση των ελλειπουσών περιβαλλοντικών υποδομών αποχέτευσης και Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων και
- η εφαρμογή των διαχειριστικών σχεδίων στις προστατευόμενες περιοχές όπου υπάρχουν σχέδια και η εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης για τις περιοχές που δεν έχουν.

Παράλληλα, σημαντική ανάγκη, και συμπληρωματική προς τις δράσεις του ΘΣ 3 για τον τουρισμό, θεωρείται και η ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, και της αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος και του αστικού σχεδιασμού.

Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης και ειδικότερα των παρεμβάσεων που αφορούν τις ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ) επιχειρείται η υλοποίηση ενός σχεδίου ολοκληρωμένης τουριστικής-πολιτιστικής αξιοποίησης σε χωρικές ενότητες που συγκροτούν δίκτυα πολιτιστικών-φυσικών πόρων και 1-2 σχεδίων ολοκληρωμένων στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ). Τα σχέδια ΒΑΑ θα καταρτιστούν από τις τοπικές αρχές και θα χρηματοδοτηθούν βάσει ανταγωνιστικών διαδικασιών, ενώ θα αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις στον τομέα της οικονομίας, του περιβάλλοντος και της κοινωνίας. Τα σχέδια ΒΑΑ θα χρηματοδοτηθούν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από τον ΑΠ 2 και σε μικρότερο βαθμό από τον ΑΠ 4.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Ο ΘΣ 6 κεφαλαιοποιεί την ύπαρξη:

- σημαντικών περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων κατάλληλων για την ανάπτυξη τόσο παραδοσιακών όσο και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, και αντιμετωπίζει τους κινδύνους που προέρχονται από τη
- μη αποτελεσματική διαχείριση προστατευόμενων φυσικών και άλλων περιοχών (αδυναμία επίλυσης προβλημάτων συγκρούσεων χρήσεων γης κυρίως σε παραθαλάσσιες περιοχές, έλλειψη Σχεδίων Διαχείρισης), (βλ. SWOT Πίνακας Α – 2).

ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην εκπλήρωση των δεσμεύσεων της χώρας ως προς τα απορρίμματα και την κατάσταση των υδάτων.

Η ολοκλήρωση των υποδομών ΠΕΣΔΑ αποτελεί τη σημαντικότερη ανάγκη της ΠΑΜΘ και θα χρηματοδοτηθεί κύρια από πόρους του προγράμματος ΥΜΠΕΡΑΑ και συμπληρωματικά (σε ότι αφορά στην ανακύκλωση) από πόρους του ΠΕΠ ΑΜΘ. Η εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης των Υδατικών Διαμερισμάτων 11 και 12 απαιτεί την υλοποίηση δέσμης «βασικών» και «συμπληρωματικών» μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ποιότητας του νερού των σημείων που εξυπηρετούν την ύδρευση και στην προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται και η ολοκλήρωση έργων υδροδότησης τόσο για την εξασφάλιση επάρκειας πόσιμου ύδατος όσο και τη μείωση των απωλειών ύδατος σε επιλεγμένες οικιστικές περιοχές. Η εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης απαιτεί τη χρηματοδοτική στήριξη από διάφορα προγράμματα και χρηματοδοτικά μέσα (ΕΓΤΑΑ για τη χρήση του νερού από τον αγροτικό τομέα και τη διαχείριση της επιβάρυνσης από αγροτικές δραστηριότητες ιδίως σε περιοχές που πλήττονται από νιτρορύπανση και υφαλμύρωση, Ταμείο Συνοχής όσον αφορά την ολοκλήρωση των ελλειπουσών περιβαλλοντικών υποδομών αποχέτευσης και ΕΕΛ).

Η προστασία του Περιβάλλοντος είναι θεμελιώδης για την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» αποτελεί τη μακροβιότερη οριζόντια πολιτική της Ένωσης, η οποία καθορίζεται από ένα πλέγμα σχετικών Οδηγιών, η τήρηση των οποίων αποτελεί δέσμευση για τα κράτη μέλη.

Οι δράσεις του ΘΣ 6, που προγραμματίζεται να υλοποιηθούν μέσω του ΑΠ 2, θα:

- αυξήσουν τη δυναμικότητα ανακύκλωσης της Περιφέρειας κατά 400% (από 3.685 τόνους σε 14.609 τόνους) - συμβάλλοντας έτσι στο στόχο της ανακύκλωσης για το 2020 με αύξηση του ποσοστού των ανακυκλούμενων υλικών στο σύνολο ΑΣΑ από 2,8% σε 11,4%,
- καλύψουν 40.000 ha (ή πρόσθετα 10%) των εκτάσεων των περιοχών Natura 2000 της ΠΑΜΘ με συστήματα αποτελεσματικής διαχείρισης - μέσα από την υλοποίηση των υφιστάμενων σχεδίων διαχείρισης περιοχών - συμβάλλοντας έτσι στο δεύτερο στόχο (καλύτερη προστασία οικοσυστημάτων) της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα για το 2020,
- καλύψουν πρόσθετο πληθυσμό 25.000 περίπου κατοίκων (4% του πληθυσμού της ΠΑΜΘ 2011) με βελτιωμένα συστήματα ύδρευσης που συμβάλλουν στην ορθολογική χρήση υδατικών πόρων και στον περιορισμό των απωλειών νερού,
- καλύψουν πρόσθετο πληθυσμό 15.000 κατοίκων άμεσα ωφελούμενων από δράσεις ΒΑΑ,
- συμβάλλουν στη βελτίωση του χωροταξικού σχεδιασμού των αστικών κέντρων της ΠΑΜΘ και στην ανάδειξη και προβολή της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΘΣ 7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού και τμημάτων των κάθετων οδικών αξόνων αντιμετωπίστηκαν σε σημαντικό βαθμό προβλήματα προσβασιμότητας. Σήμερα η ΠΑΜΘ διαθέτει ένα εκτεταμένο και σε σημαντικό βαθμό ώριμο οδικό δίκτυο που εξυπηρετεί ένα

πολυκεντρικό σύστημα μεσαίου μεγέθους πόλεων και ένα μεγάλο αριθμό διάσπαρτων μικρών οικισμών καθώς επίσης και τη σύνδεση της Π-ΑΜΘ με όμορες Περιφέρειες, γείτονες χώρες (Βουλγαρία, Τουρκία) και το Διευρωπαϊκό οδικό δίκτυο. Ως αποτέλεσμα της πολιτικής μεταφορών των τελευταίων δεκαετιών, οι οδικές μεταφορές κυριαρχούν τόσο όσον αφορά τις επιβατικές μεταφορές όσο και τις εσωτερικές εμπορευματικές (90% των εμπορευματικών ροών είναι οδικές μεταφορές). Αυτό αποτελεί ένα σημαντικό μειονέκτημα όσον αφορά τις εμπορευματικές μεταφορές, αλλά πλεονέκτημα όσον αφορά τις επιβατικές μεταφορές και κυρίως την τουριστική κίνηση, η οποία για την ΠΑΜΘ γίνεται σε μεγάλο βαθμό οδικά. Οι πρόσφατες τάσεις στον τουρισμό δείχνουν ότι οι αγορές της Νοτιο-Ανατολικής Βαλκανικής, της Μαύρης Θάλασσας και της Τουρκίας είναι ανερχόμενες, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερης σημασίας την ολοκλήρωση των καθέτων αξόνων της Εγνατίας Οδού.

Παρόλο που το σιδηροδρομικό δίκτυο ενώνει όλες τις πόλεις της Π-ΑΜΘ, με εξαίρεση την Καβάλα, τα μη ικανοποιητικά χαρακτηριστικά της υποδομής και η έλλειψη διατροφικότητας καθιστούν το ρόλο του περιθωριακό τόσο στις επιβατικές όσο και στις εμπορευματικές μεταφορές. Επίσης, η ΠΑΜΘ διαθέτει δύο σημαντικά λιμάνια – της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης – όπου έχουν γίνει σημαντικά έργα υποδομών τα τελευταία χρόνια, **αλλά συνδέονται ικανοποιητικά μόνο με το οδικό δίκτυο**, γεγονός που μειώνει την εμβέλειά τους και περιορίζει σημαντικά το ρόλο τους. Έτσι μόνο το 35% των διακινούμενων μέσω της ΠΑΜΘ εμπορευμάτων διέρχεται από τα λιμάνια και μόνο το 28% των διακινούμενων εμπορευμάτων μέσω της ΠΑΜΘ αποτελούν διερχόμενα φορτία είτε προς Βορρά είτε προς Ανατολάς.

Ως κυριότερες αδυναμίες του μεταφορικού δικτύου της ΠΑΜΘ σήμερα αναγνωρίζονται:

- η μονομερής ανάπτυξη των οδικών μεταφορών και
- ο χαμηλός βαθμός διασυνδεσιμότητας μεταξύ των διαφόρων μεταφορικών μέσων.

Δεδομένου ότι μακροπρόθεσμος στόχος της ΠΑΜΘ είναι να εξελιχθεί σε διαμετακομιστικό κέντρο, υλοποιώντας έναν εναλλακτικό προς τα στενά του Βοσπόρου άξονα για τις μεταφορές από και προς τις χώρες της Μαύρης Θάλασσας, η ανάπτυξη των θαλάσσιων και σιδηροδρομικών μεταφορών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη πολυτροπικότητας, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία.

Οι επενδύσεις στις υποδομές μεταφορών όμως-και μάλιστα στις σιδηροδρομικές-είναι υψηλού κόστους και απαιτούν μεγάλο χρόνο ωρίμανσης, γεγονός που επιβάλλει την αντιμετώπισή τους ως θέμα εθνικής και όχι περιφερειακής πολιτικής. Αυτό επιβάλλει αναπροσανατολισμό της περιφερειακής πολιτικής προς την **κατεύθυνση της βελτιστοποίησης της αποδοτικότητας** των υφιστάμενων δικτύων **με στόχο τη συμπλήρωση και κατά τόπους βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών.**

Υπό αυτό το πρίσμα, οι κύριες ανάγκες στο περιφερειακό δίκτυο μεταφορών εντοπίζονται κατά προτεραιότητα:

- στη δημιουργία κόμβων διασυνδεδεμένων πολυτροπικών μεταφορών,
- στην επέκταση της ζώνης εξυπηρέτησης της Εγνατίας Οδού σε χώρους οικονομικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, (ιδίως στο πλαίσιο της ΟΧΕ τουρισμού – πολιτισμού αλλά και όπου είναι απαραίτητο στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ΒΑΑ).
- στην ολοκλήρωση καθέτων αξόνων της Εγνατίας Οδού όπου έχουν επενδυθεί πόροι από προηγούμενες παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των μελετών ωρίμανσης και
- στην ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας (δηλ. της προσβασιμότητας – προσπελασιμότητας σε ορεινές & νησιωτικές περιοχές).

Το ΠΕΠ βρίσκεται σε συνάφεια και συμπληρωματικότητα με τις βασικές προτεραιότητες πολιτικής Στρατηγικού Πλαισίου Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) καθώς κατανέμει πόρους:

A) στην Επενδυτική Προτεραιότητα 7α για τη στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευ-

ρωπαϊκού χώρου μεταφορών μέσω δράσεων για την ολοκλήρωση του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ αλλά και τη δημιουργία κόμβου διασυνδεδεμένων πολυτροπικών μεταφορών και

- B) στην Επενδυτική Προτεραιότητα 7β για την ενίσχυση της περιφερειακής προσβασιμότητας και ειδικότερα για την άρση της απομόνωσης και ενίσχυση της προσπελασιμότητας σε ορεινές, παραμεθόριες και απομακρυσμένες περιοχές, την εξασφάλιση ασφαλούς και ποιοτικής λειτουργία δικτύων και υποδομών και την σύνδεση οικιστικών κέντρων και τουριστικών, πολιτιστικών και παραγωγικών περιοχών με το κύριο οδικό δίκτυο και τους διευρωπαϊκούς άξονες.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Για την στρατηγική «Ευρώπη 2020» και την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης», απαραίτητος θεωρείται ο εκσυγχρονισμός του τομέα των μεταφορών που προωθεί την οικονομική ανάπτυξη μέσω της αύξησης της κινητικότητας, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που τη συνοδεύουν. Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΘΣ 7, που εντάσσονται στον ΑΠ 2, συμβάλλουν στην αύξηση της κινητικότητας και αποσκοπούν στην κεφαλαιοποίηση των ευκαιριών που προέρχονται από το μετασχηματισμό του χαρακτήρα της ΠΑΜΘ από «ακριτική περιοχή» σε «πύλη της χώρας και της ΕΕ» χάρη στην πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ (βλ. SWOT Πίνακας Α – 2). Παράλληλα, η Λευκή Βίβλος για τις Μεταφορές θέτει 10 στόχους οι οποίοι θα πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το 2050 (με ενδιάμεσους στόχους για το 2020 και 2030). Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΠΕΠ συμβάλλουν σε 2 από τους στόχους της Λευκής Βίβλου:

- η κατασκευή πολυτροπικών κόμβων συμβάλλει στη μετακίνηση τμήματος του όγκου οδικών εμπορευματικών μεταφορών (στόχος 3) προς άλλα μεταφορικά μέσα (θαλάσσια/σιδηροδρομικά), ενώ
- οι λοιπές παρεμβάσεις συμβάλλουν στην αύξηση της ασφάλειας (στόχος 9) στο οδικό δίκτυο.

ΘΣ 8: Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Ήδη από το 2005 οι ρυθμοί συμμετοχής του πληθυσμού της ΠΑΜΘ (15-64 ετών) στην απασχόληση παρουσιάζουν υστέρηση τόσο από το μέσο όρο της χώρας (κατά 0,6%) όσο και από το μ.ο. της ΕΕ-27 (κατά 4%). Από το 2008 και μετά ακολουθούν μία δραματική πτωτική πορεία, η οποία οδηγεί το 2013 σε οριακή μεν σύγκλιση με τον εθνικό μ.ο. (σε 0,2 ποσοστιαίες μονάδες) και στη μεγαλύτερη δε από ποτέ απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. (κατά 15%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη ραγδαία αύξηση της ανεργίας – λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και της δημοσιονομικής προσαρμογής – στην Ελλάδα και στην ΠΑΜΘ, από την οποία δεν έχει καταφέρει να ανακάμψει ούτε η Χώρα, ούτε η ΠΑΜΘ.

Σε σχέση με το φύλο, η γυναικεία συμμετοχή εμφανίζει διαχρονικά σοβαρή υστέρηση σε σχέση με τον μ.ο. της ΕΕ-27, η οποία συνεχώς διευρύνεται (6,5% το 2000, 10,3% το 2006, 15% το 2012) και μετά το 2004 εμφανίζει υστέρηση ακόμη και σε σχέση με τον εθνικό μ.ο. γεγονός που σχετίζεται τόσο με την μετάβαση της τοπικής οικονομίας από αγροτική σε «τριτογενιοποιημένη», όσο και σε οικογενειακές δομές και πρότυπα χαρακτηριστικά της ΑΜΘ (η γυναίκα στο σπίτι).

Το μεγαλύτερο πρόβλημα της ΠΑΜΘ σε σχέση με την απασχόληση είναι η δραματική αύξηση της ανεργίας κατά 17,7 ποσοστιαίες μονάδες λόγω της κρίσης (από 8,7% το 2008 σε 26,4% το 2013) και κατά 37,9 ποσοστιαίες μονάδες για τους νέους (από 21,8% το 2008 σε 59,8% το 2013).

Ως κύριες ανάγκες της ΠΑΜΘ εντοπίζονται:

- η αύξηση των θέσεων απασχόλησης για την αντιμετώπιση τόσο της ανεργίας των νέων όσο και του γενικού πληθυσμού,

- η αύξηση της γυναικείας συμμετοχής στην απασχόληση και
- η αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Η υψηλή ανεργία στην ΠΑΜΘ σχετίζεται άμεσα με την ύπαρξη ευάλωτων κλάδων στο τοπικό παραγωγικό σύστημα (όπως π.χ. η βιομηχανία εντάσεως εργασίας) και προήλθε κυρίως από τις μεγάλες απώλειες θέσεων εργασίας (κατά 46,8%) στο δευτερογενή τομέα (αποβιομηχάνιση και πλήγμα του κλάδου των κατασκευών) και δευτερευόντως στη δασοκομία-υλοτομία και στην αλιεία, ενώ δεν φαίνεται να συσχετίζεται με το διαχρονικά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού (περί το 10% του πληθυσμού ήταν αναλφάβητοι το 2001) καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού αυτού απασχολείται στον αγροτικό τομέα ο οποίος συγκράτησε και οριακά αύξησε τις θέσεις εργασίας.

Επομένως, αποτελεί **στρατηγική επιλογή** της ΠΑΜΘ **η αναθέρμανση της αγοράς εργασίας και η αύξηση της απασχόλησης να γίνει κυρίως μέσα από την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας**, σε ότι αφορά στους εργαζόμενους από το πρόγραμμα ΕΠΑ-ΝΕΚ λόγω υψηλού διαθέσιμου προϋπολογισμού του προγράμματος **και μέσα από το τομιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διαβίου Μάθηση» για τους ανέργους**. Συμπληρωματικές δράσεις θα υλοποιηθούν μέσω του ΑΠ 1 του ΠΕΠ.

Ειδικότερα, όσον αφορά στους νέους 15-29 ετών που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και τους νέους 15-29 ετών από περιθωριοποιημένες κοινότητες, θα υπάρξει συνεργασία και συμπληρωματικότητα με τις δράσεις του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και διαβίου μάθησης στο πλαίσιο της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8ii.

ΘΣ 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Διαχρονικά η Βόρεια Ελλάδα παρουσιάζει υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας απ' ό,τι ο εθνικός μ.ο. κατά 4-6 ποσοστιαίες μονάδες. Από το 2009 και μετά η φτώχεια παρουσιάζει μία έξαρση στην Ελλάδα (αύξηση 2009-2012 κατά 17%), και παρόλο που απουσιάζουν τα αντίστοιχα περιφερειακά στατιστικά δεδομένα, εκτιμάται ότι και η ΠΑΜΘ αντιμετωπίζει παρόμοιας έκτασης επέλαση της φτώχειας αυξάνοντας τόσο τα προβλήματα κοινωνικής ένταξης όσο και κάλυψης του πληθυσμού από υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας.

Μία πρώτη έρευνα που υλοποιήθηκε με τη συνεργασία των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων της ΠΑΜΘ δείχνει μία ανησυχητική αύξηση των ρυθμών φτωχοποίησης του πληθυσμού, η οποία αποτυπώνεται στην ολοένα αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες των οποίων έκανε χρήση, μέχρι το 2010, μόνο ένα μικρό και περιθωριοποιημένο τμήμα του πληθυσμού.

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν μέχρι σήμερα αποτυπώνουν:

- Αύξηση του αριθμού των ανασφάλιστων πολιτών κατά 90% από το 2012 και μετά και αύξηση των ανασφάλιστων πρώην επαγγελματιών και των οικογενειών τους λόγω μεγάλου αριθμού πτωχεύσεων επιχειρήσεων.
- Αύξηση του αριθμού των οικογενειών που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές βιοτικές ανάγκες (από το 2011 αύξηση στα συσσίτια κατά 350%, στα κοινωνικά παντοπωλεία & διανομές τροφίμων κατά 150%)
- Εμφάνιση μιας νέας κατηγορίας πολιτών σε απόλυτη ένδεια, των παλιννοστούντων άνω των 65 ετών, οι οποίοι στερήθηκαν το δικαίωμα στη συνταξιοδότηση και την ασφάλιση. Επισημαίνεται ότι οι παλιννοστούντες αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού στην ΠΑΜΘ και ένα από τα πιο υποβαθμισμένα οικονομικά.
- Ύπαρξη θυλάκων απόλυτης φτώχειας οι οποίοι συχνά ταυτίζονται με οικισμούς Ρομά ή άλλων πληθυσμών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή/και απομονωμένους γεωγραφικά. Η οικονομική κρίση - που έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των κρατικών

παροχών με ταυτόχρονη άνοδο του αριθμού των δικαιούχων - εντείνει την κοινωνική τους εξαθλίωση. Ιδιαίτερα για τους Ρομά - που στην πλειοψηφία τους είναι εργάτες γης μόνιμα εγκατεστημένοι - η αθρόα έλευση εποχικών εργατών από γειτονικές Βαλκανικές χώρες χαμηλότερου κόστους ζωής που δέχονται ανασφάλιστη εργασία και ιδιαίτερα χαμηλά ημερομίσθια - εντείνει την ανεργία η οποία είναι πλέον της τάξης του 95%. Αυτή ήρθε να προστεθεί σε μια σειρά από προβλήματα που αντιμετωπίζουν παραδοσιακά η υποαπασχόληση, η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, η αστικο-δημοτική τακτοποίηση, η συμμετοχή στις τοπικές υποθέσεις, κ.α.

Οι αδυναμίες και στρεβλώσεις στις προνοιακές πολιτικές στην Ελλάδα - και κατ' επέκταση και στην ΠΑΜΘ - εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη στοχευμένων στρατηγικών προστασίας των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και στην απουσία ολοκληρωμένων ενεργητικών δράσεων εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, κλπ).

Παράλληλα, εντοπίζονται σοβαρά ζητήματα υγείας στον πληθυσμό της ΠΑΜΘ. Σύμφωνα με τη Eurostat και στις τρεις βασικές αιτίες θανάτου που παρακολουθούνται σε επίπεδο Περιφερειών (ασθένειες του αναπνευστικού, του κυκλοφορικού και νεοπλασίες), η ΠΑΜΘ έχει για την περίοδο 2008-2010 υψηλότερο δείκτη θανάτων ανά 100.000 κατοίκους τόσο σε σχέση με τον εθνικό όσο και τον Ευρωπαϊκό μ.ο. (ΠΑΜΘ: 1.102,8, Ελλάδα: 964,5, ΕΕ-28: 971,8). Ο δείκτης παρουσιάζει διαχρονικά σταθερά αυξανόμενη τάση, όπως και στο σύνολο της χώρας, τη στιγμή που σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η τάση είναι αρνητική από το 2003 και μετά.

Παρά τις «καλές» κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες των ετών πριν το 2008 που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των υγειονομικών συστημάτων, οι διαθέσιμες κλίνες ανά 100.000 κατοίκους στην ΠΑΜΘ συνεχίζουν το 2009 να είναι λιγότερες κατά 10,8% σε σχέση με τον εθνικό μ.ο. και κατά 33% σε σχέση με τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, και το νοσηλευτικό προσωπικό υστερεί κατά 10% από τον εθνικό μ.ο. και κατά 50,4% από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό. Λόγω των επιπτώσεων της κρίσης, εκτιμάται ότι η ζήτηση και η χρήση δημόσιων υπηρεσιών υγείας πρόκειται να αυξηθεί ραγδαία σε όλη την Ελλάδα επηρεάζοντας το επίπεδο δημόσιας υγείας. Ήδη από το 2010 σημειώνεται αύξηση κατά 20% στη χρήση των υγειονομικών υπηρεσιών στα δημόσια νοσοκομεία, και ταυτόχρονη μείωση κατά 15% περίπου στη χρήση των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας. Ταυτόχρονα παρατηρείται αύξηση στα κρούσματα μολυσματικών νοσημάτων λόγω των πληθυσμών των παράνομων μεταναστών που φιλοξενούνται στο χώρο της ΠΑΜΘ, χωρίς όμως να υπάρχει προς το παρόν σαφής εθνική στρατηγική για τον τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου λόγω της εξελισσόμενης μεταρρύθμισης του συστήματος υγείας.

Παράλληλα, το επίπεδο δραστηριοποίησης φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας στην περιφέρεια είναι σχετικά χαμηλό. Στην ΠΑΜΘ έχουν ιδρυθεί 28 ΚΟΙΝΣΕΠ. Από αυτές, 8 δραστηριοποιούνται στον τομέα πολιτισμού - τουρισμού, 3 στον τομέα υπηρεσιών υγείας, 6 στην πρωτογενή παραγωγή και μεταποίηση τροφίμων, 4 στον τομέα εξωραϊσμού και καθαριότητας, 7 στον τομέα συμβουλευτικής, προγραμμάτων και μελετών.

Ως κύριες ανάγκες της ΠΑΜΘ εντοπίζονται:

- η ποσοτική και ποιοτική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας και η βελτίωση της πρόσβασης σε αυτές από όλους τους κατοίκους της ΠΑΜΘ και κυρίως από ευπαθείς και ειδικές ομάδες πληθυσμού,
- η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και η δημιουργία συνθηκών απασχολησιμότητας για ειδικές και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και των ατόμων που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια, και
- η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΘΣ 9, που εντάσσονται στον ΑΠ 3, συμβάλουν στον πρωταρχικό αυτό στόχο αφενός όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό και αφετέρου όσον αφορά τη φτώχεια (η οποία αντιμετωπίζεται και μέσω του ΑΠ 1, με την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας). Σε σχέση με τον κοινωνικό αποκλεισμό προγραμματι-

ζονται δράσεις για τους Ρομά μέσω των Κέντρων Ευπαθών Ομάδων που περιλαμβάνουν:

- **υπηρεσίες στήριξης και κοινωνικής ένταξης:** ένταξη στην ελληνική κοινωνία, στήριξη και ενεργοποίηση των γυναικών, ρύθμιση προνοιακών αιτημάτων και νομικών εκκρεμοτήτων, παροχή πρωτοβάθμιας ιατρικής περίθαλψης, κλπ,
- **υπηρεσίες που αποσκοπούν στην προώθηση της απασχόλησης:** στήριξη Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ν.Ε.Ε.), συνεταιρισμών και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, κλπ,
- **υπηρεσίες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης κοινού:** άρση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων, διεξαγωγή ερευνών κλπ.

Τη στιγμή αυτή λειτουργούν κέντρα στη Δράμα, στην Ξάνθη, στη Χρυσούπολη, στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, στην Ορεοσιάδα, και δυο στην Κομοτηνή.

ΘΣ 10: Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες ΠΑΜΘ

Ο δείκτης πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου βάσει στοιχείων Eurostat (δηλ. το ποσοστό νέων ηλικίας 18-24 ετών που δεν έχουν ολοκληρώσει τον ανώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν παρακολουθούν άλλο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης) είναι διαχρονικά κατά πολύ υψηλότερος για την ΠΑΜΘ από το μ.ο. για τη χώρα και την ΕΕ27 και υψηλότερος από κάθε άλλη Περιφέρεια της χώρας. Έτσι το 2013 διαμορφώθηκε σε 10,1% σε επίπεδο χώρας και 12% σε επίπεδο ΕΕ-27, ενώ στην ΠΑΜΘ το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 21,9%. Επίσης, αξιοσημείωτη ιδιαιτερότητα της ΠΑΜΘ αποτελεί το γεγονός ότι η μεγαλύτερη σχολική διαρροή εμφανίζεται διαχρονικά στο Γυμνάσιο σε αντίθεση με τα πανελλαδικά στοιχεία που αναδεικνύουν ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά σχολικής διαρροής παρουσιάζονται στο Λύκειο. Οι αλλαγές αυτές πιθανά οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της συμμετοχής της μουσουλμανικής μειονότητας στην εκπαίδευση.

Οι παραπάνω τάσεις αντικατοπτρίζονται τόσο στο χαμηλό γενικό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, όσο και στους ρυθμούς αύξησης των τελευταίων ετών του ποσοστού με ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση (δηλ. Λυκείου, και ΑΕΙ). Έτσι, για το 2013, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών στην ΠΑΜΘ που εμπίπτει στην κατώτερη κατηγορία εκπαίδευσης (δηλ. χωρίς εκπαίδευση, με πρωτοβάθμια εκπαίδευση και υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση) διαμορφώνεται στο 51%, ενώ ο μ.ο. για τη χώρα είναι 32,8% και για την ΕΕ27 24,9%. Παράλληλα, το ποσοστό του πληθυσμού με ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση παρουσίασε μία αύξηση μεταξύ 2001-2013 κατά 11,8 ποσοστιαίες μονάδες στην ΠΑΜΘ, ξεπερνώντας στο ρυθμό ανάπτυξης της ΕΕ-27 αλλά όχι τον εθνικό (15,1 μονάδες για τη χώρα και 10,2 μονάδες για ΕΕ-27 αντιστοίχως). Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην ευρύτερη συμμετοχή στην ανώτερη εκπαίδευση (Λύκειο). Έτσι, στην ηλικιακή κλάση 30-34 ετών η ΠΑΜΘ σήμερα συνεχίζει να υπολείπεται του εθνικού μ.ο. κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες και του ΕΕ-27 μ.ο. κατά 14,2 μονάδες, αφού μόνο το 22,6% του πληθυσμού διαθέτει ανώτατη εκπαίδευση.

Παρά τη σημαντική αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, παρατηρείται μείωση σε ότι αφορά τον αριθμό των σχολικών μονάδων (κατά 9% την περίοδο 2006 – 2011) μέσα από καταργήσεις και συγχωνεύσεις σχολείων, αλλά και σημαντικά προβλήματα υποδομών. Τα μεγαλύτερα προβλήματα υποδομών αφορούν είτε σχολικές μονάδες που δεν διαθέτουν δικές τους κτιριακές εγκαταστάσεις και «φιλοξενούνται» σε άλλες μόνιμες ή προσωρινές εγκαταστάσεις, είτε σχολεία τα οποία παρουσιάζουν μεγάλη αύξηση του μαθητικού πληθυσμού, είτε σχολικές μονάδες των οποίων οι εγκαταστάσεις κρίθηκαν «ακατάλληλες» και εγκαταλείφθηκαν. Η αύξηση μαθητικού δυναμικού σε αρκετές σχολικές μονάδες – συχνά λόγω αυξημένης συμμετοχής στην εκπαίδευση από ειδικές ομάδες πληθυσμού - αποτελεί μια επιπλέον αιτία για την ανάγκη ανέγερσης και προσθήκης νέων διδακτηρίων. Σύμφωνα με στοιχεία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, καταγράφεται σήμερα, σημαντικός αριθμός σχολικών μονάδων που χρειάζονται νέες εγκαταστάσεις που σε μεγάλο ποσοστό αφορούν

την υποχρεωτική εκπαίδευση. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο – και η σοβαρή υστέρηση της ΠΑΜΘ στην τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και δια-βίου μάθηση - επιδρά αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα των κλάδων του περιφερειακού παραγωγικού συστήματος, όπως αναδεικνύεται τόσο από την ανάλυση για την έξυπνη εξειδίκευση όσο και από άλλες κλαδικές μελέτες όπως π.χ. για τον αγροτικό τομέα το μορφωτικό επίπεδο του οποίου είναι το χαμηλότερο.

Ως κύριες ανάγκες στην ΠΑΜΘ καταγράφονται:

- η βελτίωση των εκπαιδευτικών υποδομών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και κυρίως εκεί που καταγράφονται μεγάλες ελλείψεις,
- η αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου με την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής,
- η επέκταση/βελτίωση των δεξιοτήτων με δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης και
- η διασύνδεση της γνώσης με την τοπική οικονομία,
- η ύπαρξη μόνιμου περιφερειακού μηχανισμού καταγραφής, μελέτης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του ποσοστού, των αιτίων σχολικής διαρροής και των παραγόντων που συμβάλλουν σε αυτή.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ:

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΘΣ 10, που εντάσσονται στον ΑΠ 3, συμβάλλουν στον πρωταρχικό στόχο της μείωσης της σχολικής διαρροής μέσα από την προσφορά επαρκών σχολικών υποδομών (σε ποσότητα, ποιότητα, και γεωγραφική προσβασιμότητα) σε σημεία που παρατηρείται σήμερα αυξημένη ζήτηση . Η στρατηγική αυτή επιχειρεί να κεφαλαιοποιήσει τις παρατηρούμενες τάσεις αύξησης του ποσοστού συμμετοχής ειδικών κοινωνικών ομάδων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (βλ. SWOT, Πίνακας Α – 2), επιδρώντας έτσι μακροπρόθεσμα και στη βελτίωση της προοπτικής συμμετοχής τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο ΠΕΠ προβλέπονται μόνο δράσεις ΕΤΠΑ για το ΘΣ 10 και επομένως κρίνεται απαραίτητη η συνδρομή του προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια-βίου Μάθηση» για όλες τις δράσεις προώθησης στη δια-βίου μάθηση, αλλά και σύνδεσης της εκπαίδευσης με την οικονομία οι οποίες είναι καθοριστικές για την ανάπτυξη της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.

- 1.1.2 Αιτιολόγηση της επιλογής των θεματικών στόχων και των αντίστοιχων επενδυτικών προτεραιοτήτων λαμβάνοντας υπόψη το σύμφωνο εταιρικής σχέσης, με βάση τον εντοπισμό των περιφερειακών και, όπου ενδείκνυται, εθνικών αναγκών, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που προσδιορίζονται στις σχετικές, ειδικές ανά χώρα, συστάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 121 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και τις σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 148 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη την εκ των προτέρων αξιολόγηση.

Πίνακας 1: Αιτιολόγηση της επιλογής των θεματικών στόχων και των επενδυτικών προτεραιοτήτων

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 1: Ενίσχυση έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας</p>	<p>Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. (1β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ικανοποιητικός βαθμός συμβατότητας της προσφοράς γνώσης με τη διάρθρωση της περιφερειακής οικονομίας αλλά χαμηλής έντασης δεσμοί ανταλλαγής γνώσης. Έλλειψη κρίσιμης μάζας στις Τεχνολογίες Γενικής Εφαρμογής και χαμηλά επίπεδα εξάπλωσής τους στον παραγωγικό ιστό. Χαμηλή ένταση επενδύσεων Ε&Α ως προς το ΑΕΠ σε σχέση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Απουσία ενδιάμεσων δομών υποστήριξης της καινοτομίας και της εκμετάλλευσης νέας γνώσης.</p>
<p>ΘΣ 2: Ενίσχυση της πρόσβασης σε ΤΠΕ και της χρήσης και ποιότητάς τους</p>	<p>Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία. (2γ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Χαμηλός βαθμός αξιοποίησης ΤΠΕ για μη οικονομικό - διαχειριστικές εφαρμογές και χαμηλή πληροφοριακή ωριμότητα στη δημόσια διοίκηση και την αυτοδιοίκηση. Ύπαρξη σημαντικού εύρους ψηφιοποιήσιμων δημόσιων δεδομένων με δυνατότητα επαναξιοποίησης. Η εξυπηρέτηση και γενικά η επικοινωνία του πολίτη απ' ευθείας με τις υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι χαμηλή.</p>
<p>ΘΣ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ</p>	<p>Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων. (3α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Η ένταση της νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην ΠΑΜΘ είναι ιδιαίτερα χαμηλή παρά την ύπαρξη ακαδημαϊκού ιδρύματος πλήρους επιστημονικής συγκρότησης. Ταυτόχρονα απουσιάζουν δομές που θα μπορούσαν να δράσουν καταλυτικά προς αυτήν την κατεύθυνση με βασικότερη την απουσία θερμοκοιτίδας καινοτόμων επιχειρήσεων με τη συνεργασία των φορέων παραγωγής γνώσης.</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ</p>	<p>Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας. (3δ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Υπαρξη μικρού σχετικά μεγέθους, οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεων με οργανωτική δομή που δεν εξασφαλίζει δυναμισμό στη στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων. Την ίδια στιγμή απουσιάζουν οι απαραίτητες οικονομίες κλίμακας τόσο στην εισαγωγή τεχνολογικής όσο και οργανωσιακής καινοτομίας με απώτερο στόχο την ένταξη σε διεθνείς αλυσίδες αξίας.</p> <p>Στις επιχειρήσεις όλων των κλάδων της περιφερειακής οικονομίας παρατηρείται ελάχιστη προσπάθεια προϊοντικής καινοτομίας. Περισσότερο ακολουθείται η τακτική της δημιουργικής αντιγραφής στα προϊόντα και τον τρόπο παραγωγής και διάθεσής τους. Ειδικά για τους κλάδους του «πυρήνα εξειδίκευσης» της RIS3 θεωρείται ως πρώτη προτεραιότητα η εφαρμογή τεχνολογιών και μεθόδων ανάπτυξης καινοτομικών προϊόντων</p>
<p>ΘΣ 4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς</p>	<p>Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. (4α του ΕΤΠΑ)</p> <p>Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης (4γ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων από την ύπαρξη γεωθερμικών πεδίων για τη μείωση του κόστους παραγωγής σε ένα φάσμα δραστηριοτήτων κυρίως του πρωτογενούς τομέα.</p> <p>Δυνατότητα περαιτέρω αύξησης του ποσοστού συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα.</p> <p>Ευρωπαϊκή οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας 2009/28/ΕΚ, εθνικό σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Κατευθύνσεις της ενεργειακής πολιτικής και στόχων για το μετριασμό των εκπομπών CO₂ με τη χρήση ΑΠΕ.</p> <p>Αυξημένες ανάγκες ενεργειακής εξοικονόμησης στο κτιριακό απόθεμα της περιφέρειας λόγω κλιματολογικών συνθηκών</p> <p>Σημαντικός αριθμός ενεργοβόρων κτηρίων του δημόσιου τομέα.</p> <p>Εκπλήρωση απαιτήσεων από την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου και την εναρμόνιση με της ευρωπαϊκές οδηγίες (2010/31/ΕΕ, 2012/27/ΕΕ κ.α.).</p>
<p>ΘΣ 5: Πρώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνου</p>	<p>Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών (5β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Μη αποτελεσματική στο παρελθόν αντιμετώπιση πλημμυρικών φαινομένων στη λεκάνη απορροής του διασυνοριακού ποταμού Έβρου.</p> <p>Ανάγκη για αντιπλημμυρική προστασία (εφαρμογή οδηγίας 2007/60/ΕΚ) σύμφωνα με τα εξειδικευμένα σχέδια αντιμετώπισης πλημμυρών.</p> <p>Ανάγκη προστασίας από τη διάβρωση των ακτών στο πλαίσιο των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση βιώσιμης χρήσης των πόρων</p>	<p>Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις (6α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάγκη ολοκλήρωσης του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και εναρμόνιση με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ (για τη διαχείριση αποβλήτων) και του Εθνικού Σχεδιασμού.</p>
	<p>Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις· (6β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Εφαρμογή μέτρων που προκύπτουν από την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και τα Σχέδια Διαχείρισης των δύο υδατικών διαμερισμάτων.</p>
	<p>Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς· (6γ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Τάσεις αυξανόμενου τουριστικού ρεύματος. Πλούσιο πολιτιστικό και οικολογικό απόθεμα που μπορεί να αξιοποιηθεί για περαιτέρω ανάπτυξη. Ανάγκες «προστασίας – συντήρησης – ανάδειξης» μνημείων και χώρων, συμπεριλαμβανομένων και περιοχών υψηλής οικολογικής αξίας.</p>
	<p>Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών (6δ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Απαιτήσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και το δίκτυο Natura 2000), τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα καθώς και το εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και των προστατευόμενων περιοχών.</p>
	<p>Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου (6ε του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάγκες αποκατάστασης περιβαλλοντικά και κοινωνικά υποβαθμισμένων οικιστικών περιοχών. Ανάγκες παρακολούθησης των περιβαλλοντικών παραμέτρων στο αστικό περιβάλλον. Προβλήματα αστικής κινητικότητας. Ανάγκη επίλυσης προβλημάτων συγκρούσεων αστικών και εξωαστικών χρήσεων. μέσα από την εφαρμογή χωροταξικών / πολεοδομικών σχεδίων.</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 7: Προαγωγή των βιώσιμων μεταφορών και εξάλειψη των σημείων συμφόρησης σε υποδομές βασικών δικτύων</p>	<p>Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (7α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Το κύριο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών στην Περιφέρεια δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη ενώ αποτελεί πρώτη προτεραιότητα τόσο σε επίπεδο ευρωπαϊκών επιλογών όσο και σε επίπεδο εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού</p>
	<p>Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ (7β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Διαπιστωμένα προβλήματα διασυνδεσιμότητας και λειτουργίας – συμπληρωματικότητας του εθνικού / επαρχιακού δικτύου με τα ΔΕΔ-Μ. Σημαντικά προβλήματα προσβασιμότητας- προσπελασιμότητας ορεινών και νησιωτικών Περιοχών. Προβλήματα στην ασφάλεια της χρήσης του υφιστάμενου περιφερειακού οδικού δικτύου σε εντοπισμένα σημεία. Σημεία κυκλοφοριακής συμφόρησης.</p>
	<p>Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (7ε ΕΤΠΑ)</p>	<p>Υπάρχουν σημαντικά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα από την περαιτέρω αξιοποίηση του αγωγού φυσικού αερίου που διέρχεται αλλά και των προγραμματιζόμενων να διέλθουν από την ΠΑΜΘ.</p>
<p>ΘΣ 8: Πρώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων</p>	<p>Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (8iii του ΕΚΤ)</p>	<p>Ανάγκη αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ΠΑΜΘ για τη βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης σε τομείς παρέμβασης της έξυπνης εξειδίκευσης. Ανάγκη συμπληρωματικότητας στις παρεμβάσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων για αστική ανάπτυξη και την τουριστική ανάπτυξη σε περιοχές που συγκροτούν δίκτυα πολιτιστικών – φυσικών πόρων</p>
<p>ΘΣ 9: Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων</p>	<p>Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας και πρώθηση της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με την μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας (9α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Προβλήματα (αδυναμία αντικατάστασης/αναβάθμισης εξοπλισμού, κ.α.) στη λειτουργία των υποδομών υγείας λόγω της παρατεταμένης κρίσης. Επιτακτικές ανάγκες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας στη λειτουργία λόγω των μειωμένων οικονομικών δυνατοτήτων της δημόσιας διοίκησης.</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 9: Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων</p>	<p>Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργούς συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας (9i του ΕΚΤ)</p>	<p>Επιδείνωση των δεικτών ανεργίας λόγω της παρατεταμένης ύφεσης και ειδικά των νέων και των μακροχρόνια ανέργων. Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται σε ομάδες πληθυσμού με χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού ή/ και σε άλλες ειδικές ομάδες.</p>
	<p>Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (9ii του ΕΚΤ)</p>	<p>Στην ΠΑΜΘ εντοπίζονται παραδοσιακά περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες όπως οι Ρομά και πληθυσμοί που διαβιούν σε πολύ υποβαθμισμένες περιοχές. Παράλληλα εμφανίστηκαν και νέες περιθωριοποιημένες ομάδες όπως οι μετανάστες. Οι κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, και στην υγεία.</p>
<p>ΘΣ 9: Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων</p>	<p>Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος (9iv του ΕΚΤ)</p>	<p>Αύξηση της φτώχειας και των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού λόγω της παρατεταμένης κρίσης (άνεργοι, νεόπτωχοι, μετανάστες, ανασφάλιστοι επαγγελματίες, ανασφάλιστοι πρώην επαγγελματίες, ανασφάλιστοι παλλιννοστούντες άνω των 65, κλπ). Αδυναμία πρόσβασης σημαντικού τμήματος του πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας. Για τις ομάδες αυτές χρειάζονται νέα μοντέλα παροχής υγείας (π.χ. κοινωνικά ιατρεία).</p>
	<p>Προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση (9v του ΕΚΤ)</p>	<p>Η Περιφέρεια της ΑΜ-Θ υπολείπεται κατά πολύ από τα ποσοστά κοινωνικής οικονομίας στην Ε.Ε. (10% των επιχειρήσεων). Παράλληλα η Κοινωνική Οικονομία δίνει διέξοδο στα προβλήματα αποανάπτυξης και έλλειψης τραπεζικής πίστης ενώ κεφαλαιοποιεί τη μεγάλη παράδοση στο συνεταιριστικό κίνημα και την έκρηξη εθελοντισμού που παρατηρείται στην Περιφέρεια.</p>
<p>ΘΣ 10: Επένδυση στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση</p>	<p>Επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης (10 του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Υπέρηψη ως προς τους δείκτες που σχετίζονται με το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού της (δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση) λόγω παραδοσιακά μειωμένης συμμετοχής στην εκπαίδευση ορισμένων πληθυσμιακών ομάδων. Ανάγκη μείωσης του δείκτη σχολικής διαρροής, ο οποίος καταγράφει στην Π-ΑΜΘ διαχρονικά την υψηλότερη τιμή. Η πρόσφατη αύξηση της συμμετοχής τους στην εκπαίδευση (επιθυμητός στόχος) σε συνδυασμό με την εσωτερική μετανάστευση και τις πεπαλαιωμένες κτιριακές υποδομές δημιουργούν σοβαρά προβλήματα επάρκειας και πρόσβασης.</p>

1.2. Αιτιολόγηση της χρηματοδότησης

Από το σύνολο των πόρων της Κοινοτικής Συνδρομής (**406,2 εκατ. €**) κατευθύνονται:

- στον ΑΠ 1 (Έξυπνη Ανάπτυξη): **56,3 εκατ. €** (13,9%)
- στον ΑΠ 2 (Διατηρήσιμη Ανάπτυξη): **216,9 εκατ. €** (53,4%)
- στους ΑΠ 3 & 4 (Ανάπτυξη χωρίς Αποκλεισμούς): **125,5 εκατ. €** (30,9%)
- στους ΑΠ 5 & 6 (Τεχνική Βοήθεια): **7,5 εκατ. €** (1,8%)

Αναλυτικότερα, για τη **βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας μέσω επενδύσεων σε τομείς που αναδεικνύονται από την Περιφερειακή Στρατηγική «Έξυπνης Εξειδίκευσης»** κατευθύνονται μέσω των **ΘΣ 1, 2 και 3, 56,3 εκατ. € (13,9%)**. Λαμβάνοντας υπόψη, ότι αναγνωρίζεται ως επιτακτική η ανάγκη για την ενίσχυση ολοκληρωμένων παραγωγικών συμπλεγμάτων, ικανό μέρος των διαθέσιμων πόρων κατευθύνεται για τη στήριξη συνεργατικών σχηματισμών (cluster) και δικτύων επιχειρήσεων. Συμπληρωματικά, στον τομέα της έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας, προβλέπονται επενδύσεις σε υποδομή και εξοπλισμό από επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας. Επίσης, καθώς αναγνωρίζεται ως κύρια η ανάγκη μόχλευσης μέρους της ερευνητικής δραστηριότητας προς τις ειδικές ανάγκες της περιφερειακής οικονομίας, προβλέπονται παρεμβάσεις για δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε ερευνητικά κέντρα, μεταφοράς τεχνολογίας και ενίσχυσης της συνεργασίας πανεπιστημίων – επιχειρήσεων προς όφελος των επιχειρήσεων.

Η ανάγκη αξιοποίησης της γεωστρατηγικής θέσης της ΠΑΜΘ ως «πύλη της χώρας και της Ε.Ε.», ιδίως σε ότι αφορά στα **οδικά** και **ενεργειακά** δίκτυα απορροφά, **μέσω του ΘΣ 7, 86,0 εκατ. € (21,2%)**. Εκ των οποίων **74,0 εκατ. € (18,2%)** κατευθύνονται μέσω των ΕΠ 7α και 7β για τη στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών μέσω επενδύσεων στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών και - λόγω της μεγάλης έκτασης και του ιδιαίτερου ανάγλυφου της - στην προσβασιμότητα σε ορεινές, νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές, που αποτελούν κρίσιμο σύνδεσμο των μικρών οικισμών με τις πόλεις υποστηρίζοντας τη βελτίωση της ασφάλειας και τη διακίνηση τουριστών.

Από την ΠΑΜΘ διέρχονται και προγραμματίζεται να διέλθουν σημαντικοί αγωγοί μεταφοράς **φυσικού αερίου**, χαρακτηρίζοντας ως **ευκαιρία** τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από την όδυσή τους. Για την αξιοποίηση της ευκαιρίας αυτής, η ΠΑΜΘ, κατανέμει, **μέσω του ΘΣ 7/ΕΠ 7ε, 12 εκατ. € (3,0%)**, για την ανάπτυξη δικτύου διανομής μέσης και χαμηλής πίεσης στις αστικές και βιομηχανικές της περιοχές.

Το πλούσιο ενδογενές ενεργειακό δυναμικό της ΠΑΜΘ, συμπληρώνεται από τα εκτεταμένα της **γεωθερμικά πεδία**, τα οποία δύναται να υποστηρίξουν σημαντικά την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, τη μεταποίηση, του ιαματικού τουρισμού, αλλά και στις περιπτώσεις υψηλής ενθαλπίας, την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η γεωθερμία, ως ανανεώσιμη πηγή ενέργειας, αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της ΠΑΜΘ, και για την αξιοποίησή της κατανέμονται μέσω του **ΘΣ 4/ΕΠ 4α, 14,4 εκατ. € (3,5%)**.

Αντίστοιχης χρηματοδοτικής βαρύτητας **15,3 εκατ. € (3,8%)** δράσεις προγραμματίζονται, **μέσω του ΘΣ 4/ΕΠ 4γ**, στον τομέα **της ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων και υποδομών**, καθώς στην ΠΑΜΘ, λόγω των ιδιαίτερων κλιματολογικών συνθηκών και του παλιού κτιριακού αποθέματος των δημοσίων κτιρίων, καταγράφονται σημαντικές ανάγκες.

Για την **πρόληψη και διαχείριση κινδύνων**, ειδικά σε ότι αφορά στην προστασία από **πλημμυρικά φαινόμενα**, η ΠΑΜΘ επενδύει, **μέσω του ΘΣ 5/ΕΠ 5β, 11,6 εκατ. € (2,9%)**.

Για την **προστασία του περιβάλλοντος** κατευθύνονται **μέσω του ΘΣ 6/ΕΠ 6α και ΕΠ 6β, 36,3 εκατ. € (8,9%)** και τεκμηριώνεται από την **υποχρέωση**, βάσει της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας, υλοποίησης του προγράμματος μέτρων που περιλαμβάνονται στα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών και αφορούν κύρια σε παρεμβάσεις στον τομέα της **παροχής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση**. Επίσης, η ΠΑΜΘ παρεμβαίνει χρηματοδοτικά, για τη συμπλήρωση των δράσεων για τη **ολοκληρωμένη διαχει-**

ριση στερών αποβλήτων σε εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων.

Στην αποδοτική χρήση των πόρων και ειδικότερα στην ανάγκη **ανάπτυξης και προώθησης του τουριστικού δυναμικού των φυσικών περιοχών και της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς** της ΠΑΜΘ, κατευθύνονται μέσω του **ΘΣ 6/ΕΠ 6γ, 32,4 εκατ. € (8,0%)**. Προγραμματίζεται να υλοποιηθεί μέσω σχεδίων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων, με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση. Αιτιολογείται δε από την ανάγκη αξιοποίησης των ευκαιριών που αφορούν στη διαρκή ανάπτυξη της ζήτησης τουριστικών προτύπων ειδικών μορφών τουρισμού και την ανάγκη εξάλειψης της αδυναμίας, που αφορά στο έλλειμμα σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών προορισμών. Τα σχέδια Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης τουρισμού – πολιτισμού εκτιμάται ότι θα συμβάλουν καθοριστικά στην ικανοποίηση του στρατηγικού στόχου να καταστεί η ΠΑΜΘ τουριστικός προορισμός «αριστείας».

Για την **κάλυψη των αναγκών αστικών κέντρων** της Π-ΑΜΘ, στα οποία διαβιεί άνω του 60% του πληθυσμού της, κατευθύνονται μέσω του **ΘΣ 6/ΕΠ 6ε, 17,6 εκατ. € (4,3%)**. Οι ανάγκες των **αστικών κέντρων** της Π-ΑΜΘ, συμπεριλαμβανομένης της κάλυψης της σημαντικής υστέρησης σε επίπεδο χωροταξικού σχεδιασμού και δράσεων για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα, προγραμματίζεται να καλυφθούν μέσω σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης αλλά και στοχευμένων θεματικών προσκλήσεων.

Η ΠΑΜΘ συμβάλει επίσης, **μέσω του ΘΣ 6/ΕΠ 6δ με 3,2 εκατ. € (0,8%)** στην **προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των τόπων του δικτύου Natura 2000**, καθώς το 16% της συνολικής της έκτασης είναι ενταγμένο στο δίκτυο αυτό και καταγράφονται σημαντικές ανάγκες προστασίας αλλά και δυνατότητες ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων.

Σε επενδύσεις **υποδομών εκπαίδευσης**, κατανέμονται **μέσω του ΘΣ 10, 42,1 εκατ. € (10,4%)** και αναμένεται να καλύψει αυστηρά ιεραρχημένες ανάγκες σε υποδομές στην προσχολική, στην Α' βάρθμια, στη Β' βάρθμια εκπαίδευση. Στόχος των παρεμβάσεων είναι η αντιμετώπιση προβλημάτων επάρκειας και καταλληλότητας υποδομών και εξοπλισμού, καθώς και η συμβολή στην **αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής**.

Για την προώθηση της **κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας** η ΠΑΜΘ κατευθύνει μέσω του ΘΣ 9/ΕΠ 9α, **31,1 εκατ. € (7,7%)** των πόρων του ΕΤΠΑ και το σύνολο σχεδόν των πόρων του ΕΚΤ (**48,3 εκατ. € - 11,9%**). Σε ότι αφορά στην κατανομή του ΕΤΠΑ, αιτιολογείται από την ανάγκη άμβλυσης των περιφερειακών ανισοτήτων στον τομέα της Υγείας, αλλά, και στην ενίσχυση των υποδομών κοινωνικής συνοχής στο σύνολο της ΠΑΜΘ. Με τους πόρους του **ΕΚΤ**, προγραμματίζεται από την ΠΑΜΘ, η **προώθηση ενεργητικών πολιτικών για την κοινωνική ένταξη όλων όσων κινδυνεύουν να βρεθούν οριστικά στο οικονομικό και κοινωνικό περιθώριο**. Επίσης προβλέπεται η **βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας**, η φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών και η κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων ομάδων πληθυσμού που διαβιούν (όπως π.χ. οι Ρομά).

Επίσης από τους πόρους **ΕΚΤ**, **μέσω του ΘΣ 8/ΕΠ 8iii** κατευθύνονται **4 εκατ. € (1,0%)** για την υποστήριξη της απασχόλησης σε τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης και για την υποστήριξη τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης στον τουρισμό - πολιτισμό στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.

Πίνακας 2: Επισκόπηση της επενδυτικής στρατηγικής για το επιχειρησιακό πρόγραμμα

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο (ΕΤΠΑ ¹ , Ταμείο Συνοχής, ΕΚΤ ² ή ΠΑΝ) ³	Στήριξη της Ένωσης ⁴ (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ⁵	Θεματικός στόχος ⁶	Επενδυτικές προτεραιότητες ⁷	Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα	Κοινοί και ειδικοί για το πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει τεθεί στόχος
ΑΞΟΝΑΣ 1: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας	ΕΤΠΑ	11.267.695	2,8%	(ΘΣ 1) Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας	(1β) Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής	(1) Αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).	
						(2) Ενίσχυση της συνεργατικής έρευνας μεταξύ ερευνητικών, ακαδημαϊκών φορέων και επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).	

¹ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

² Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

³ Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων.

⁴ Συνολική στήριξη της Ένωσης (συμπεριλαμβανομένης της κύριας κατανομής και του αποθεματικού επίδοσης).

⁵ Στοιχεία ανά Ταμείο και άξονα προτεραιότητας.

⁶ Τίτλος του θεματικού στόχου (δεν ισχύει για την τεχνική συνδρομή).

⁷ Τίτλος της επενδυτικής προτεραιότητας (δεν ισχύει για την τεχνική βοήθεια).

	ΕΤΠΑ	3.251.461	0,8%	(ΘΣ 2) Βελτίωση της πρόσβασης σε ΤΠΕ, της χρήσης και ποιότητάς τους	(2γ) Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία	(3) Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού.	
	ΕΤΠΑ	18.400.000,00	4,5%	(ΘΣ 3) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ).	(3α) Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων	(4) Αύξηση των Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας (NEET) στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).	
	ΕΤΠΑ	23.419.318	5,8%		(3δ) Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας.	(5) Αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ΜΜΕ. (6) Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ.	
ΑΞΟΝΑΣ 2: Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων και ατόμων	ΕΤΠΑ	14.400.000	3,5%	(ΘΣ 4) Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς	(4α) Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	(7) Αύξηση χρήσης της γεωθερμίας για θερμικές εφαρμογές.	
	ΕΤΠΑ	15.286.749	3,8%		(4γ) Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης	(8) Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσιες υποδομές.	
	ΕΤΠΑ	11.600.000	2,9%	(ΘΣ 5) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων	(5β) Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών	(9) Μείωση της επικινδυνότητας και των επιπτώσεων από φυσικούς κινδύνους και καταστροφές.	

	ΕΤΠΑ	7.200.000	1,8%	(ΘΣ 6) Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων	(6α) Επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις·	(10) Υποστήριξη της ολοκληρωμένης και βιώσιμης διαχείρισης απορριμμάτων στην ΠΑΜΘ.	
	ΕΤΠΑ	29.113.251	7,2%		(6β) Επενδύσεων στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις·	(11) Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων.	
	ΕΤΠΑ	32.447.502	8,0%		(6γ) Διατήρηση, προστασίας, προαγωγής και ανάπτυξης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς·	(12) Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.	
	ΕΤΠΑ	3.200.000	0,8%		(6δ) Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών	(13) Προστασία του οικολογικού αποθέματος.	
	ΕΤΠΑ	18.600.000	4,6%		(6ε) Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου	(14) Βιώσιμη αστική ανάπτυξη.	
	ΕΤΠΑ	29.200.000	7,2%		(ΘΣ 7) Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των	(7α) Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών μέσω επενδύσεων στο δίκτυο ΔΕΔ-Μ·	(15) Βελτίωση της σύνδεσης της ΠΑΜΘ με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.

	ΕΤΠΑ	44.800.000	11,0%		(7β) Ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στην υποδομή ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων·	(16) Βελτίωση της συνδεσιμότητας δυσπρόσιτων - νησιωτικών περιοχών για την αντιμετώπιση κοινωνικών - αναπτυξιακών προβλημάτων.	
	ΕΤΠΑ	12.000.000	3,0%		(7ε) Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	(17) Αύξηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου.	
ΑΞΟΝΑΣ 3: Υποδομές Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Ενίσχυσης Κοινωνικής Συνοχής	ΕΤΠΑ	31.072.788	7,6%	(ΘΣ 9) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	(9α) Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας·	(18) Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας.	
	ΕΤΠΑ	42.182.274	10,4%	(ΘΣ 10) Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση	(10) Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης	(19) Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών εκπαίδευσης.	

ΑΞΟΝΑΣ 4: Ανάπτυξη Ανθρώπινων Πόρων και Κοινωνική Συνοχή	EKT	3.974.313	1,0%	(ΘΣ 8) Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας εργατικού δυναμικού	(8iii) Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	(20) Υποστήριξη της απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).	
	EKT					(21) Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης (Τ.Π.Α.) σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.	
	EKT	10.400.000	2,6%	(ΘΣ 9) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	(9i) Ενεργός ένταξη, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας	(22) Βελτίωση της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων στην αγορά εργασίας.	
	EKT	12.000.000	3,0%		(9ii) κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	(23) Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων.	
	EKT	15.625.687	3,8%		(9iv) Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος	(24) Βελτίωση της πρόσβασης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας.	
	EKT	10.274.517	2,5%		(9v) την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση	(25) Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.	

ΤΜΗΜΑ 2 ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

2.A.1 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1

A/A	1
Τίτλος	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί μέσω τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	ΟΧΙ
☐ Για το ΕΚΤ: Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας αφορά κοινωνική καινοτομία ή διακρατική συνεργασία ή και τα δύο	

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία (κατά περίπτωση)

Ο ΑΠ περιλαμβάνει τους ΘΣ 1, 2 και 3 περιλαμβάνει παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας. Ο κύριος στόχος του ΑΠ 1 είναι να συμβάλει στην ευρωστία του τοπικού παραγωγικού συστήματος μέσα από την «Έξυπνη Ανάπτυξη», δηλαδή τη συνδυασμένη παρέμβαση στους 3 πρώτους θεματικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Βασικές παράμετροι της στρατηγικής αυτής είναι:

- η ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων που αναδεικνύονται από τη διαδικασία RIS3 ως πυλώνων της ανάπτυξης της ΠΑΜΘ,
- η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής επιτυχίας των επιχειρήσεων της ΠΑΜΘ
- και η βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων των αντίστοιχων κλάδων μέσα από την προώθηση των εξαγωγών, και την υποκατάσταση εισαγωγών.

Κρίνεται απαραίτητος ο συνδυασμός παρεμβάσεων επιχειρηματικότητας με παρεμβάσεις καινοτομίας και τεχνολογίας, ώστε να είναι εφικτή η εφαρμογή της στρατηγικής της «έξυπνης εξειδίκευσης», δηλαδή να επιτευχθεί ο «μετασχηματισμός» της τοπικής οικονομίας, ο οποίος – σε συνδυασμό με την «ανάκτηση χαμένου εδάφους» - είναι η ενδεδειγμένη στρατηγική σύμφωνα με τα πορίσματα της RIS3. Ο «παραγωγικός μετασχηματισμός» της ΠΑΜΘ αποσκοπεί στην μετεξέλιξη της από βιομηχανικό πόλο *χαμηλού κόστους* σε βιομηχανικό πόλο *έντασης γνώσης*, διπλασιάζοντας τις επενδύσεις των επιχειρήσεων σε έρευνα και ανάπτυξη, αξιοποιώντας ενδογενή και εισαγόμενη γνώση και αξιοποιώντας νέες συλλογικότητες που θα απελευθερώσουν δημιουργικές δυνάμεις και θα ενδυναμώσουν τη βάση του δημιουργικού δυναμικού της. Η επίτευξη αυτού του φιλόδοξου στόχου προϋποθέτει την ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμό του παραγωγικού προτύπου και την ενίσχυση

της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας και θα υποστηριχθεί συμπληρωματικά αλλά καθοριστικά και από δράσεις χρηματοδοτούμενες από το τομεακό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία». Ιδίως όσον αφορά το ΘΣ2, έχουν προβλεφθεί στο παρόν πρόγραμμα μόνο δράσεις που συμπληρώνουν ανάγκες ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου προς υποστήριξη άλλων παρεμβάσεων του ΠΕΠ, με έμφαση στον πολιτισμό και τον τουρισμό, και όχι συστημικές δράσεις βελτίωσης της θεσμικής επάρκειας του δημόσιου τομέα οι οποίες αποτελούν πεδίο εθνικής πολιτικής.

Συμπληρωματικά προς τον ΑΠ 1 δρουν οι παρεμβάσεις του ΘΣ 8 (ΕΣ: 20 Υποστήριξη της απασχόλησης σε τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης) του ΠΕΠ, οι οποίες όμως κρίθηκε σκόπιμο να παραμείνουν στον ΑΠ 4 καθώς χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Οι δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης και δημιουργίας ακαδημαϊκών τεχνοβλαστών που προβλέπονται στο ΠΕΠ σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες δράσεις του ΕΠΑΝΕΚ δημιουργούν προϋποθέσεις για τη συγκράτηση νέων αποφοίτων στην ΠΑΜΘ. Από το ΕΠΑΝΕΚ έχουν επίσης δρομολογηθεί παρεμβάσεις για τη δημιουργία θέσεων νέων ερευνητών στα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα που δημιουργούν προϋποθέσεις ανάσχεσης της φυγής ιδιαίτερα ταλαντούχων ερευνητών.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία Περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	70.423.094 €
Κατηγορία Περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες Περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

2.A.4.1 Επενδυτική προτεραιότητα 1β του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 1β του ΕΤΠΑ	Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.
---	--

2.A.5.1 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	1
Ειδικός στόχος	Αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).
Αναμενόμενα αποτελέσματα	Προαγωγή της προϊόντικής ή διεργασιακής ή οργανωτικής καινοτομίας σε επιχειρήσεις (νέες ή υφιστάμενες). Αύξηση δραστηριοτήτων καινοτομίας σε μικρές επιχειρήσεις και φορείς της κοινωνικής οικονομίας.
A/A	2
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της συνεργατικής έρευνας μεταξύ ερευνητικών, ακαδημαϊκών φορέων και επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).
Αναμενόμενα αποτελέσματα	Αύξηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και των καινοτομιών που αξιοποιούνται από τον παραγωγικό ιστό της Περιφέρειας. Ενίσχυση της διάχυσης ερευνητικών αποτελεσμάτων και καινοτομιών.

2.A.4.2 Επενδυτική προτεραιότητα 2γ του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ του ΕΤΠΑ	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία.
---	---

2.A.5.2 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	3
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού.
Αναμενόμενα αποτελέσματα	Ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου με σημαντικά περιθώρια επαναξιοποίησης στην αυτοδιοίκηση και στον πολιτισμό - τουρισμό.

2.A.4.3 Επενδυτική προτεραιότητα 3α του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
---	--

2.A.5.3 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	4
Ειδικός στόχος	Αύξηση των Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας (NEET) στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).
Αναμενόμενα αποτελέσματα	Δημιουργία πλέγματος υποστηρικτικών υπηρεσιών και χρηματοδότησης της εκκίνησης καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Βελτίωση του βαθμού οικονομικής εκμετάλλευσης καινοτόμων ιδεών μέσω της μετατροπής τους σε εμπορεύσιμα προϊόντα/υπηρεσίες. Βελτίωση δεικτών νεανικής επιχειρηματικότητας.

2.A.4.4 Επενδυτική προτεραιότητα 3δ του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 3δ του ΕΤΠΑ	Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας
---	---

2.A.5.4 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	5
Ειδικός στόχος	Αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ΜΜΕ.
Αναμενόμενα αποτελέσματα	Μείωση κόστους παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών των ΜΜΕ. Αύξηση συντελεστών παραγωγικότητας των ΜΜΕ. Βελτίωση ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.
A/A	6
Ειδικός στόχος	Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ.
Αναμενόμενα αποτελέσματα	Νέοι ή ενισχυμένοι συνεργατικοί σχηματισμοί ως καταλύτης επιχειρηματικής ανάπτυξης. Διευκόλυνση της εισόδου ΜΜΕ της ΠΑΜΘ σε διεθνείς (πρωτίστως) αλλά και εγχώριες αλυσίδες αξίας.

Πίνακας 3: Ειδικό ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο (για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή στόχος ⁸ (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
T1012 1β ΕΣ 1	Δαπάνες E&A των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	Ποσοστό	A	0,16%	2013	0,20%	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης/Eurostat	Διετής
T1013 1β ΕΣ 2	Κυλιόμενος μέσος αριθμός συμβάσεων μεταφοράς τεχνολογίας κάθε είδους που συνάφθηκαν μεταξύ δημόσιων ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων ανά τριετία	Αριθμός	A	54	2013	75	Σύστημα Παρακολούθησης RIS3 / έρευνα στους ΕΛΚΕ ΑΕΙ/ΤΕΙ/ΕΚ	Τριετής
T1014 2γ ΕΣ 3	Αριθμός χρηστών που εξυπηρετούνται από νέες ψηφιακές υπηρεσίες δημοσίων φορέων της Π-ΑΜΘ	Αριθμός	A	0	2013	12.000	Έρευνα πεδίου στους Δικαιούχους Με την εξής μεθοδολογία συλλογής δεδομένων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Για διαδικτυακές εφαρμογές χωρίς δυνατότητα ταυτοποίησης χρηστών: αριθμός μοναδικών χρηστών ανά έτος μέσω Google Analytics ή αντίστοιχο. ▪ Για διαδικτυακές εφαρμογές με δυνατότητα ταυτοποίησης χρηστών: όπως παραπάνω, και επιπλέον, αριθμός εγγεγραμμένων χρηστών που χρησιμοποίησαν την εφαρμογή τουλάχιστον μία φορά / έτος. ▪ Για μη διαδικτυακές εφαρμογές: Αριθμός συναλλαγών (transactions) για τη βασική λειτουργικότητα με πολίτες ή επιχειρήσεις ανά έτος. 	Τριετής
T1015 3α ΕΣ 4	Ποσοστό start-ups/νέων εταιρειών στους ενισχυόμενους κλάδους προς το σύνολο νέων επιχειρήσεων	Ποσοστό	A	3,71%	2013	8%	Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.)	Διετής
T1016 3δ ΕΣ 5	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία	εκατ. €	A	7.226	2011	7.373	ΕΛΣΤΑΤ	Διετής
T1017 3δ ΕΣ 6	Αξια εξαγωγών	εκατ. €	A	682,55	2013	745	ΕΛΣΤΑΤ	Διετής
T1035 3δ ΕΣ 6	Πλήθος διανυκτερεύσεων αλλοδαπών τουριστών σε ξενοδοχεία	Αριθμός	A	677.513	2012	750.000	ΕΛΣΤΑΤ	Διετής

⁸ Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, οι τιμές-στόχοι μπορεί να έχουν ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτήρα.

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική Προτεραιότητα 1β του ΕΤΠΑ	Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοσης των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1: Αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> Μεμονωμένες επιχειρηματικές επενδύσεις σε εφαρμοσμένη έρευνα που στοχεύουν σε προϊόντική καινοτομία. Οι συγκεκριμένες δράσεις μπορούν να αφορούν είτε επενδυτικά σχέδια μεμονωμένων επιχειρήσεων με επαρκές δυναμικό Ε&Κ ή συνεργασίες επιχειρήσεων με ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς. Συμπράξεις ή συνεργασίες ομάδων επιχειρήσεων με ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς για την εφαρμοσμένη έρευνα προς επίλυση προβλημάτων κοινού ενδιαφέροντος (διεργασιακές ή οργανωτικές καινοτομίες) ή για την από κοινού ανάπτυξη νέων προϊόντων. Ενίσχυση πρωτοβουλιών ανάπτυξης καινοτομιών νέων-στην-επιχείρηση μέσω κουπονιών καινοτομίας ή άλλων κουπονιών για τη δημιουργία χαρτοφυλακίων έρευνας. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: (α) Επιχειρήσεις, (β) Ακαδημαϊκοί ή Ερευνητικοί φορείς.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Ερευνητικά Ινστιτούτα, ΑΕΙ, Επιχειρήσεις.</p> <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2: Ενίσχυση της συνεργατικής έρευνας μεταξύ ερευνητικών, ακαδημαϊκών φορέων και επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> Επενδύσεις δημόσιων φορέων Ε&Α για την κοινή προώθηση (α) των δικαιωμάτων πνευματικής τους ιδιοκτησίας, (β) των ερευνητικών τους αποτελεσμάτων, (γ) των υπηρεσιών που προσφέρουν, (δ) των εργαστηριακών ή ερευνητικών τους υποδομών στις επιχειρήσεις, εντός και εκτός της Περιφέρειας. Δραστηριότητες ενεργητικής μεταφοράς τεχνολογίας προς τις επιχειρήσεις. Δραστηριότητες ανάπτυξης μικρής κλίμακας επιδεικτικών έργων από ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς. Επενδύσεις δημόσιων φορέων Ε&Α για ανάπτυξη κοινών δομών πειραματισμού με τις επιχειρήσεις. Δραστηριότητες ενθάρρυνσης της κατοχύρωσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας από ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα σε διεθνή γραφεία ευρεσιτεχνιών. Επενδυτικά σχέδια εταιρειών – τεχνοβλαστών που συστήνονται από ερευνητές προερχόμενους από ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα εντός της ΑΜΘ. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Ακαδημαϊκά / Ερευνητικά Ιδρύματα, Επιχειρήσεις (μικρομεσαίες & μεγάλες), Ερευνητές, Νέοι Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΑΕΙ, Ερευνητικά Ινστιτούτα, Αναπτυξιακές Εταιρείες, ΠΑΜΘ.</p>	

Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ του ΕΤΠΑ	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3: Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη συστημάτων επικοινωνίας με τους υπόλοιπους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμοι) και την αποκεντρωμένη διοίκηση. ▪ Συμπλήρωση της λειτουργικότητας υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων ώστε να προστεθούν νέες λειτουργίες (εφαρμογές χρήσης ψηφιακής γης, ψηφιακές υπογραφές, ηλεκτρονική διακίνηση πληροφορίας, ηλεκτρονική τιμολόγηση, ηλεκτρονικές προμήθειες, κ.ο.κ.) ή να βελτιωθεί ο βαθμός πληροφοριακής τους ωριμότητας στο επίπεδο των πλήρως ψηφιακών συναλλαγών με τους πολίτες. ▪ Ηλεκτρονικός Πολιτισμός (π.χ. εφαρμογές ηλεκτρονικής ξενάγησης, δημιουργία και λειτουργία στο διαδίκτυο «εικονικών μουσείων» που αναδεικνύουν τόσο το πολιτιστικό απόθεμα όσο και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, δημιουργία και λειτουργία στο διαδίκτυο «εικονικών ξεναγήσεων» σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές και ιστορικά κέντρα πόλεων). Ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου με σκοπό να αξιοποιηθεί στη συνέχεια σε δράσεις ολοκληρωμένης τουριστικής προβολής. ▪ Ψηφιοποίηση και διάθεση με όρους ανοικτής πρόσβασης δημόσιων δεδομένων. ▪ Ανάπτυξη συστημάτων αλληλεπίδρασης των Δήμων με τους δημότες τους στη λογική των «έξυπνων πόλεων». <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Οι παραπάνω δράσεις απευθύνονται σε φορείς της αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού και σε αποκεντρωμένες δομές της Κεντρικής Κυβέρνησης.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και εποπτευόμενοι από αυτό Φορείς, ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού και οι επιχειρήσεις τους, ΝΠΔΔ, ΑΕΙ.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 3α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4: Αύξηση των Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας (NEET) στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και καινοτομίας για την ίδρυση και αρχική λειτουργία τους. ▪ Δημιουργία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: (α) Υπάρχουσες νέο-ιδρυθείσες επιχειρήσεις όλων των κλάδων, (β) υπό ίδρυση τεχνοβλαστοί - NEET.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΑΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα, Επιχειρήσεις.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 3δ του ΕΤΠΑ	Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5 Αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ΜΜΕ.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων των επιλεγμένων από τη RIS3 διαδικασία κλάδων, για την εισαγωγή βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, με έμφαση στην προώθηση και εφαρμογή ώριμων ερευνητικών αποτελεσμάτων (π.χ. αποτελεσμάτων έρευνας 7FP, H2020 κλπ). Ως βασικές τεχνολογίες νοούνται οι επιλεγμένες από τη ΓΓΕΤ: ΤΠΕ, νανοτεχνολογία, βιοτεχνολογία, φωτονική, προηγμένα υλικά. ▪ Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων όλων των κλάδων για την εισαγωγή διεργασιών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών, με έμφαση στην προώθηση και εφαρμογή ώριμων ερευνητικών αποτελεσμάτων (π.χ. αποτελεσμάτων έρευνας 7FP, H2020 κλπ). 	

- Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων όλων των κλάδων για την εισαγωγή τεχνολογιών βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ με έμφαση στην αξιοποίηση εφαρμογών γεωθερμίας και προϊόντων βιομάζας.

Κύριες Ομάδες Στόχου: (α) Υφιστάμενες επιχειρήσεις κλάδων που ανήκουν στις προτεραιότητες παρέμβασης κατά RIS3, οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση/δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών τα οποία θα βασίζονται σε εισαγωγή τεχνολογικών και μη καινοτομιών, (β) Υφιστάμενες επιχειρήσεις άλλων κλάδων οι οποίες οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών αλλά και άλλων συντελεστών λειτουργίας τους, η οποία θα βασίζεται σε εισαγωγή μη τεχνολογικών καινοτομιών.

Τύποι δικαιούχων: Υφιστάμενες και υπό-σύσταση ΜΜΕ, συνεταιριστικές και συνεργατικές επιχειρήσεις.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6: Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ.

Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:

- Δημιουργία Δικτύων ή/και Συστάδων Καινοτομίας, σε επιλεγμένες αλυσίδες αξίας όπως προκύπτουν από τη διαδικασία της RIS3 για παραγωγή και διάθεση καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών.
- Δράσεις συνεργασίας των τομέων τουρισμού και πολιτισμού με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση) με στόχο την ενίσχυση των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων/προορισμών
- Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας για βελτίωση των εξαγωγικών τους επιδόσεων.

Κύριες Ομάδες Στόχου: (α) Υφιστάμενες και υπό σύσταση επιχειρήσεις κατά προτεραιότητα των κλάδων του «πυρήνα εξειδίκευσης» και των «αναδυόμενων κλάδων» όπως προκύπτει από τη διαδικασία RIS3 που σχηματίζουν οριζόντια ή/και κάθετα clusters , (β) Υφιστάμενες και υπό σύσταση επιχειρήσεις άλλων κλάδων οι οποίες συνδέονται άμεσα και συνεισφέρουν στην αλυσίδα αξίας στην οποία συμμετέχουν οι επιχειρήσεις των κλάδων του πυρήνα εξειδίκευσης. (γ) Υφιστάμενες και υπό σύσταση επιχειρήσεις των κλάδων που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός/πολιτισμός.

Τύποι δικαιούχων: Υφιστάμενες και υπό-σύσταση ΜΜΕ, Ερευνητικά Κέντρα / Ινστιτούτα / ΑΕΙ.

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

<p>Επενδυτική Προτεραιότητα 1β του ΕΤΠΑ</p>	<p>Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.</p>
--	---

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα). Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος.

Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.

Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται από τα Ταμεία σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή εξασφαλίζει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες θέσεις εντός της Ένωσης.

Οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες δράσεων επιχειρηματικότητας και έξυπνης εξειδίκευσης μεταξύ του ΠΕΠ και του ΕΠΑΝΕΚ προσδιορίζονται σαφώς στο ΕΠΑΝΕΚ και, μετά την ολοκλήρωση των RIS3 (εθνικής και περιφερειακών) καθορίζουν την υλοποίηση των δράσεων σε αμφότερα κατά την εφαρμογή.

Δεν θα δημοσιευτεί πρόσκληση για επενδύσεις στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 1 του ΠΕΠ εάν δεν ολοκληρωθεί η περιφερειακή RIS3, εκτός από πιλοτικές δράσεις, προδημοσιεύσεις προσκλήσεων και εμπροσθοβαρή έργα (frontloading projects).

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1: Αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).

Ενισχύονται κατ' αποκλειστικότητα πράξεις που ανήκουν είτε στον πυρήνα εξειδίκευσης ή στους αναδυόμενους κλάδους της Περιφερειακής RIS3 με βάση την ακόλουθη ιεράρχηση:

- Προωθούνται τα κοινά έναντι των μεμονωμένων επενδυτικών σχεδίων.
- Προωθούνται επενδυτικά σχέδια που παρουσιάζουν σαφή τεκμήρια ως προς την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα εξαγωγών.
- Προωθούνται επενδυτικά σχέδια που μοχλεύουν υψηλά ποσά ιδιωτικής δαπάνης για Έρευνα και Ανάπτυξη.
- Προωθούνται επενδυτικά σχέδια που δεν κατάφεραν, λόγω εξάντλησης του διαθέσιμου προϋπολογισμού, να χρηματοδοτηθούν από εθνικούς (π.χ., τομεακά προγράμματα) ή ευρωπαϊκούς πόρους (π.χ. OPIZΩΝ 2020) αν και αξιολογήθηκαν πάνω από τα κατά περίπτωση κατώφλια επιλογής.
- Προωθούνται επενδυτικά σχέδια που τεκμηριώνουν ωριμότητα τεχνολογικής καινοτομίας με μικρό χρόνο μέχρι την αγορά (short time to market) κι ιδιαίτερα σχέδια που αξιοποιούν/ενσωματώνουν ώριμα ερευνητικά αποτελέσματα (π.χ. αποτελέσματα έρευνας 7HP, H2020 κλπ).

Σε κάθε περίπτωση, στο πλαίσιο του ΕΣ 1 ενισχύονται δράσεις που έχουν ξεκάθαρο χαρακτήρα έρευνας ανάπτυξης και καινοτομίας και / ή προσβλέπουν στην ανάπτυξη των αρχικών σταδίων μιας παραγωγικής επένδυσης (π.χ., πιλοτικές γραμμές παραγωγής, αρχική επικύρωση προϊόντων, κ.ά.α). Δεν θα ενισχυθούν μεγάλης κλίμακας επενδύσεις που βασίζονται στην προμήθεια υφιστάμενων τεχνολογιών ή εξοπλισμού που ήδη διατίθεται στην αγορά.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2: Ενίσχυση της συνεργατικής έρευνας μεταξύ ερευνητικών, ακαδημαϊκών φορέων και επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).

Ενισχύονται κατ' αποκλειστικότητα πράξεις που ανήκουν είτε στον πυρήνα εξειδίκευσης ή στους αναδυόμενους κλάδους ή στους τομείς προς μετασχηματισμό της Περιφερειακής RIS3 με ευρύ πεδίο εφαρμογής ή κρίσιμη μάζα υποψηφίων προς υιοθέτηση.

Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ του ΕΤΠΑ

Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Επίσης, στον τομέα του τουρισμού θα συνυπολογίζεται και το όφελος από την αξιοποίηση ήδη υλοποιημένων -μεμονωμένων, ωστόσο- ψηφιακών δράσεων των Υπηρεσιών του Υπουργείου Τουρισμού - Αθλητισμού, που θα μπορούσαν να ενσωματωθούν οργανικά στην υλοποίηση οποιασδήποτε νέας ευρύτερης πλατφόρμας πληροφόρησης και να προσθέσουν εξειδικευμένο περιεχόμενο με τις κατάλληλες συνδέσεις και την αντίστοιχη, βεβαίως, αναφορά χρηματοδότησης και πνευματικών δικαιωμάτων. Αποτέλεσμα των ανωτέρω ενεργειών θα είναι η ανάπτυξη ολοκληρωμένων ψηφιακών παρεμβάσεων πολιτιστικού περιεχομένου που θα δύνανται να λειτουργήσουν επ' ωφελεία τόσο του Δημόσιου (άλλες υπηρεσίες Υπουργείων και Φορέων) όσο και του Ιδιωτικού Τομέα (διευκόλυνση και τόνωση επιχειρηματικότητας – ενίσχυση επιχειρήσεων του τομέα Πολιτιστικών και Δημιουργικών Βιομηχανιών ή του τομέα Τουρισμού) με τελικούς αποδέκτες τους πολίτες, τους επιχειρηματίες και τους επισκέπτες της χώρας. Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται από τα Ταμεία σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή εξασφαλίζει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες θέσεις εντός της Ένωσης.

Οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες δράσεων επιχειρηματικότητας και έξυπνης εξειδίκευσης μεταξύ του ΠΕΠ και του ΕΠΑΝΕΚ προσδιορίζονται σαφώς στο ΕΠΑΝΕΚ και, μετά την ολοκλήρωση των RIS3 (εθνικής και περιφερειακών) καθορίζουν την υλοποίηση των δράσεων σε αμφότερα κατά την εφαρμογή. Το ΕΠ δεν θα ενεργοποιήσει δράσεις ΤΠΕ και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και δεν θα προβεί σε καμία δημοσίευση προσκλήσεων υπο-

βολής προτάσεων, ούτε σε οποιαδήποτε επιλογή των εμπροσθοβαρών έργων έως ότου το σχέδιο δράσης συμφωνηθεί με τις υπηρεσίες της Ε. Επιτροπής για κάθε μία από τις εκ των προτέρων αιρεσιμότητες κριθεί ότι εκπληρώνεται.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3: Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού.

Ενισχύονται κατά προτεραιότητα πράξεις με μεγάλα περιθώρια εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων τους (εφαρμογές ή δεδομένα) για:

- Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας και την ικανότητα λήψης τεκμηριωμένων αποφάσεων με τη διαθεσιμότητα τοπικά προερχόμενων έγκυρων και έγκαιρων δεδομένων.
- Προώθηση της ΠΑΜΘ ως εναλλακτικού τουριστικού προορισμού (π.χ., ψηφιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος και τουριστικών σημείων ενδιαφέροντος, διαλειτουργικότητα συστημάτων ηλεκτρονικής υγείας, κ.ο.κ.).
- Ανάπτυξη υπηρεσιών "έξυπνης πόλης" σε αστικά κέντρα της ΠΑΜΘ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α του ΕΤΠΑ

Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη την υψηλή επάρκεια κτιριακού δυναμικού, προτεραιότητα θα δοθεί σε πράξεις που αξιοποιούν το υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα της Π-ΑΜΘ. Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα). Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ. Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται από τα Ταμεία σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή εξασφαλίζει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες θέσεις εντός της Ένωσης. Οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες δράσεων επιχειρηματικότητας και έξυπνης εξειδίκευσης μεταξύ του ΠΕΠ και του

ΕΠΑΝΕΚ προσδιορίζονται σαφώς στο ΕΠΑΝΕΚ και, μετά την ολοκλήρωση των RIS3 (εθνικής και περιφερειακών) καθορίζουν την υλοποίηση των δράσεων σε αμφότερα κατά την εφαρμογή.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4: Αύξηση των Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας (NEET) στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).

Για τη δημιουργία θερμοκοιτίδων καινοτόμων επιχειρήσεων θεωρείται αναγκαία η σύμπραξη με τους φορείς γνώσης καθώς αποτελούν τη βασική δεξαμενή νέων ιδεών προς εκμετάλλευση. Βασικά συστατικά επιτυχίας του εγχειρήματος αποτελούν:

- Η συμμετοχή του συνόλου των φορέων παραγωγής γνώσης της ΠΑΜΘ
- Οι διαδικασίες και τα κριτήρια επιλογής των προς εκκόλαψη νέων ιδεών
- Τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν ανάλογα με το στάδιο του κύκλου ζωής της καινοτόμου επιχείρησης. Οι εκκολαπτόμενες εταιρείες εναλλακτικά θα ενισχύονται με τη μορφή επιστρεπτών κεφαλαιακών χρηματοδοτήσεων και δανειακών διευκολύνσεων
- Το πλέγμα συνεργειών και συνεργασιών που πρέπει να χαρακτηρίζει την προστιθέμενη αξία της θερμοκοιτίδας προς τις εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις
- Το σύστημα εξατομικευμένης υποστήριξης με μέντορες που θα έχουν υπό την καθοδήγησή τους πεπερασμένο πλήθος επιχειρήσεων μέχρι το στάδιο της εξόδου από την θερμοκοιτίδα.

Για τις δράσεις ενίσχυσης των επενδυτικών σχεδίων NEET, κατά προτεραιότητα θα χρηματοδοτηθούν:

- Επενδυτικά σχέδια που ανήκουν στις προτεραιότητες παρέμβασης κατά RIS3 ή συμβάλλουν στη βελτίωση ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας με εξωστρεφή προσανατολισμό.
- Επενδυτικά σχέδια που παρουσιάζουν σαφή τεκμήρια ως προς την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα εξαγωγών.
- Επενδυτικά σχέδια που τεκμηριώνουν ωριμότητα τεχνολογικής καινοτομίας κι ιδιαίτερα σχέδια που αξιοποιούν/ενσωματώνουν ώριμα ερευνητικά αποτελέσματα (π.χ. αποτελεσμάτων έρευνας 7FP, H2020 κλπ).

Επενδυτική Προτεραιότητα 3δ του ΕΤΠΑ

Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης. Έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές και θα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων σε άλλους στόχους του ΠΕΠ και της Ε2020. Ειδικότερα, κατά το σχεδιασμό δράσεων αξιοποίησης της βιομάζας θα τεθούν κριτήρια που αφορούν στο ύψος των εκπομπών αερίων. Ειδικότερα, προκειμένου να περιοριστούν οι αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ποιότητα της ατμόσφαιρας, θα τεθούν όρια αποδεκτών εκπομπών βάσει των σχετικών Ευρωπαϊκών οδηγιών και της σχετικής εθνικής νομοθεσίας, λαμβάνοντας υπόψη και παράγοντες που σχετίζονται με τις κλιματικές, ατμοσφαιρικές και λοιπές συνθήκες και χαρακτηριστικά κάθε επιμέρους περιοχής. Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται από τα Ταμεία σε μια μεγάλη επιχείρηση, η διαχειριστική αρχή εξασφαλίζει ότι η χρηματοδοτική συνεισφορά των Ταμείων δεν οδηγεί σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας σε υφιστάμενες θέσεις εντός της Ένωσης. Οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες δράσεων επιχειρηματικότητας και έξυπνης εξειδίκευσης μεταξύ του ΠΕΠ και του ΕΠΑΝΕΚ προσδιορίζονται σαφώς στο ΕΠΑΝΕΚ και, μετά την ολοκλήρωση των RIS3 (εθνικής και περιφερειακών) καθορίζουν την υλοποίηση των δράσεων σε αμφότερα κατά την εφαρμογή.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5: Αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ΜΜΕ.

Για τις δράσεις ενίσχυσης εισαγωγής τεχνολογικής και μη καινοτομίας, θα πρέπει να τεκμηριώνεται η βιωσιμότητα του επενδυτικού σχεδίου και η διαφοροποίηση στους βασικούς συντελεστές κόστους των λειτουργιών της επιχείρησης στις οποίες επιχειρείται η επέμβαση. Ειδικά η εισαγωγή νέων τεχνολογιών αιχμής στις επιχειρήσεις των κλάδων του «πυρήνα εξειδίκευσης» κατά RIS3, θα πρέπει να οδηγεί σε εξέλιξη/ανάπτυξη καινοτομικών προϊόντων με δυνατότητες εμπορικής αξιοποίησης κυρίως στις αγορές του εξωτερικού ή την υποκατάσταση εισαγωγών παρόμοιων προϊόντων.

Η απεικόνιση της βελτίωσης των επιδόσεων στους συντελεστές κόστους ή στην αύξηση των εμπορικών επιδόσεων θα πρέπει να τεκμηριώνεται από επιχειρηματικά σχέδια σε χρονικό ορίζοντα πενταετίας ώστε να διακρίνονται οι θετικές επιπτώσεις.

Για τις δράσεις εισαγωγής τεχνολογιών βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ ενισχύονται κατά προτεραιότητα:

- επενδύσεις που συμβάλλουν στη μείωση του κόστους παραγωγής λόγω μείωσης της εξάρτησης από κοστοβόρες ενεργειακές πηγές,
- επενδύσεις σε εφαρμογές της γεωθερμίας με στόχο την αξιοποίηση των εκτεταμένων γεωθερμικών πεδίων της Περιφέρειας από επιχειρήσεις όλων των κλάδων,
- αξιοποίηση προϊόντων βιομάζας.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6: Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ.

Για την προώθηση των συνεργατικών σχηματισμών, ενισχύονται κατά προτεραιότητα οριζόντια clusters συνεργασιών και παραγωγικών συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων παραγωγής γνώσης στους κλάδους του «πυρήνα εξειδίκευσης» της RIS3 και δευτερευόντως επιχειρήσεις άλλων κλάδων-τομέων που συγκροτούν αλυσίδες αξίας, μεταξύ κλαδικών οικο-συστημάτων. Έμφαση δίνεται στο σχηματισμό συνεργατικών σχηματισμών σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής εξειδίκευσης (κύριας εξειδίκευσης, αναδυόμενους), όπως τουρισμός-πολιτισμός με στόχο την ενίσχυση των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων/προορισμών, αγροδιατροφικός με στόχο τη ενίσχυση αλυσίδων αξίας οι οποίες επιτυγχάνουν τη διασύνδεση μεταξύ πρωτογενούς παραγωγής κι επεξεργασίας. Ειδικότερα τα καινοτομικά clusters που θα επιλεγούν θα βασίζονται στη γνώση και θα διαθέτουν εξειδίκευση σε καινοτομικές δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας με ισχυρό εξαγωγικό προσανατολισμό των τεχνολογιών/ προϊόντων που αναπτύσσουν στην παγκόσμια αγορά, θα τεκμηριώνουν υψηλή απόδοση επένδυσης κι ωριμότητα τεχνολογικής καινοτομίας κι ιδιαίτερα αξιοποίηση/ενσωμάτωση ώριμων ερευνητικών αποτελεσμάτων (π.χ. αποτελεσμάτων έρευνας 7FP, H2020, κλπ).

Για τη δημιουργία σχηματισμών clusters ακολουθούνται τα βήματα και οι κατευθυντήριες γραμμές του προηγούμενου ειδικού στόχου.

Οι ενισχύσεις των συνεργατικών επιχειρηματικών σχηματισμών θα αφορούν σε ενίσχυση σχεδίων ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας ή συνενώσεων ΜΜΕ οριζόντιου χαρακτήρα με στόχο την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση των ΜΜΕ της Περιφέρειας στις διεθνείς αγορές με έμφαση:

- στην ποιοτική αναβάθμιση, τυποποίηση και πιστοποίηση προϊόντων / επιχειρήσεων,
- στο σχεδιασμό ολοκληρωμένων προγραμμάτων προβολής και προώθησης,
- στη λήψη συνοδευτικών υπηρεσιών ενίσχυσης της εξωστρέφειας.

2.A.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
Σχεδιαζόμενη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων	Ναι. Θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία ιδιωτικών ενισχύσεων και κατά το δυνατόν χρηματοδοτικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν ανάλογα με το στάδιο του κύκλου ζωής των καινοτόμων επιχειρήσεων.
Επενδυτική Προτεραιότητα 3δ του ΕΤΠΑ	Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας
Σχεδιαζόμενη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων	Ναι. Θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία ιδιωτικών ενισχύσεων

2.A.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων

Δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 1.

2.A.6.5 Δείκτες εκρών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία Περιφέρειας
 [σχετ.: στοιχείο β) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 5: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκρών

(ανά επενδυτική προτεραιότητα, κατά κατηγορία Περιφέρειας για το ΕΚΤ και, όπου ενδείκνυται, για το ΕΤΠΑ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023) ⁹			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
CO01 ΕΠ 1β ΕΣ 1	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			250	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO29 ΕΠ 1β ΕΣ 1	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται για να εισάγουν προϊόντα νέα στην επιχείρηση	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			250	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO27 ΕΠ 1β ΕΣ 1	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή έργα έρευνας και ανάπτυξης	Ευρώ	ΕΤΠΑ	A			3.500.000	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO26 ΕΠ 1β ΕΣ 2	Αριθμός Επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			300	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
T1001 ΕΠ 2γ ΕΣ 3	Αριθμός δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών που αναβαθμίστηκαν	Ψηφιακές Υπηρεσίες	ΕΤΠΑ	A			5	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
T1002 ΕΠ 2γ ΕΣ 3	Αριθμός datasets δημόσιων δεδομένων που διατίθενται ηλεκτρονικά	datasets	ΕΤΠΑ	A			10	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO01 ΕΠ 3α ΕΣ 4	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			100 + 30 = 130	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO04 ΕΠ 3α ΕΣ 4	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			30	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO08 ΕΠ 3α ΕΣ 4	Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που λαμβάνουν στήριξη	Ισοδύναμα πλήρους χρόνου	ΕΤΠΑ	A			130 + 250 = 380	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO05 ΕΠ 3α ΕΣ 4	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			100	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO01 ΕΠ 3δ ΕΣ 5	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			80 + 80 + 160 = 320	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια

⁹ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκρών για τους οποίους έχει οριστεί τιμή-στόχος. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάληψη ανά φύλο. Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η κατανομή κατά φύλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν ισχύει. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Τιμή-στόχος (2023) ⁹			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
CO02 ΕΠ 3δ ΕΣ 5	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη σε μορφή μη επιστρεπτέας άμεσης χρηματοδοτικής στήριξης (επιχορηγήσεις)	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			80 + 80 + 160 = 320	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO08 ΕΠ 3δ ΕΣ 5	Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται	Ισοδύναμα πλήρους χρόνου	ΕΤΠΑ	A			230	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια
CO01 ΕΠ 3δ ΕΣ 6	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			20 + 40 + 10 = 70	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO02 ΕΠ 3δ ΕΣ 6	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη σε μορφή μη επιστρεπτέας άμεσης χρηματοδοτικής στήριξης (επιχορηγήσεις)	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A			20 + 40 + 10 = 70	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO08 ΕΠ 3δ ΕΣ 6	Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται	Ισοδύναμα πλήρους χρόνου	ΕΤΠΑ	A			130 + 120 = 250	Σύστημα παρακολούθησης	Ετήσια

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 και παράρτημα ΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

(ανά Ταμείο και, για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, και κατηγορία περιφέρειας)¹⁰

Άξονας προτεραιότητας	Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018 ¹¹			Τελικός στόχος (2023) ¹²			Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
							Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ		

Περαιτέρω ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη συγκρότηση του πλαισίου επιδόσεων (προαιρετικά)

--

¹⁰ Όταν η ΠΑΝ υλοποιείται ως μέρος ενός άξονα προτεραιότητας, τα ορόσημα και οι στόχοι που καθορίζονται για την ΠΑΝ πρέπει να διακρίνονται από τα άλλα ορόσημα και τους στόχους για τον άξονα προτεραιότητας σύμφωνα με τις εκτελεστικές πράξεις που θεσπίζονται με βάση το άρθρο 22 παράγραφος 7 πέμπτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, αφού οι πόροι που διατίθενται στην ΠΑΝ (ειδική χρηματοδότηση και αντιστοίχιση με την υποστήριξη του ΕΚΤ) εξαιρούνται από το αποθεματικό επίδοσης.

¹¹ Τα ορόσημα μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

¹² Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.1 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2

A/A	2
Τίτλος	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων και ατόμων
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί μέσω τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	ΟΧΙ
☐ Για το ΕΚΤ: Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας αφορά κοινωνική καινοτομία ή διακρατική συνεργασία ή και τα δύο	

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία (κατά περίπτωση)

[Σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Ο ΑΠ 2 περιλαμβάνει τους ΘΣ 4, 5, 6 & 7. Επιλέγεται ο συνδυασμός των ανωτέρω ΘΣ σε κοινό άξονα προτεραιότητας καθώς με τη δομή αυτή μειώνεται το διαχειριστικό κόστος και αυξάνεται η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων καθώς είναι δυνατή η κοινή προκήρυξη δράσεων από διαφορετικούς ΘΣ με στόχο την υλοποίηση «**ολοκληρωμένων παρεμβάσεων**» είτε στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (ΟΧΕ), είτε σημειακών αλλά ολοκληρωμένων παρεμβάσεων. Μέσα από την προσέγγιση αυτή επιδιώκεται τόσο η χωρική συγκέντρωση των πόρων και η συμπληρωματικότητα των δράσεων/έργων όσο και η παρακολούθηση των χρηματοδοτικών ροών και των αποτελεσμάτων ώστε να ενισχύεται η λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητά τους. Συμπληρωματικά επιτυγχάνεται καλύτερη εποπτεία των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε επίπεδο Περιφέρειας.

Ιδιαίτερη σημασία για το σχεδιασμό του ΑΠ 2 έχει η ΟΧΕ Τουρισμού-Πολιτισμού η οποία στοχεύει στη δημιουργία «ολοκληρωμένων τουριστικών προορισμών» με ένα πλέγμα παρεμβάσεων σε σημαντικούς πόρους φυσικής ή/και πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αστικά κέντρα και σε πόλους τουριστικής ανάπτυξης που δημιουργούν τουριστικά δίκτυα, συνδυαζόμενες με παρεμβάσεις προσβασιμότητας - είτε αυτές αφορούν τη διασύνδεση με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και τους δευτερεύοντες/τριτεύοντες κόμβους όπως π.χ. τα λιμάνια, είτε αυτές αφορούν την τοπική προσβασιμότητα - και παρεμβάσεις βελτίωσης χωρικού σχεδιασμού και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (θεσμοθετήσεις, αναπλάσεις, κ.α.).

Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις της ΟΧΕ Τουρισμού-Πολιτισμού αλλά και άλλες οι σημειακές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις θα απαιτήσουν κατά περίπτωση και τη συνδρομή άλλων τύπων δράσεων, όπως:

- δράσεις ενεργειακής εξοικονόμησης (ΘΣ 4) σε κτιριακές υποδομές όπως π.χ. μουσεία σε συνδυασμό με παρεμβάσεις βελτίωσης / αναβάθμισης (ΘΣ 6),

- δράσεις διαχείρισης φυσικών κινδύνων (ΘΣ 5) όπως π.χ. η σεισμική θωράκιση ή η αντιπλημμυρική προστασία κτιρίων και αρχαιολογικών χώρων ή προστασία από πυρκαγιές για πόρους φυσικής κληρονομιάς σε συνδυασμό με δράσεις ανάδειξης (ΘΣ 6),
- δράσεις προστασίας τουριστικά ανεπτυγμένων ή αναπτυσσόμενων παράκτιων περιοχών (ΘΣ 6) συνδυαστικά με δράσεις ενίσχυσης της προσβασιμότητας (ΘΣ 7),
- δράσεις αναβάθμισης περιβαλλοντικά υποβαθμισμένων περιοχών ιδιαίτερα σε αστικές περιοχές (ΘΣ 6).

Οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις θα περιλαμβάνουν πλέγμα επιμέρους έργων και δράσεων από διαφορετικές επενδυτικές προτεραιότητες του ΑΠ 2 με στόχο ένα κοινό αποτέλεσμα.

Από τη μέχρι σήμερα διαβούλευση, προκύπτει ότι μέρος των αναγκαίων παρεμβάσεων που εξυπηρετούν τη Στρατηγική του τομέα Μεταφορών είναι σκόπιμο και σημαντικό να χρηματοδοτηθούν από το τομεακό ΥΜΠΕΡΑΑ και αφορούν στην:

1. κατασκευή νέου αυτοκινητοδρόμου (Ε61) Καβάλα - Δράμα,
2. αναβάθμιση σε εντοπισμένα τμήματα της σιδηροδρομικής γραμμής Αλεξανδρούπολης - Ορμένιο.
3. νέα γραμμή σύνδεσης του σιδηροδρομικού δικτύου με τον εμπορικό λιμένα Καβάλας «Φίλιππος - Β'».
4. έργα συνδεσιμότητας λιμένων με το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία Περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	271.059.379 €
Κατηγορία Περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

2.A.4.1 Επενδυτική προτεραιότητα 4α του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 4α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
---	--

2.A.5.1 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	7
Ειδικός στόχος	Αύξηση χρήσης της γεωθερμίας για θερμικές εφαρμογές.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση της ενέργειας που παράγεται από γεωθερμία στο μίγμα ενέργειας.

2.A.4.2 Επενδυτική προτεραιότητα 4γ του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 4γ του ΕΤΠΑ	Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης.
---	--

2.A.5.2 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	8
Ειδικός στόχος	Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσιες υποδομές.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Χαμηλότερο ενεργειακό αποτύπωμα του δημόσιου τομέα (σχολεία, υποδομές υγείας, κτίρια γραφείων).

2.A.4.3 Επενδυτική προτεραιότητα 5β του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 5β του ΕΤΠΑ	Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών.
---	--

2.A.5.3 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	9
Ειδικός στόχος	Μείωση της επικινδυνότητας και των επιπτώσεων από φυσικούς κινδύνους και καταστροφές.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση της διαχείρισης γεγονότων φυσικών καταστροφών. Μείωση οικονομικού κόστους φυσικών καταστροφών.

2.A.4.4 Επενδυτική προτεραιότητα 6α του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6α του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
---	--

2.A.5.4 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	10
Ειδικός στόχος	Υποστήριξη της ολοκληρωμένης και βιώσιμης διαχείρισης απορριμμάτων στην ΠΑΜΘ.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση των αστικών στερεών αποβλήτων που ανακυκλώνονται.

2.A.4.5 Επενδυτική προτεραιότητα 6β του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6β του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
---	---

2.A.5.5 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	11
Ειδικός στόχος	Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση της επάρκειας και της ποιότητας του πόσιμου νερού. Αναβαθμισμένη ποιότητα των υδατικών πόρων (σύμφωνα με τους στόχους των ΣΔΥΔ).

2.A.4.6 Επενδυτική προτεραιότητα 6γ του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ του ΕΤΠΑ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
---	--

2.A.5.6 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	12
Ειδικός στόχος	Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αξιοποίηση του τουριστικού δυναμικού φυσικών περιοχών και πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.A.4.7 Επενδυτική προτεραιότητα 6δ του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ του ΕΤΠΑ	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών.
---	---

2.A.5.7 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	13
Ειδικός στόχος	Προστασία του οικολογικού αποθέματος.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αποτελεσματική διαχείριση προστατευόμενων περιοχών.

2.A.4.8 Επενδυτική προτεραιότητα 6ε του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε του ΕΤΠΑ	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.
---	--

2.A.5.8 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	14
Ειδικός στόχος	Βιώσιμη αστική ανάπτυξη.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης κατοίκων αστικών κέντρων. Αύξηση της έκτασης της ΠΑΜΘ που διαθέτει θεσμοθετημένα σχέδια χρήσεων γης.

2.A.4.9 Επενδυτική προτεραιότητα 7α του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 7α του ΕΤΠΑ	Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.
---	---

2.A.5.9 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	15
Ειδικός στόχος	Βελτίωση της σύνδεσης της ΠΑΜΘ με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Μείωση χρονοαπόστασης στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.

2.A.4.10 Επενδυτική προτεραιότητα 7β του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 7β του ΕΤΠΑ	Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ.
---	---

2.A.5.10 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	16
Ειδικός στόχος	Βελτίωση της συνδεσιμότητας δυσπρόσιτων - νησιωτικών περιοχών για την αντιμετώπιση κοινωνικών - αναπτυξιακών προβλημάτων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Μείωση των χρονοαποστάσεων των ενδοπεριφερειακών μετακινήσεων. Αύξηση του επιπέδου ασφάλειας των ενδοπεριφερειακών μετακινήσεων. Βελτίωση της προσβασιμότητας απομακρυσμένων, ορεινών, νησιωτικών και μειονεκτικών περιοχών.

2.A.4.11. Επενδυτική προτεραιότητα 7ε του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 7ε του ΕΤΠΑ	Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
---	--

2.A.5.11 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	17
Ειδικός στόχος	Αύξηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αυξημένη χρήση φυσικού αερίου από τελικούς καταναλωτές.

Πίνακας 3Α: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο (για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος ¹³ (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
T1018 4α ΕΣ 7	Ισοδύναμο παραγόμενο ενέργειας από γεωθερμία	MWh / έτος	A	0	2014	36.000	ΡΑΕ / ΚΑΠΕ	Ανά τριετία
T1036 4γ ΕΣ 8	Ετήσια κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας σε δημόσια κτίρια	MWh/έτος	A	146.885	2009	143.000	ΥΠΕΚΑ / Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ)	Ανά τριετία
T1034 5β ΕΣ 9	Μέσο οικονομικό κόστος ζημιών από πλημμύρες ανά πλημμυρικό γεγονός 2014 - 2023	εκατ. €	A	2,53	2014	2,40	Σχέδιο Διαχείρισης Πλημμυρών Λεκάνης Απορροής Έβρου / ΥΠΕΚΑ	Ανά τριετία
T1019 6α ΕΣ 10	Ποσοστό των παραγόμενων αστικών στερεών αποβλήτων που εκτρέπονται από την ταφή	Ποσοστό	A	1,4%	2013	40%	ΠΕΣΔΑ/ ΔΙΑΜΑΘ Α.Ε	Ανά τριετία
T1033 6β ΕΣ 11	Απώλεια ύδατος σε δίκτυα ύδρευσης	εκατ. κυβικά μέτρα	A	20	2014	18,5	ΥΠΕΚΑ Διαχειριστικά Σχέδια Λεκανών Απορροής και Έρευνα σε ΔΕΥΑ	Ανά διετία
T1032 6γ ΕΣ 12	Διανυκτερεύσεις (ημεδαπών και αλλοδαπών) σε ξενοδοχειακά καταλύματα	Αριθμός διανυκτερεύσεων	A	1.442.132	2012	1.500.000	ΕΛΣΤΑΤ	Ανά διετία
T1020 6δ ΕΣ 13	Προστατευόμενες περιοχές (σύνολο περιοχών NATURA 2000) με εργαλεία διαχείρισης	Ποσοστό	A	0%	2013	100%	Φορείς Διαχείρισης Περιοχών/ΥΠΕΚΑ	Ανά τριετία
T1037 6ε ΕΣ 14	Πληθυσμός του οποίου οι συνθήκες διαβίωσης βελτιώθηκαν από δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης	Αριθμός κατοίκων	A	0	2013	15.000	Διαχειριστική Αρχή ΠΑΜΘ	Ανά τριετία
T1021 6ε ΕΣ 14	Έκταση που καλύπτεται από θερμοθετημένες χρήσεις γης	hectares	A	22.000	2013	600.000	Διαχειριστική Αρχή ΠΑΜΘ	Ανά τριετία

¹³ Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, οι τιμές-στόχοι μπορεί να έχουν ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτήρα.

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος ¹³ (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
T1022 7α ΕΣ 15	Χρονοαπόσταση Αρδάνιο - Μάδρα (Τμήμα του Κάθετου Άξονα Αλεξανδρούπολη - Ελληνοβουλγαρικά σύνορα)	λεπτά της ώρας	A	30	2014	20	ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.	Ανά διετία
T1023 7β ΕΣ 16	Συνολική χρονοαπόσταση στα τμήματα όπου γίνονται παρεμβάσεις	λεπτά της ώρας	A	50	2013	37	Διαχειριστική Αρχή ΠΑΜΘ	Ανά διετία
T1031 7ε ΕΣ 17	Κατανάλωση φυσικού αερίου από οικιακούς πελάτες	Nm ³ (Κανονικό Κυβικό Μέτρο Φυσικού Αερίου)	A	0	2014	50	ΔΕΣΦΑ Α.Ε	Ανά τριετία

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική Προτεραιότητα 4α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 7: Αύξηση χρήσης της γεωθερμίας για θερμικές εφαρμογές.	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη βασικών υποδομών και εφαρμογών για την αξιοποίηση της γεωθερμίας σε αστικές, αγροτικές και βιομηχανικές περιοχές.	
Κύριες Ομάδες Στόχου: Φορείς του δημοσίου, επιχειρήσεις στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής, κάτοικοι της ΠΑΜΘ.	
Τύποι δικαιούχων: Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ	
Επενδυτική Προτεραιότητα 4γ του ΕΤΠΑ	Στήριξης της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 8: Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσιες υποδομές.	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων σε όλους του τομείς (π.χ. Εκπαίδευση, Υγεία, Δημόσια Διοίκηση) ▪ Παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων υποδομών στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	
Κύριες Ομάδες Στόχου: Περιφερειακοί φορείς δημοσίου.	
Τύποι δικαιούχων: Υπουργεία και Εποπτευόμενα από αυτά Φορείς, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ	
Επενδυτική Προτεραιότητα 5β του ΕΤΠΑ	Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 9: Μείωση της επικινδυνότητας και των επιπτώσεων από φυσικούς κινδύνους και καταστροφές.	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας. ▪ Έργα αποκατάστασης / προστασίας από τη διάβρωση του εδάφους στην παράκτια ζώνη. ▪ Δράσεις πολιτικής προστασίας (εξοπλισμοί, συστήματα, κ.α. που δεν καλύπτονται από άλλα προγράμματα). ▪ Παρεμβάσεις σεισμικής θωράκισης κτιρίων και άλλων κατασκευών.	
Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι ΠΑΜΘ.	
Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού και οι επιχειρήσεις τους.	

Επενδυτική Προτεραιότητα 6α του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 10: Υποστήριξη της ολοκληρωμένης και βιώσιμης διαχείρισης απορριμμάτων στην ΠΑΜΘ. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Προμήθεια εξοπλισμού προεπεξεργασίας στερεών αποβλήτων και κομποστοποίησης. ▪ Προμήθεια απορριμματοφόρων. ▪ Προμήθεια κάδων ανακύκλωσης. ▪ Προμήθεια εξοπλισμού λειτουργίας ΚΔΑΥ. Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι της ΠΑΜΘ. Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΦΟΣΔΑ.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 6β του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 11: Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Επέκταση / Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης ▪ Επεξεργασία υγρών λυμάτων και δίκτυα αποχέτευσης ▪ Συστήματα παρακολούθησης της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων (συμπεριλαμβανομένων των υδάτων κολύμβησης), και της λειτουργίας των ΕΕΛ ▪ Δράσεις για την προώθηση της εξοικονόμησης ύδατος και για την ανάκτηση κόστους. Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι ΠΑΜΘ Τύποι δικαιούχων: Αποκεντρωμένης Διοίκηση (Δ/νση Υδάτων), ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού (Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης).	
Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ του ΕΤΠΑ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 12: Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έργα προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων (π.χ. Φίλιπποι, Άβδηρα, Θασος, Κομοτηνή, Σαμοθράκη, Ζώνη - Μεσημβρία), καθώς και στοιχείων της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς. ▪ Έργα ανάδειξης, προβολής, και βελτίωσης επισκεψιμότητας ιστορικών τόπων, εθνικών πάρκων (π.χ. Δέλτα Έβρου, Δέλτα Νέστου Βιστωνίδας - Ισμαρίδας), τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλους, και άλλων αξιόλογων περιοχών. ▪ Έργα αποκατάστασης-ανάδειξης-επανάχρησης ιστορικών διατηρητέων μνημείων. ▪ Αναβάθμιση αστικών συνόλων, παραδοσιακών οικισμών και μεμονωμένων πολιτιστικών στοιχείων που εντάσσονται σε ολοκληρωμένη παρέμβαση πολιτισμού – τουρισμού (π.χ. μουσεία, πολιτιστικά κέντρα, πνευματικά κέντρα, θρησκευτικά μνημεία). ▪ Δράσεις Τουριστικής Προβολής ΠΑΜΘ. Κύριες Ομάδες Στόχου: Επισκέπτες και κάτοικοι της ΠΑΜΘ. Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Πολιτισμού, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Αναπτυξιακές εταιρίες, Φορείς Κοινωνικής Συλλογικότητας, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ με συναφείς καταστατικούς σκοπούς.	

Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ του ΕΤΠΑ	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 13: Προστασία του οικολογικού αποθέματος.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Σύνταξη και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης σε περιοχές του δικτύου Natura 2000. ▪ Υποδομές / δράσεις / υλικό ερμηνείας περιβάλλοντος και διαχείρισης / προσέλκυσης επισκεπτών σε προστατευόμενες περιοχές. ▪ Υλοποίηση πράσινων υποδομών και οικολογικών διαδρόμων. ▪ Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας παράκτιων και παραθαλάσσιων περιοχών. Ειδικές δράσεις αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής σε παράκτιες περιοχές που κινδυνεύουν. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι ΠΑΜΘ, Επισκέπτες.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε του ΕΤΠΑ	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 14: Βιώσιμη αστική ανάπτυξη.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Τοπικά και ειδικά χωρικά σχέδια. ▪ Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης που περιλαμβάνουν παρεμβάσεις: <ul style="list-style-type: none"> - Κατασκευή / Επέκταση / Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων. - Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων δράσης αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου. - Κατασκευή / Επέκταση / Αναβάθμιση αστικού οδικού δικτύου με στόχο την βελτίωση συνθηκών κυκλοφορίας, την ασφάλεια των πολιτών. - Δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης. - Επέκταση / αναβάθμιση / βελτίωση αποχετευτικών δικτύων και δικτύων ύδρευσης. - Εγκαταστάσεις και συστήματα διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων. - Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων. - Εισαγωγή, επέκταση της χρήσης ήπιων-εναλλακτικών μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κοινόχρηστους χώρους. - Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου – πολιτών. - Δομές στήριξης επιχειρηματιών-επαγγελματιών και νέων. - Πεζοδρομήσεις οδών. - Αντιπλημμυρική προστασία, διευθέτηση ρέματος. - Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων. - Επέκταση, βελτίωση υποδομών εκπαίδευσης. - Δημιουργία-αναβάθμιση κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών. 	

<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία-αναβάθμιση κέντρων επιμόρφωσης ενηλίκων. - Βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τα δημόσια μέσα μαζικών μεταφορών. - Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (εξοπλισμός, εργασίες). <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι αστικών κέντρων ΠΑΜΘ.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α΄ βαθμού.</p>	
Επενδυτική προτεραιότητα 7α του ΕΤΠΑ	Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 15: Βελτίωση της σύνδεσης της ΠΑΜΘ με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Κατασκευή / αναβάθμιση κάθετων αξόνων Εγνατίας Οδού. ▪ Δημιουργία κόμβων διασυνδεδεμένων πολυτροπικών μεταφορών. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Διερχόμενη επιβατική και μεταφορική κίνηση, επισκέπτες, κάτοικοι της ΠΑΜΘ.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Εγνατία Οδός Α.Ε., ΟΣΕ.</p>	
Επενδυτική προτεραιότητα 7β του ΕΤΠΑ	Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 16: Βελτίωση της συνδεσιμότητας δυσπρόσιτων - νησιωτικών περιοχών για την αντιμετώπιση κοινωνικών - αναπτυξιακών προβλημάτων.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Διασυνδέσεις του οδικού δικτύου (συμπεριλαμβανομένων των κόμβων) με χώρους οικονομικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος και με άλλες υποδομές μεταφορών (σιδηρόδρομος, αεροδρόμια, λιμάνια). ▪ Αναβάθμιση του υφιστάμενου περιφερειακού οδικού δικτύου ▪ Παρακάμψεις Αστικών Κέντρων. ▪ Βελτίωση των χαρακτηριστικών του οδικού δικτύου σε ορεινές & νησιωτικές περιοχές. ▪ Προμήθεια εξοπλισμού ενεργητικής ασφάλειας και μεταφορών. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι της ΠΑΜΘ.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού, Εγνατία Οδός Α.Ε.</p>	
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ προτεραιότητα 7ε του ΕΤΠΑ	Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 17: Αύξηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου χαμηλής πίεσης. ▪ Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου μέση πίεσης. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι αστικών κέντρων και επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε βιομηχανικές περιοχές.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Εταιρίες Παροχής Αερίου (ΕΠΑ)</p>	

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 4α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
<p>Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).</p> <p>Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..</p> <p>Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..</p> <p>Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.</p> <p>Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.</p> <p>Οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες δράσεων επιχειρηματικότητας και έξυπνης εξειδίκευσης μεταξύ του ΠΕΠ και του ΕΠΑΝΕΚ προσδιορίζονται σαφώς στο ΕΠΑΝΕΚ και, μετά την ολοκλήρωση των RIS3 (εθνικής και περιφερειακών) καθορίζουν την υλοποίηση των δράσεων σε αμφότερα κατά την εφαρμογή.</p> <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 7: Αύξηση χρήσης της γεωθερμίας για θερμικές εφαρμογές. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις υποδομών αξιοποίησης γεωθερμίας.</p>	

Επενδυτική Προτεραιότητα 4γ του ΕΤΠΑ	Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης.
<p>Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).</p> <p>Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..</p> <p>Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.</p> <p>Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.</p> <p>Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.</p> <p>Οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες δράσεων επιχειρηματικότητας και έξυπνης εξειδίκευσης μεταξύ του ΠΕΠ και του ΕΠΑΝΕΚ προσδιορίζονται σαφώς στο ΕΠΑΝΕΚ και, μετά την ολοκλήρωση των RIS3 (εθνικής και περιφερειακών), καθορίζουν την υλοποίηση των δράσεων σε αμφότερα κατά την εφαρμογή.</p> <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 8: Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσιες υποδομές. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις ενεργειακής αναβάθμισης σε δημόσια κτίρια όπου αναμένεται σημαντικό όφελος ενεργειακής εξοικονόμησης (π.χ. μεγάλους καταναλωτές όπως τα νοσοκομεία και κτίρια που έχουν μεγάλες θερμικές απώλειες) και σε δημόσιους χώρους εφόσον εντάσσονται σε σχέδιο ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης.</p>	

Ειδικότερα, κατά το σχεδιασμό των δράσεων ενεργειακής αναβάθμισης σε δημόσια κτίρια θα τεθούν κριτήρια που αφορούν στην ενεργειακή κατανάλωση και τα χαρακτηριστικά των κτιρίων (π.χ. χρήση κτιρίου, προφίλ λειτουργίας, παλαιότητα συστημάτων, συνολική επιφάνεια, κατηγορία ενεργειακής απόδοσης κ.α.) προκειμένου να δοθεί προτεραιότητα σε κτίρια που έχουν υψηλή ενεργειακή κατανάλωση και μέσω της αναβάθμισης των οποίων επιτυγχάνεται μεγαλύτερη εξοικονόμηση ενέργειας (βάσει των δεικτών του προγράμματος). Επιπλέον οι προς χρηματοδότηση παρεμβάσεις θα περιλαμβάνουν, όπου αυτό είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό, έξυπνα συστήματα διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίηση ΑΠΕ. Προκειμένου να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή μόχλευση χρηματοδοτικών πόρων για τις παρεμβάσεις σε δημόσια κτίρια θα διερευνηθούν οι δυνατότητες αξιοποίησης του θεσμού ΣΔΙΤ. Λαμβάνοντας υπόψη ότι επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης απαξιώνονται σε κτίρια τα οποία παρουσιάζουν προβλήματα στο φέροντα οργανισμό τους, θα χρηματοδοτηθούν κατά προτεραιότητα δράσεις που συμβάλουν στην ολοκληρωμένη αναβάθμιση των δημοσίων κτιρίων, ήτοι ενεργειακή αναβάθμιση και σεισμική θωράκιση, όπου απαιτείται.

Επενδυτική Προτεραιότητα 5β του ΕΤΠΑ	Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών.
---	--

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..

Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.

Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται

σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 9: Μείωση της επικινδυνότητας και των επιπτώσεων από φυσικούς κινδύνους και καταστροφές.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας περιοχών από διάβρωση. Επίσης θα ενισχυθούν παρεμβάσεις σεισμικής θωράκισης δημοσίων κτιρίων υψηλής σπουδαιότητας (π.χ. νοσοκομεία, σχολεία, χώροι συνάθροισης κοινού).

Σε σχέση με τις πλημμύρες και σε εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ έχει ολοκληρωθεί η προκαταρκτική αξιολόγηση των κινδύνων πλημμύρας, από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων του ΥΠΕΚΑ, που περιλαμβάνει και τον προσδιορισμό των Ζωνών Δυναμικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας στα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας. Σημειώνεται ότι στον πρώτο κύκλο εφαρμογής της Οδηγίας εξετάζονται υδρολογικά σενάρια πολύ χαμηλής πιθανότητας με τη χρήση στοχαστικής ανάλυσης (κατανομές ακραίων τιμών), ενσωματώνοντας, με τον τρόπο αυτό σε αυτή τη φάση, την επίδραση της κλιματικής αλλαγής. Ως εκ τούτου, επισημαίνεται ότι οι παρεμβάσεις αντιπλημμυρικής προστασίας θα είναι σύμφωνες με τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας κατά εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ.

Οι δράσεις αυτές θα είναι σε συνάφεια με τον εθνικό σχεδιασμό για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και για την πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6α του ΕΤΠΑ

Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..

Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.

Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση.

Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 10: Υποστήριξη της ολοκληρωμένης και βιώσιμης διαχείρισης απορριμμάτων στην ΠΑΜΘ.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις που συμβάλουν στη συμπλήρωση των υποδομών του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων και προγράμματα ανακύκλωσης / επανάχρησης. Δεν είναι επιλέξιμη η χρηματοδότηση ΧΑΔΑ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6β του ΕΤΠΑ

Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..

Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η

ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 11: Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων.

Θα ενισχυθούν πράξεις που προκύπτουν από τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων 11 & 12. Στο πλαίσιο του Ε.Π. κατά κανόνα δεν θα επιλέγονται βιολογικοί καθαρισμοί που εντάσσονται σε κατώτερη της Γ κατηγορίας. Εξαιρέση μπορεί να αποτελέσει η χρηματοδότηση τέτοιων παρεμβάσεων (π.χ. βιολογικοί καθαρισμοί Δ κατηγορίας) μόνον αν αυτές αποτελούν μέρος μιας χωρικής παρέμβασης με συγκεκριμένο αναμενόμενο αποτέλεσμα για την επίτευξη του οποίου τα έργα αυτά αποδεικνύεται ότι είναι απαραίτητα.

**Επενδυτική
Προτεραιότητα 6
6γ του ΕΤΠΑ**

Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.

Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση.

Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

Η υποστήριξη σε έργα πολιτισμού και τουρισμού περιορίζεται μόνο σε έργα μικρής κλίμακας. Μια επένδυση σε υποδομές στους τομείς αυτούς θα θεωρείται μικρής κλίμακας, αν το συνολικό κόστος του είναι μικρότερο ή ίσο των 5 εκατομμυρίων ευρώ. Το όριο αυτό αυξάνεται σε 10 εκατομμύρια ευρώ στην περίπτωση έργων υποδομής που θεωρούνται παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά κατά την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης του 1972 που αφορά στην προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς από την UNESCO. Πέραν των ανωτέρω, η διατήρηση, η προστασία, η προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να λάβει τη μορφή μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης, συμπεριλαμβάνοντας συμπληρωματικές μεταξύ τους δράσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της εν λόγω επενδυτικής προτεραιότητας. Αυτή η ολοκληρωμένη παρέμβαση μπορεί να περιλαμβάνει πολλές μικρής κλίμακας υποδομές ή ακόμη και να συνιστά ένα μεγάλο έργο. Όταν το συνολικό κόστος όλων των μικρής κλίμακας έργων υποδομής αθροισμένων σε μια ενιαία ολοκληρωμένη παρέμβαση υπερβαίνει τα όρια που αναφέρονται παραπάνω, η παρέμβαση θα πρέπει να καταδεικνύει σαφώς τη θετική επίπτωση στην αναπτυξιακή δυναμική της περιφέρειας, καθώς και τον πρόσθετο αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 12: Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα έργα τα οποία εντάσσονται σε ολοκληρωμένη χωρική προσέγγιση (ΟΧΕ τουρισμού-πολιτισμού). Ειδικότερα σχεδιάζεται η δημιουργία διαδρομής που θα αποτελέσει επώνυμο τουριστικό προϊόν και που θα συνδέει τα αρχαιολογικά μνημεία και τα αξιοθέατα της Περιφέρειας σε ένα ενιαίο δίκτυο πολιτιστικού τουρισμού.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ του ΕΤΠΑ

Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..

Επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.

Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμ-

ματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

Οι παρεμβάσεις του ΠΕΠ στις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 θα είναι εντός του «Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας για το Δίκτυο NATURA 2000 για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020» (Σεπτέμβριος 2014), που έχει εκπονηθεί από το ΥΠΕΚΑ. Θα είναι συμπληρωματικές αντίστοιχων παρεμβάσεων που θα χρηματοδοτηθούν από το Ε.Π. ΥΜΠΕΡΑΑ ή άλλες χρηματοδοτικές πηγές που αναφέρονται στο συγκεκριμένο πλαίσιο δράσεων, το οποίο προβλέπει κατανομή των δράσεων προτεραιότητας ανά πιθανή χρηματοδοτική πηγή.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 13: Προστασία του οικολογικού αποθέματος.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις προστασίας και αποκατάστασης οικοσυστημάτων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε του ΕΤΠΑ

Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.

Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως

για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση.

Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 14: Βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Θα εκπονηθούν κατά προτεραιότητα χωρικά σχέδια σε περιοχές που προτείνονται από το υπό-αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ ή όπου εντοπίζονται έντονες συγκρούσεις γης.

Επενδυτική Προτεραιότητα 7α του ΕΤΠΑ

Στήριξη πολυτροπικού ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..

Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.

Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση.

Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστο-

ποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

Η συντήρηση δεν είναι επιλέξιμη.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 15: Βελτίωση της σύνδεσης της ΠΑΜΘ με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα κάθετοι άξονες της Εγνατίας Οδού και πολυτροπικοί κόμβοι που ολοκληρώνουν παρεμβάσεις προηγούμενων διαχειριστικών περιόδων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 7β του ΕΤΠΑ

Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Επισημαίνεται ότι με βάση το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, στα υποβαλλόμενα Τεχνικά Δελτία ο (Τελικός) Δικαιούχος προς αξιολόγηση και ένταξη στο Πρόγραμμα, υπάρχει ειδικό πεδίο για τον ορισμό του Φορέα Λειτουργίας της πράξης, ο οποίος έχει την αρμοδιότητα της παραλαβής και της συντήρησης. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 16: Βελτίωση της συνδεσιμότητας δυσπρόσιτων - νησιωτικών περιοχών για την αντιμετώπιση κοινωνικών - αναπτυξιακών προβλημάτων.

Όπως ρητά ορίζεται στο κείμενο της εταιρικής σχέσης ΕΣΠΑ 2014-2020, η τοπική οδοποιία δεν είναι κατά κανόνα επιλέξιμη, εκτός εάν αποτελεί μέρος χωρικής παρέμβασης με συγκεκριμένο αναμενόμενο αποτέλεσμα για την επίτευξη του οποίου τα έργα αυτά αποδεικνύονται ότι είναι απαραίτητα.

Η εξαίρεση μπορεί να τύχει εφαρμογής μόνο όταν τα έργα τοπικής οδοποιίας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος χωρικής παρέμβασης. Η χωρική παρέμβαση θα πρέπει να έχει συγκεκριμένο αναμενόμενο και μετρήσιμο αποτέλεσμα. μετρήσιμο και εκπεφρασμένο σε δείκτες που θα αναφέρονται στο πρόγραμμα.

Επιπλέον, ένα έργο τοπικής οδοποιίας να πληροί σωρευτικά και τα παρακάτω κριτήρια:

- να έχει βοηθητικό ρόλο σε σχέση με την κύρια παρέμβαση,
- να αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για την επίτευξη του αναπτυξιακού στόχου και να είναι αναλογικό για το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα,
- και να μην έχει ως αντικείμενο την αποκατάσταση ολόκληρου τοπικού δικτύου.

Οι χωρικές παρεμβάσεις θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο μελέτης, οι γεωγραφικές περιοχές να ορίζονται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και να επιλέγονται βάση συγκεκριμένων κριτηρίων.

Επισημαίνεται ότι θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις διασύνδεσης και βελτίωσης της προσβασιμότητας με χώρους οικονομικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, έργα βελτίωσης – αναβάθμισης του υφιστάμενου περιφερειακού οδικού δικτύου με στόχο τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας και έργα παράκαμψης – αποσυμφόρησης οικισμών.

Η συντήρηση δεν είναι επιλέξιμη.

Επενδυτική Προτεραιότητα 7ε του ΕΤΠΑ

Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα). Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να

φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 17: Αύξηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα δίκτυα φυσικού αερίου μέσης και χαμηλής πίεσης στα αστικά κέντρα και στις βιομηχανικές περιοχές. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης, σε συμφωνία με το άρθρο 3 και 24 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ, θα υποβληθεί στην ΕΕ μέχρι 31/12/2014. Οι στόχοι και οι προτάσεις του σχεδίου θα ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό δράσεων προς χρηματοδότηση κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 .

2.Α.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ του ΕΤΠΑ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
Σχεδιαζόμενη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων	Εξετάζεται η χρήση χρηματοδοτικών μέσων για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων στο πλαίσιο υλοποίησης της Επενδυτικής Προτεραιότητας 9:

Επενδυτική Προτεραιότητα 7α του ΕΤΠΑ	Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.
Προγραμματισμένη χρήση των μεγάλων έργων	Προβλέπεται η ολοκλήρωση του μεγάλου έργου ΓΕΦΥΡΑ «ΑΡΔΑΝΙΟ – ΜΑΝΔΡΑ», Κάθετος Άξονας της Εγνατίας Οδού

2.Α.6.5 Δείκτες εκρών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Κοινοί δείκτες εκρών και ειδικοί δείκτες εκρών ΕΠ για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ (ανά επενδυτική προτεραιότητα, κατανεμημένη ανά κατηγορία περιφερειών για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023) ¹⁴			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
CO30 4α ΕΣ 7	Πρόσθετη δυναμικότητα παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	MW	ΕΤΠΑ	A			15	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO34 4α ΕΣ 7	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδυνάμου CO2	ΕΤΠΑ	A			9.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO32 4γ ΕΣ 8	Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτηρίων	kWh/έτος	ΕΤΠΑ	A			3.500.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO34 4γ ΕΣ 8	Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδυνάμου CO2	ΕΤΠΑ	A			900	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
T1038 5β ΕΣ 9	Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα διαχείρισης κινδύνου πλημμύρας	Αριθμός κατοίκων	ΕΤΠΑ	A			60.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO17 6α ΕΣ 10	Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων	τόνοι/έτος	ΕΤΠΑ	A			10.000	ΠΕΣΔΑ/ ΔΙΑΜΑΘ Α.Ε	Ετήσια
CO18 6β ΕΣ 11	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη υπηρεσίες ύδρευσης	άτομα	ΕΤΠΑ	A			20.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO09 6γ ΕΣ 12	Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	Επισκέψεις / έτος	ΕΤΠΑ	A			2.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO23 6δ ΕΣ 13	Επιφάνεια οικοτόπων που ενισχύονται με στόχο να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης	hectares	ΕΤΠΑ	A			40.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
T1028 6ε ΕΣ 14	Αριθμός σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης	Αριθμός	ΕΤΠΑ	A			1	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια

¹⁴ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκρών για τους οποίους έχει οριστεί τιμή-στόχος. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η κατανομή κατά φύλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν ισχύει. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023) ¹⁴			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
T1024 6ε ΕΣ 14	Αριθμός νέων χωρικών σχεδίων σε τοπικό επίπεδο	Αριθμός	ΕΤΠΑ	A			10	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO13 7α ΕΣ 15	Συνολικό μήκος νέων οδών	χιλιόμετρα	ΕΤΠΑ	A			30	Εγνατία Οδός, Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO13a 7α ΕΣ 15	Συνολικό μήκος νέων δρόμων εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ	χιλιόμετρα	ΕΤΠΑ	A			30	Εγνατία Οδός, Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO14 7β ΕΣ 16	Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	χιλιόμετρα	ΕΤΠΑ	A			50	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO14a 7β ΕΣ 16	Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων εκ των οποίων ΔΕΔ-Μ	χιλιόμετρα	ΕΤΠΑ	A			0	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
T1003 7ε ΕΣ 17	Νοικοκυριά που έχουν πρόσβαση σε παροχή φυσικού αερίου.	αριθμός	ΕΤΠΑ	A			60.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 και παράρτημα ΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

(ανά Ταμείο και, για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, και κατηγορία περιφέρειας)¹⁵

Άξονας προτεραιότητας	Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018 ¹⁶			Τελικός στόχος (2023) ¹⁷			Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
							Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ		

Περαιτέρω ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη συγκρότηση του πλαισίου επιδόσεων (προαιρετικά)

¹⁵ Όταν η ΠΑΝ υλοποιείται ως μέρος ενός άξονα προτεραιότητας, τα ορόσημα και οι στόχοι που καθορίζονται για την ΠΑΝ πρέπει να διακρίνονται από τα άλλα ορόσημα και τους στόχους για τον άξονα προτεραιότητας σύμφωνα με τις εκτελεστικές πράξεις που θεσπίζονται με βάση το άρθρο 22 παράγραφος 7 πέμπτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, αφού οι πόροι που διατίθενται στην ΠΑΝ (ειδική χρηματοδότηση και αντιστοίχιση με την υποστήριξη του ΕΚΤ) εξαιρούνται από το αποθεματικό επίδοσης.

¹⁶ Τα ορόσημα μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

¹⁷ Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.1 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3

A/A	3
Τίτλος	Υποδομές Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Ενίσχυσης Κοινωνικής Συνοχής
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί μέσω τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	ΟΧΙ
☐ Για το ΕΚΤ: Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας αφορά κοινωνική καινοτομία ή διακρατική συνεργασία ή και τα δύο	ΟΧΙ

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία (κατά περίπτωση)

[Σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 επιτελεί διττό ρόλο:

1. αφενός λειτουργεί συμπληρωματικά και υποστηρικτικά προς τον ΑΠ 1 χρηματοδοτώντας παρεμβάσεις που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και επομένως αυξάνουν την ελκυστικότητα της ΠΑΜΘ ως τόπου εγκατάστασης ατόμων και επιχειρήσεων, και
2. αφετέρου συμβάλλει στην «Ανάπτυξη Χωρίς Αποκλεισμούς» με τη συνδυασμένη παρέμβαση του ΕΤΠΑ σε δύο τομείς οι οποίοι επιδεικνύουν μεγάλη συσχέτιση με φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού: την υγεία και την εκπαίδευση.

Βασική στόχευση του ΑΠ 3 είναι να αυξηθεί η δυναμικότητα των συστημάτων υγείας και εκπαίδευσης να προσφέρουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά τους στην παροχή υπηρεσιών, επιτρέποντας έτσι τη διεύρυνση της κάλυψης του πληθυσμού και ιδίως των ομάδων που χρήζουν ειδικής μέριμνας.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, ο ΑΠ στοχεύει στην καταπολέμηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής - το οποίο έχει ιδιαίτερα ανησυχητικές διαστάσεις στην ΑΜΘ - με δύο τρόπους:

3. με τη συμπλήρωση/βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης εκεί όπου παρατηρούνται σήμερα ανεπάρκειες, είτε λόγω πρόσφατης αύξησης της συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στην εκπαίδευση, είτε λόγω μετακινήσεων πληθυσμών, είτε λόγω παλαιότητας υποδομών, και
4. με δράσεις που αντιμετωπίζουν απευθείας τη σχολική διαρροή.

Βασικά εργαλεία προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

5. η δομή που δημιουργείται στην ΕΥΔ ΠΕΠ ΑΜΘ και η οποία θα εκπονεί έρευνες/μελέτες για τα αίτια του φαινομένου της σχολικής διαρροής αλλά και θα παρακολουθεί στενά την εξέλιξή του και την αποτελεσματικότητα των σχετικών παρεμβάσεων, και
6. η ένταξη των έργων υποδομής κατά προτεραιότητα σε περιοχές που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά σχολικής διαρροής.

Η αποτελεσματική καταπολέμηση της σχολικής διαρροής θα πετύχει μακροπρόθεσμα την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου του συνόλου των ανθρώπινων πόρων της περιφέρειας, με απώτερο στόχο τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας, αλλά και ιδιαίτερα του μορφωτικού επιπέδου και της απασχολησιμότητας μειονεκτούντων ομάδων πληθυσμού.

Στον τομέα της υγείας, ο ΑΠ στοχεύει στην ενίσχυση του δημοσίου συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας το οποίο – λόγω της πρόσφατης «φτωχοποίησης» του πληθυσμού – δέχεται αυξημένες πιέσεις. Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στοχεύουν τόσο στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας (π.χ. μέσα από σύγχρονους και ακριβέστερους διαγνωστικούς εξοπλισμούς), όσο και στη μείωση του κόστους παροχής υπηρεσιών ή/και στην αύξηση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας των δομών υγείας (π.χ. μέσα από τη χρήση ΤΠΕ και την κατάλληλη εκπαίδευση σε αυτές). Η αύξηση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγείας θα πετύχει μακροπρόθεσμα και την εξυπηρέτηση αυξημένων αριθμών περιστατικών και τη βελτίωση του γενικού επιπέδου υγείας.

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία Περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	91.568.827 €
Κατηγορία Περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

2.A.4.1 Επενδυτική προτεραιότητα 9α του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 9α του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με την μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
---	--

2.A.5.1 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	18
Ειδικός στόχος	Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αναβαθμισμένες υποδομές υγείας. Αναβαθμισμένες κοινωνικές υποδομές. Αύξηση αποτελεσματικότητας στην παροχή υπηρεσιών υγείας και κοινωνικού χαρακτήρα.

2.A.4.2 Επενδυτική προτεραιότητα 10 του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 10 του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διαβίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης.
---	--

2.A.5.2 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	19
Ειδικός στόχος	Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών εκπαίδευσης.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αυξημένη δυναμικότητα των υποδομών εκπαίδευσης σε περιοχές όπου παρατηρούνται υστερήσεις. Αύξηση της συμμετοχής στην εκπαίδευση. Μείωση του φαινομένου της σχολικής διαρροής

Πίνακας 3Α: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο (για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος ¹⁸ (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
T1025 9α ΕΣ 18	Βελτίωση της πρόσβασης και χρήσης των υπηρεσιών υγείας (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια)	Αριθμός επισκέψεων	A	1.318.748	2014	1.397.873	Υπουργείο Υγείας - ESYnet	Ανά διετία
T1026 10α ΕΣ 19	Μαθητές ηλικίας 17 ετών σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης ως ποσοστό του πληθυσμού ίδιας ηλικίας (<i>Students (all ISCED levels) aged 17 at regional level - as % of corresponding age population</i>)	Ποσοστό	A	95,5	2012	97,0%	Eurostat	Ανά διετία

¹⁸ Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, οι τιμές-στόχοι μπορεί να έχουν ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτήρα.

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 9α του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
<p>Οι δράσεις που αφορούν τον τομέα της υγείας, μέσω της εφαρμογής ενός δικτύου ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών υγείας (Health Safety Net), υπηρετούν την Εθνική Στρατηγική για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, με σκοπό την καθολική κάλυψη και ίση πρόσβαση, με ειδική μέριμνα για τους μη έχοντες ασφαλιστική ικανότητα, τους διαβιούντες κάτω από το όριο της φτώχειας και άλλες απειλούμενες από κοινωνικό αποκλεισμό ομάδες του πληθυσμού (N.4238/14, και λοιπές σχετικές υπουργικές αποφάσεις).</p> <p>Στοχεύουν στη διατήρηση της υγείας των πολιτών σε υψηλό επίπεδο, στοιχείο που θα επιτρέψει την ενεργό συμμετοχή τους στον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της χώρας, ενώ η εξειδίκευση της στοχοθεσίας και η ακριβής ποσοτική και ποιοτική αποτύπωση των παρεχόμενων υπηρεσιών ήδη γίνεται από το Υπουργείο Υγείας και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.</p> <p>Προγραμματίζεται να υλοποιηθούν με την εφαρμογή συνεκτικής σειράς παρεμβάσεων, σε περιφερειακό επίπεδο, που διασφαλίζουν προς τους πολίτες υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας, με σκοπό την διατήρηση της υγείας τους σε υψηλό επίπεδο, έτσι ώστε να αποφευχθεί η τυχόν επιδείνωση των δεικτών υγείας των πολιτών ως αποτέλεσμα της κρίσης, καθώς και την υποστήριξη/ενίσχυση του συστήματος παροχής των υπηρεσιών ΠΦΥ σε περιοχές όπου εντοπίζονται θύλακες φτώχειας (υψηλή ανεργία, αγροτικές, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, κ.α), συμβάλλοντας άμεσα στην εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.</p> <p>Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις ταξινομούνται ενδεικτικά στις κάτωθι ενότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δράσεις παροχής υπηρεσιών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού στη βάση μοναδιαίου κόστους. ▪ Ολοκλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Επιτρόπου Απασχόλησης και του Υπουργού Υγείας για τα έτη 2014-15 και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων ή πιλοτικών προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση νέων αναδυόμενων αναγκών. ▪ Δημιουργία δικτύου Μονάδων Οικογενειακής Ιατρικής (Family Health Units). ▪ Ενδυνάμωση των Κέντρων Υγείας στις αγροτικές περιοχές και αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας του ΠΕΔΥ (πρώην μονάδες υγείας του ΕΟΠΥΥ/ΙΚΑ), μέσω της απόκτησης γνώσεων και ενίσχυσης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. ▪ Συντονισμός της παροχής υπηρεσιών υγείας μεταξύ της πρωτοβάθμιας και της νοσοκομειακής φροντίδας υγείας.	

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 18: Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας.**Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:**

- Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών Υγείας και Πρόνοιας (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών φροντίδας και Δημόσιας Υγείας).
- Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση και βελτίωση υφισταμένων δομών και υποδομών Κοινωνικής Φροντίδας (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών φροντίδας και υποστήριξης όπως Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ), παιδικές κατασκηνώσεις).
- Επιμόρφωση λειτουργών υγείας στην κατεύθυνση της δημιουργίας βελτιωμένων μοντέλων προσφερόμενων υπηρεσιών.
- Ανάπτυξη ανοικτών δομών φιλοξενίας μεταναστών.

Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι ΠΑΜΘ, μετανάστες, υπήκοοι τρίτων χωρών, απάτριδες, κ.λπ..

Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Υγείας και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, Υγειονομικές Περιφέρειες, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ με συναφείς καταστατικούς σκοπούς, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.

Επενδυτική Προτεραιότητα 10 του ΕΤΠΑ

Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 19: Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών εκπαίδευσης.**Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:**

- Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, κ.λπ.).
- Ανάπτυξη / αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, κ.λπ.).
- Δράσεις στην κατεύθυνση του περιορισμού της σχολικής διαρροής (πχ ενημέρωση, συμβουλευτική, αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν στη μετακίνηση μαθητών ευπαθών ομάδων, κλπ).

Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι ΠΑΜΘ.

Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Παιδείας και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού.

2.A.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 9α του ΕΤΠΑ

Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων

για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..

Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

Σε περίπτωση που το ΕΤΠΑ χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή ή ανακαίνιση ανοικτών κέντρων μεταναστών (κλειστά κέντρα δεν είναι επιλέξιμα), μέτρα διαχείρισης και ελέγχου θα προβλεφθούν, ώστε να εξασφαλίζεται ότι το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί ανοικτά κέντρα, τα οποία πρέπει να παραμείνουν ανοικτά. Όσον αφορά το ΕΚΤ μπορεί να συγχρηματοδοτήσει μόνο συγκεκριμένες υπηρεσίες, που σχετίζονται με απασχόληση και κοινωνική ένταξη.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 18: Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα: οι υποδομές υγείας και κοινωνικής φροντίδας περιοχών όπου εντοπίζεται σοβαρή υστέρηση και υποβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους κατοίκους τους.

Νέες υποδομές και εξοπλισμός θα επιλέγονται μετά από αιτιολόγηση στη βάση της χαρτογράφησης των υφισταμένων υποδομών και των αναγκών της περιφέρειας και θα πρέπει να είναι σύμφωνες με την ασκούμενη πολιτική στον αντίστοιχο τομέα. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στη χωροθέτηση της υποδομής (προσβασιμότητα, εξυπηρετούμενος πληθυσμός, δυνατότητα επέκτασης) στη σχέση κόστους- οφέλους και στην εξασφάλιση του απαραίτητου προσωπικού για την λειτουργία της.

Επενδυτική Προτεραιότητα 10 του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης.
<p>Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).</p> <p>Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..</p> <p>Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση.</p> <p>Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.</p> <p>Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.</p> <p>Οι προτεραιότητες του ΥΠΑΙΘ κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 είναι:</p> <p>Ανάπτυξη Υποδομών Εκπαίδευσης,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ στην Προσχολική Εκπαίδευση (Νηπιαγωγεία) ▪ στην Α/θμια (Δημοτικά) και Β/θμια Εκπαίδευση (κυρίως Γυμνάσια), με σχετική βαρύτητα στην υποστήριξη του Ψηφιακού Σχολείου ▪ στην Επαγγελματική Εκπαίδευση (ΕΠΑΛ) και στην Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (ΣΕΚ, ΙΕΚ) ▪ στην Γ/θμια Εκπαίδευση (κτιριακές υποδομές και υποδομές φοιτητικής μέριμνας και εξοπλισμοί) <p>Οι προτεραιότητες αυτές <u>εναρμονίζονται</u> με τους τεθέντες Στρατηγικούς Στόχους του (υπό σχεδίαση) ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» 2014-2020, οι οποίοι για την Εκπαίδευση είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου 	

- Αναβάθμιση της Τεχνικο-επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης και διασύνδεση με την αγορά εργασίας
- Προώθηση της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- Ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Ενδυνάμωση των δεσμών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και τον επιχειρηματικό κόσμο
- Αναβάθμιση του συστήματος διδασκαλίας και αύξηση της συμμετοχής σε αυτήν.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 19: Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών εκπαίδευσης.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι υποδομές εκπαίδευσης όπου εμφανίζονται σοβαρές ελλείψεις και πρόβλημα συμμετοχής του πληθυσμού στην εκπαίδευση.

Νέες υποδομές και εξοπλισμός θα επιλέγονται μετά από αιτιολόγηση στη βάση της χαρτογράφησης των υφισταμένων υποδομών και των αναγκών της περιφέρειας και θα πρέπει να είναι σύμφωνες με την ασκούμενη πολιτική στον αντίστοιχο τομέα. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στη χωροθέτηση της υποδομής (προσβασιμότητα, εξυπηρετούμενος πληθυσμός, δυνατότητα επέκτασης) στη σχέση κόστους- οφέλους και στην εξασφάλιση του απαραίτητου προσωπικού για την λειτουργία της.

2.A.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 3.

2.A.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 3.

2.A.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και όπου ενδείκνυται, κατηγορία Περιφέρειας

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Κοινοί δείκτες εκροών και ειδικοί δείκτες εκροών ΕΠ για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ (ανά επενδυτική προτεραιότητα, καταναμημένη ανά κατηγορία περιφερειών για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023) ¹⁹			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
CO36 9a ΕΣ 18	Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΤΠΑ	Α			250.000	Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
CO35 10a ΕΣ 19	Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	Άτομα	ΕΤΠΑ	Α			4.000	Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος

¹⁹ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκροών για τους οποίους έχει οριστεί τιμή-στόχος. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανά-λυση ανά φύλο. Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η κατανομή κατά φύλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν ισχύει. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 και παράρτημα ΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

(ανά Ταμείο και, για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, και κατηγορία Περιφέρειας)²⁰

Άξονας προτεραιότητας	Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018 ²¹			Τελικός στόχος (2023) ²²			Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
							Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ		

Περαιτέρω ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη συγκρότηση του πλαισίου επιδόσεων (προαιρετικά)

--

²⁰ Όταν η ΠΑΝ υλοποιείται ως μέρος ενός άξονα προτεραιότητας, τα ορόσημα και οι στόχοι που καθορίζονται για την ΠΑΝ πρέπει να διακρίνονται από τα άλλα ορόσημα και τους στόχους για τον άξονα προτεραιότητας σύμφωνα με τις εκτελεστικές πράξεις που θεσπίζονται με βάση το άρθρο 22 παράγραφος 7 πέμπτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, αφού οι πόροι που διατίθενται στην ΠΑΝ (ειδική χρηματοδότηση και αντιστοίχιση με την υποστήριξη του ΕΚΤ) εξαιρούνται από το αποθεματικό επίδοσης.

²¹ Τα ορόσημα μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

²² Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.1 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4

A/A	4
Τίτλος	Ανάπτυξη Ανθρώπινων Πόρων και Κοινωνική Συνοχή
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί μέσω τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	ΟΧΙ
☐ Για το ΕΚΤ: Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας αφορά κοινωνική καινοτομία ή διακρατική συνεργασία ή και τα δύο	ΟΧΙ

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία (κατά περίπτωση)

[Σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Ο ΑΠ 4 συνδυάζει παρεμβάσεις για την ικανοποίηση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κοινωνικών αναγκών στην ΠΑΜΘ. Ο κύριος στόχος του ΑΠ είναι να συμβάλλει στην «Ανάπτυξη Χωρίς Αποκλεισμούς» με δράσεις του ΕΚΤ και περιλαμβάνει τη συνδυασμένη παρέμβαση στους ΘΣ 8 και 9 της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Βασικές παράμετροι της στρατηγικής του ΑΠ είναι:

- Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με δύο τρόπους:
  - άμεσα, δηλ. αντιμετωπίζοντας τη φτώχεια, την ανεργία και την πρόσβαση στην εκπαίδευση, υγεία και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, και
  - έμμεσα, δηλ. μέσα από την ενίσχυση των δύο άλλων αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος και κυρίως συμβάλλοντας στον ΑΠ 1 μέσα από τις δράσεις του ΘΣ 8.

Έχει επιλεγεί ο συνδυασμός επενδυτικών προτεραιοτήτων από τους 2 παραπάνω ΘΣ καθώς η στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού της ΠΑΜΘ απαιτεί μία πολυεπίπεδη προσέγγιση. Έχει ενεργοποιηθεί η εκπόνηση της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως 31-01-2015. Στο ΘΣ 9 του ΠΕΠ δεν θα ξεκινήσει η ενεργοποίηση και υλοποίηση δράσεων ΕΚΤ πριν την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής και την υιοθέτησή της από τα αρμόδια Όργανα της Περιφέρειας.

Οι κύριες παρεμβάσεις του ΘΣ 8 θα υλοποιηθούν από το αντίστοιχο τομεακό πρόγραμμα, ενώ από το ΠΕΠ θα πραγματοποιηθούν μόνο δράσεις στήριξης της απασχόλησης σε σχέση με τις ΟΧΕ τουρισμού-πολιτισμού (που συνδέεται άμεσα με τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς ο τουρισμός αποτελεί αναδυόμενο κλάδο), τα σχέδια ΒΑΑ και σε

σχέση με τους κλάδους προτεραιότητας της RIS3.

Για την ισόρροπη ανάπτυξη θα πρέπει ο ΑΠ 4, να συνδυαστεί και με δράσεις για την προώθηση της Απασχόλησης και της Δια Βίου Μάθησης, οι οποίες περιλαμβάνονται στο Τομεακό Πρόγραμμα.

Ειδικότερα:

A) Το ΠΕΠ θα πρέπει να λειτουργήσει συμπληρωματικά με δύο (2) ΕΠ του ΘΣ 8:

- Την ΕΠ (i) για την πρόσβαση στην απασχόληση αναζητούντων θέση εργασίας
- Την ΕΠ (iv) για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην εξέλιξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας, στη συμφιλίωση της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής και της προώθησης της ίσης αμοιβής για ίση εργασία από τη δράση:

B) Επίσης το ΠΕΠ θα πρέπει να λειτουργήσει συμπληρωματικά με το ΘΣ 10 και ειδικότερα:

- Την ΕΠ (iii) για τη βελτίωση της ίσης πρόσβασης στη δια βίου μάθηση για όλες τις ηλικιακές ομάδες και συγκεκριμένα τις ακόλουθες δράσεις:

Στο πλαίσιο των επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΕΚΤ και κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΠΕΠ, θα ενεργοποιηθούν δράσεις που προωθούν την κοινωνική καινοτομία, καθώς η κοινωνική καινοτομία μπορεί να λειτουργήσει ως μια νέα μέθοδος προσέγγισης των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων, η οποία προσανατολίζεται στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και των οικονομικών ευκαιριών, ενώ βρίσκει πεδία εφαρμογής στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας και της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης .

2.A.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΚΤ
Κατηγορία Περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	65.343.147 €
Κατηγορία Περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

2.A.4.3 Επενδυτική προτεραιότητα 8iii του ΑΠ 4

Επενδυτική Προτεραιότητα 8iii του ΕΚΤ	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
--	--

2.A.5.3 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	20
Ειδικός στόχος	Υποστήριξη της απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων, συμπεριλαμβανομένων και των αυτοαπασχολούμενων σε τομείς παρέμβασης της έξυπνης εξειδίκευσης.
A/A	21
Ειδικός στόχος	Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης (Τ.Π.Α.) σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Συμπληρωματικότητα στις παρεμβάσεις των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων α) περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων για την τουριστική τους ανάπτυξη και β) περιοχών που εντάσσονται σε σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Αύξηση της απασχόλησης στον τουρισμό-πολιτισμό και στις αστικές περιοχές.

2.A.4.4 Επενδυτική προτεραιότητα 9i του ΑΠ 4

Επενδυτική Προτεραιότητα 9i του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.
--	--

2.A.5.4 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	22
Ειδικός στόχος	Βελτίωση της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων στην αγορά εργασίας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων, συμπεριλαμβανομένων και των αυτοαπασχολούμενων από μειονεκτούσες ομάδες πληθυσμού.

2.A.4.5 Επενδυτική προτεραιότητα 9ii του ΑΠ 4

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.
---	---

2.A.5.5 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	23
Ειδικός στόχος	Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση της συμμετοχής των περιθωριοποιημένων πληθυσμών στις υπηρεσίες που παρέχονται από τα Κέντρα Ευπαθών Ομάδων. Καλύτερη κάλυψη των αναγκών τους από τις δομές αυτές. Αύξηση της δραστηριοποίησης των περιθωριοποιημένων πληθυσμών στην αναζήτηση εργασίας.

2.A.4.6 Επενδυτική προτεραιότητα 9iv του ΑΠ 4

Επενδυτική Προτεραιότητα 9iv του ΕΚΤ	Επενδύσεις στη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.
---	---

2.A.5.6 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	24
Ειδικός στόχος	Βελτίωση της πρόσβασης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση της συμμετοχής ευάλωτων ομάδων πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας, σωματικής και ψυχικής. Καλύτερη κάλυψη των αναγκών τους από τις δομές αυτές. Αύξηση της δραστηριοποίησης των περιθωριοποιημένων πληθυσμών στην αναζήτηση εργασίας.

2.A.4.7 Επενδυτική προτεραιότητα 9v του ΑΠ 4

Επενδυτική Προτεραιότητα 9v του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.
--	---

2.A.5.7 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	25
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση του αριθμού των Κοινωνικών Επιχειρήσεων. Αύξηση της απασχόλησης στην κοινωνική οικονομία. Αύξηση του αριθμού των συμμετεχόντων σε δράσεις της κοινωνικής οικονομίας.

Πίνακας 4: Κοινοί δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει καθοριστεί τιμή-στόχος και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων που αντιστοιχούν στον ειδικό στόχο (ανά επενδυτική προτεραιότητα και κατηγορία περιφέρειας) (για το ΕΚΤ)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	Δείκτης	Κατηγορία περιφέρειας	Μονάδα μέτρησης για τον δείκτη	Κοινός δείκτης εκροών που χρησιμοποιείται ως βάση για τον καθορισμό στόχων	Τιμή βάσης			Μονάδα μέτρησης για τιμή βάσης και στόχο	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος ²³ (2023)			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					A	Γ	Σ			A	Γ	Σ		
T1039 8iii ΕΣ 20	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας σε τομείς προτεραιότητας της RIS3, (συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης) έξι μήνες μετά τη λήξη της συμμετοχής τους.	A	Φυσικά Πρόσωπα	CO01	200	200	400	Φυσικά Πρόσωπα	2014	100	60	160	ΟΠΣ	Ετήσια
T1040 8iii ΕΣ 21	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας στον τουρισμό-πολιτισμό, (συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης) έξι μήνες μετά τη λήξη της συμμετοχής τους.	A	Φυσικά Πρόσωπα	CO01	70	70	140	Φυσικά Πρόσωπα	2014	60	60	120	ΟΠΣ	Ετήσια

²³ Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει καθοριστεί τιμή-στόχος, καθώς και όλους τους ειδικούς ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων. Οι τιμές-στόχοι για τους κοινούς δείκτες αποτελεσμάτων πρέπει να ποσοτικοποιούνται· για τους ειδικούς ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, μπορούν να είναι ποιοτικές ή ποσοτικές. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται ως σύνολο (άνδρες+γυναίκες) ή καταμεμημένες ανά φύλο και οι τιμές βάσης μπορούν να προσαρμόζονται ανάλογα. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

Κωδικός	Δείκτης	Κατηγορία περιφέρειας	Μονάδα μέτρησης για τον δείκτη	Κοινός δείκτης εκρών που χρησιμοποιείται ως βάση για τον καθορισμό στόχων	Τιμή βάσης			Μονάδα μέτρησης για τιμή βάσης και στόχο	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος ²³ (2023)			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ			Α	Γ	Σ		
T1041 9i ΕΣ 22	Μειονεκτούντα άτομα που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης τους αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από την λήξη της συμμετοχής τους.	A	Αριθμός	CO17	30	40	70	Αριθμός (Φυσικά Πρόσωπα)	2014	160	240	400	ΕΥΣΕΚΤ / ΟΠΣ	Ετήσια
T1042 9ii ΕΣ 23	Μειονεκτούντα άτομα που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, αμέσως μετά την λήξη της συμμετοχής τους.	A	Αριθμός	CO15	155	200	355	Αριθμός Φυσικά Πρόσωπα	2014	200	300	500	Κέντρα Στήριξης ΡΟΜΑ / ΟΠΣ	Ετήσια
T1029 9iv ΕΣ 24	Ποσοστό κάλυψης ανασφάλιστων πολιτών από υπηρεσίες υγείας	A	Ποσοστό				5%	Ποσοστό	2014			30%	Υπουργείο Υγείας / 4 ^η ΥΠΕ	Ετήσια
T1030 9v ΕΣ 25	Απασχολούμενοι σε επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας	A	Αριθμός		115	170	285	Αριθμός	2014	100	150	250	Περιφέρεια ΑΜΘ / έρευνα	Ετήσια

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

Επενδυτική Προτεραιότητα 8iii του ΕΚΤ	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 20: Υποστήριξη της απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ολοκληρωμένες δράσεις προώθησης της απασχόλησης (π.χ. Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) σε τομείς της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης. Ενδεικτικά θα πραγματοποιηθούν προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων απασχολούμενων, νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων που δραστηριοποιούνται σε τομείς αιχμής της περιφερειακής οικονομίας. Επιμέρους ενέργειες αυτών των προγραμμάτων δύναται να αφορούν σε συμβουλευτική, κατάρτιση, δικτύωση, κλπ. των νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων, επιδότηση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας).	
Κύριες Ομάδες Στόχου: Άνεργοι, κάτοικοι ΠΑΜΘ.	
Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, φορείς κοινωνικής οικονομίας, αναπτυξιακές συμπράξεις, ενώσεις φορέων, κ.λπ.	
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 21: Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης (Τ.Π.Α.) σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ολοκληρωμένες δράσεις προώθησης της απασχόλησης στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού για την κάλυψη των αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων. Ενδεικτικά θα πραγματοποιηθούν:<ul style="list-style-type: none"> α) προγράμματα υποστήριξης και ενίσχυσης της τοπικής απασχόλησης αξιοποιώντας τη δυναμικότητα των τομέων τουρισμού (π.χ. ειδικές μορφές τουρισμού) και πολιτισμού (π.χ. δημιουργικές βιομηχανίες) και β) ενέργειες σε συμβουλευτική, κατάρτιση, δικτύωση, κλπ ανέργων, με στόχο την (επαν)ένταξή τους στην αγορά εργασίας μέσω των κλάδων τουρισμού και πολιτισμού και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.	
Κύριες Ομάδες Στόχου: Άνεργοι, κάτοικοι ΠΑΜΘ.	
Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, φορείς κοινωνικής οικονομίας, αναπτυξιακές συμπράξεις, ενώσεις φορέων, κ.λπ.	

Επενδυτική Προτεραιότητα 9i του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και την ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 22: Βελτίωση της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων στην αγορά εργασίας.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Επαγγελματικός προσανατολισμός και επαναπροσανατολισμός. ▪ Δράσεις προώθησης στην απασχόληση. ▪ Στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης. ▪ Παροχή υπηρεσιών φροντίδας παιδιών. ▪ Λειτουργία One – Stop Shops σε στοχευμένες ευπαθείς ομάδες με διευρυμένες υπηρεσίες ενίσχυσης της επαγγελματικής αποκατάστασης. ▪ Παροχή υπηρεσιών απεξάρτησης - αποτοξίνωσης - αποκατάστασης. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Βασικοί ωφελούμενοι των δράσεων που προβλέπεται να υλοποιηθούν αποτελούν οι δικαιούχοι του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, περιθωριοποιημένα άτομα και πληθυσμιακές ομάδες που υφίστανται πολλαπλό αποκλεισμό όπως οι ΡΟΜΑ, μετανάστες, άστεγοι, νέοι άνεργο, μακροχρόνια άνεργοι, ΑμεΑ, κλπ. που είναι εγκατεστημένοι στην ΠΑΜΘ.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΜΚΟ, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ με συναφείς καταστατικούς σκοπούς, αναπτυξιακές συμπράξεις, επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, Γενική Γραμματεία Ισότητα των Φύλων.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 23: Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη / αναβάθμιση δομών (π.χ. κέντρα ημέρας, κινητές μονάδες, κέντρα ευπαθών ομάδων, γραφεία διαμεσολάβησης, δημιουργική απασχόληση παιδιών, ενισχυτική διδασκαλία, κ.α.). Οι δράσεις για τους αιτούντες άσυλο / διεθνούς προέλευσης και μετανάστες προς συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ, θα καλύπτουν υπηρεσίες που προωθούν την απασχολησιμότητα και την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων, όπως συμβουλευτική, νομική υποστήριξη, μετάφραση / διερμηνεία και όχι λειτουργικά κόστη. ▪ Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. ▪ Ανάπτυξη δικτύου Αλληλεγγύης για το συντονισμό και την αξιολόγηση των δράσεων των δομών καταπολέμησης της φτώχειας. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Δικαιούχοι του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ΑμεΑ, Ρομά, Μεταναστών Υπηκόων 3^{ου} χωρών & Απάτριδων, που διαμένουν μόνιμα στη χώρα.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, φορείς συλλογικού σκοπού, Γενική Γραμματεία Ισότητα των Φύλων.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 9iv του ΕΚΤ	Επενδύσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 24: Βελτίωση της πρόσβασης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας.</p> <p>Οι δράσεις που αφορούν τον τομέα της υγείας, μέσω της εφαρμογής ενός δικτύου ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών υγείας (Health Safety Net), υπηρετούν την Εθνική Στρατηγική για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, με σκοπό την καθολική κάλυψη και ίση πρόσβαση, με ειδική μέριμνα για τους μη έχοντες ασφαλιστική ικανότητα, τους διαβιούντες κάτω από το όριο της φτώχειας και άλλες απειλούμενες από κοινωνικό αποκλεισμό ομάδες του πληθυσμού (Ν.4238/14, και λοιπές</p>	

σχετικές υπουργικές αποφάσεις).

Στοχεύουν στη διατήρηση της υγείας των πολιτών σε υψηλό επίπεδο, στοιχείο που θα επιτρέπει την ενεργό συμμετοχή τους στον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της χώρας, ενώ η εξειδίκευση της στοχοθεσίας και η ακριβής ποσοτική και ποιοτική αποτύπωση των παρεχόμενων υπηρεσιών ήδη γίνεται από το Υπουργείο Υγείας και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

Προγραμματίζεται να υλοποιηθούν με την εφαρμογή συνεκτικής σειράς παρεμβάσεων, σε περιφερειακό επίπεδο, που διασφαλίζουν προς τους πολίτες υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας, με σκοπό την διατήρηση της υγείας τους σε υψηλό επίπεδο, έτσι ώστε να αποφευχθεί η τυχόν επιδείνωση των δεικτών υγείας των πολιτών ως αποτέλεσμα της κρίσης, καθώς και την υποστήριξη/ενίσχυση του συστήματος παροχής των υπηρεσιών ΠΦΥ σε περιοχές όπου εντοπίζονται θύλακες φτώχειας (υψηλή ανεργία, αγροτικές, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, κ.α), συμβάλλοντας άμεσα στην εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις ταξινομούνται ενδεικτικά στις κάτωθι ενότητες:

- Δράσεις παροχής υπηρεσιών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού στη βάση μοναδιαίου κόστους.
- Ολοκλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Επιτρόπου Απασχόλησης και του Υπουργού Υγείας για τα έτη 2014-15 και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων ή πιλοτικών προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση νέων αναδυόμενων αναγκών.
- Δημιουργία δικτύου Μονάδων Οικογενειακής Ιατρικής (Family Health Units).
- Ενδυνάμωση των Κέντρων Υγείας στις αγροτικές περιοχές και αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας του ΠΕΔΥ (πρώην μονάδες υγείας του ΕΟΠΥΥ/ΙΚΑ), μέσω της απόκτησης γνώσεων και ενίσχυσης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.
- Συντονισμός της παροχής υπηρεσιών υγείας μεταξύ της πρωτοβάθμιας και της νοσοκομειακής φροντίδας υγείας.

Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:

- Δράσεις για την προληπτική ιατρική, αγωγή και προαγωγή της υγείας, διαχείριση χρόνιων παθήσεων, δράσεις για τη θεραπεία και την έγκαιρη παρέμβαση και πρόληψη της εξάρτησης, παρεμβάσεις σε ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε αποκλεισμό κ.α.
- Βελτίωση πρόληψης έναντι παραγόντων κινδύνου για τη δημόσια υγεία (π.χ. με δράσεις αντιμετώπισης δημόσιας υγείας στους τομείς παιδείας, εργασίας, μεταναστών, ειδικών ομάδων πληθυσμού, ευπαθών ομάδων πληθυσμού, κ.λπ.).
- Νέα μοντέλα παροχής υπηρεσιών υγείας – κοινωνικής φροντίδας (ΠΕΔΥ Δήμων).

Κύριες Ομάδες Στόχου: Δικαιούχοι του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, Ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, ΑμεΑ, ψυχικά ασθενείς.

Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Κέντρο Πρόνοιας ΠΑΜΘ, Υπουργείο Υγείας και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, Υγειονομικές Περιφέρειες, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΜΚΟ, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ με συναφείς καταστατικούς σκοπούς.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ν του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 25: Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης στην Κοινωνική Οικονομία με την υλοποίηση ολοκληρωμένων δράσεων για τη δημιουργία και την υποστήριξη της λειτουργίας των κοινωνικών επιχειρήσεων κάθε μορφής σε τοπικό επίπεδο. 	
Κύριες Ομάδες Στόχου: Δικαιούχοι του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, Ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, μειονεκτούντα άτομα, ΑμεΑ.	
Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, φορείς κοινωνικής οικονομίας, αναπτυξιακές συμπράξεις.	

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

Επενδυτική Προτεραιότητα 8iii του ΕΚΤ	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
<p>Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π.</p> <p>Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π..</p> <p>Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση.</p> <p>Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.</p> <p>Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.</p> <p>Έως την ολοκλήρωση και την πλήρη εφαρμογή του Συστήματος Διάγνωσης των αναγκών της Αγοράς Εργασίας σε Εθνικό επίπεδο, η Περιφέρεια θα συστήσει, έως το Μάρτιο του 2015, ένα μηχανισμό, ο οποίος μπορεί να συνίσταται σε τακτικά επικαιροποιούμενη</p>	

μελέτη, για τη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής αγοράς εργασίας, προκειμένου με τρόπο λειτουργικό να επιτύχει τον συστηματικό και περιοδικό προσδιορισμό των ζητούμενων αναγκών σε δεξιότητες και επαγγέλματα. Έως την ανάπτυξη του ανωτέρω περιφερειακού μηχανισμού, την υιοθέτησή τους από τα αρμόδια όργανα της Περιφέρειας και τη λειτουργία του, δεν θα ενεργοποιηθεί καμία δράση εκπαίδευσης, κατάρτισης ή ανάπτυξης δεξιοτήτων από το ΕΚΤ του ΠΕΠ. Επισημαίνεται ότι σχετική δράση έχει προβλεφθεί στον Άξονα Προτεραιότητα 6 (Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ) .

Η Δράση: «Λειτουργία Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.)», η οποία αποτελεί μία εκ των εμπροσθοβαρών δράσεων, θα ενεργοποιηθεί καταρχήν σε κεντρικό επίπεδο με συμμετοχή στην υλοποίηση υποχρεωτικά τοπικών/περιφερειακών φορέων δημόσιου χαρακτήρα και προκειμένου να έχει συνεκτικό και ολοκληρωμένο χαρακτήρα, ενώ η διάρκεια υλοποίησής της προσδιορίζεται μέχρι τέλους του 2016. Οι Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ κατά την διάρκεια υλοποίησης της Δράσης των Περιφερειακών Μηχανισμών αναμένεται να αποκτήσουν την απαραίτητη τεχνογνωσία στα θέματα λειτουργίας Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης Κοιν.Σ.Επ., **ΚΟΙΣΠΕ και ευρύτερων μορφών κοινωνικής επιχειρηματικότητας** καθώς **και εν γένει** σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας, γενικότερα, έτσι ώστε να μπορούν να αναλάβουν τη συνέχιση της λειτουργίας Περιφερειακών Μηχανισμών μετά το 2016.

Πριν την ενεργοποίηση των δράσεων με κοινωνική διάσταση / κοινωνικό χαρακτήρα **(στις οποίες ενδεικτικά περιλαμβάνονται και οι παιδικοί/βρεφονηπιακοί κλπ σταθμοί, οι δράσεις τύπου health voucher, οι δράσεις για τις οποίες απαιτείται κάλυψη του λειτουργικού κόστους δομών)**, θα προηγηθεί διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 20: Υποστήριξη της απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι δράσεις που συνδέονται με την περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 21: Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης (Τ.Π.Α.) σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι δράσεις που περιέχονται στο ολοκληρωμένο σχέδιο τουρισμού – πολιτισμού και σε σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9i του ΕΚΤ

Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και την ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π..

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση.

Αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επι-

τευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

Έως την ολοκλήρωση και την πλήρη εφαρμογή του Συστήματος Διάγνωσης των αναγκών της Αγοράς Εργασίας σε Εθνικό επίπεδο, η Περιφέρεια θα συστήσει, έως το Μάρτιο του 2015, ένα μηχανισμό, ο οποίος μπορεί να συνίσταται σε τακτικά επικαιροποιούμενη μελέτη, για τη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής αγοράς εργασίας, προκειμένου με τρόπο λειτουργικό να επιτύχει τον συστηματικό και περιοδικό προσδιορισμό των ζητούμενων αναγκών σε δεξιότητες και επαγγέλματα. Έως την ανάπτυξη του ανωτέρω περιφερειακού μηχανισμού, την υιοθέτησή τους από τα αρμόδια όργανα της Περιφέρειας και τη λειτουργία του, δεν θα ενεργοποιηθεί καμία δράση εκπαίδευσης, κατάρτισης ή ανάπτυξης δεξιοτήτων από το ΕΚΤ του ΠΕΠ. Επισημαίνεται ότι σχετική δράση έχει προβλεφθεί στον Άξονα Προτεραιότητα 6 (Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ).

Η Δράση: «Λειτουργία Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.)», η οποία αποτελεί μία εκ των εμπροσθοβαρών δράσεων, θα ενεργοποιηθεί καταρχήν σε κεντρικό επίπεδο με συμμετοχή στην υλοποίηση υποχρεωτικά τοπικών/περιφερειακών φορέων δημόσιου χαρακτήρα και προκειμένου να έχει συνεκτικό και ολοκληρωμένο χαρακτήρα, ενώ η διάρκεια υλοποίησής της προσδιορίζεται μέχρι τέλους του 2016. Οι Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ κατά την διάρκεια υλοποίησης της Δράσης των Περιφερειακών Μηχανισμών αναμένεται να αποκτήσουν την απαραίτητη τεχνογνωσία στα θέματα λειτουργίας Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης Κοιν.Σ.Επ., **ΚΟΙΣΠΕ και ευρύτερων μορφών κοινωνικής επιχειρηματικότητας** καθώς **και εν γένει** σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας, γενικότερα, έτσι ώστε να μπορούν να αναλάβουν τη συνέχιση της λειτουργίας Περιφερειακών Μηχανισμών μετά το 2016.

Πριν την ενεργοποίηση των δράσεων με κοινωνική διάσταση / κοινωνικό χαρακτήρα **(στις οποίες ενδεικτικά περιλαμβάνονται και οι παιδικοί/βρεφονηπιακοί κλπ σταθμοί, οι δράσεις τύπου health voucher, οι δράσεις για τις οποίες απαιτείται κάλυψη του λειτουργικού κόστους δομών)**, θα προηγηθεί διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Με βάση τα αξιολογικά ευρήματα σχετικής έρευνας πεδίου που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της on-going αξιολόγησης του ΕΠΑΝΑΔ 2007-2013 και τα διδάγματα της περιόδου 2007-2013, αναδεικνύεται η αναγκαιότητα περαιτέρω ενίσχυσης των γυναικών μέσω ολοκληρωμένων και στοχευμένων δράσεων που θα αποσκοπούν στην αύξηση της απασχόλησης και στην εξέλιξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας γυναικών που βαρύνονται με ευθύνες φροντίδας εξαρτημένων μελών. Επιπλέον, προέκυψαν συμπεράσματα αναφορικά με τη βελτίωση στο σχεδιασμό των επόμενων σχετικών δράσεων. Για τις δράσεις Εναρμόνισης και Οικογενειακής Ζωής θα διατεθούν κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 490 εκ. δδ, εκ των οποίων 240 εκ δ.δ. από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Τα Π.Ε.Π. θα εστιάσουν σε γυναίκες κάτω του ορίου της φτώχειας (άνεργες ή εργαζόμενες), ενώ το Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση" θα εστιάσει την ενίσχυση του κυρίως σε γυναίκες με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα άνω του ορίου της φτώχειας, είτε εργαζόμενες με επισφαλή θέση εργασίας, είτε άνεργες.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 22: Βελτίωση της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων στην αγορά εργασίας.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι δράσεις που προωθούν τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων (αυτοαπασχόληση).

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.
<p>Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π.. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισότητα στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ. Έως την ολοκλήρωση και την πλήρη εφαρμογή του Συστήματος Διάγνωσης των αναγκών της Αγοράς Εργασίας σε Εθνικό επίπεδο, η Περιφέρεια θα συστήσει, έως το Μάρτιο του 2015, ένα μηχανισμό, ο οποίος μπορεί να συνίσταται σε τακτικά επικαιροποιούμενη μελέτη, για τη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής αγοράς εργασίας, προκειμένου με τρόπο λειτουργικό να επιτύχει τον συστηματικό και περιοδικό προσδιορισμό των ζητούμενων αναγκών σε δεξιότητες και επαγγέλματα. Έως την ανάπτυξη του ανωτέρω περιφερειακού μηχανισμού, την υιοθέτησή τους από τα αρμόδια όργανα της Περιφέρειας και τη λειτουργία του, δεν θα ενεργοποιηθεί καμία δράση εκπαίδευσης, κατάρτισης ή ανάπτυξης δεξιοτήτων από το ΕΚΤ του ΠΕΠ. Επισημαίνεται ότι σχετική δράση έχει προβλεφθεί στον Άξονα Προτεραιότητα 6 (Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ).</p> <p>Η Δράση: «Λειτουργία Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.)», η οποία αποτελεί μία εκ των εμπροσθοβαρών δράσεων, θα ενεργοποιηθεί καταρχήν σε κεντρικό επίπεδο με συμμετοχή στην υλοποίηση υποχρεωτικά τοπικών/περιφερειακών φορέων δημόσιου χαρακτήρα και προκειμένου να έχει συνεκτικό και ολοκληρωμένο χαρακτήρα, ενώ η διάρκεια υλοποίησής της προσδιορίζεται μέχρι τέλος του 2016. Οι Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ κατά την διάρκεια υλοποίησης της Δράσης των Περιφερειακών Μηχανισμών αναμένεται να αποκτήσουν την απαραίτητη τεχνογνωσία στα θέματα λειτουργίας Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης Κοιν.Σ.Επ., <u>ΚΟΙΣΠΕ και ευρύτερων μορφών κοινωνικής επιχειρηματικότητας</u> καθώς <u>και εν γένει</u> σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας, γενικότερα, έτσι ώστε να μπορούν να αναλάβουν τη συνέχιση της λειτουργίας Περιφερειακών Μηχανισμών μετά το 2016.</p> <p>Πριν την ενεργοποίηση των δράσεων με κοινωνική διάσταση / κοινωνικό χαρακτήρα <u>(στις οποίες ενδεικτικά περιλαμβάνονται και οι παιδικοί/βρεφονηπιακοί κλπ σταθμοί, οι δράσεις τύπου health voucher, οι δράσεις για τις οποίες απαιτείται κάλυψη του λειτουργικού κόστους δομών)</u>, θα προηγείται διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.</p> <p>Σε περίπτωση που το ΕΤΠΑ χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή ή ανακαίνιση ανοικτών κέντρων μεταναστών (κλειστά κέντρα δεν είναι επιλέξιμα), μέτρα διαχείρισης και ελέγχου θα προβλεφτούν, ώστε να εξασφαλίζεται ότι το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί ανοικτά κέντρα, τα οποία πρέπει να παραμείνουν ανοικτά. Όσον αφορά το ΕΚΤ μπορεί να συγχρηματοδοτήσει μόνο συγκεκριμένες υπηρεσίες, που σχετίζονται με απασχόληση και κοινωνική ένταξη.</p>	

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 23: Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι δράσεις που περιέχονται στο επικαιροποιημένο «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ».

Επενδυτική Προτεραιότητα 9^η του ΕΚΤ**Επενδύσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.**

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (άρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα).

Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α.. Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται.

Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε διατυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ.

Η Δράση: «Λειτουργία Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.)», η οποία αποτελεί μία εκ των εμπροσθοβαρών δράσεων, θα ενεργοποιηθεί καταρχήν σε κεντρικό επίπεδο με συμμετοχή στην υλοποίηση υποχρεωτικά τοπικών/περιφερειακών φορέων δημόσιου χαρακτήρα και προκειμένου να έχει συνεκτικό και ολοκληρωμένο χαρακτήρα, ενώ η διάρκεια υλοποίησής της προσδιορίζεται μέχρι τέλους του 2016. Οι Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ κατά την διάρκεια υλοποίησης της Δράσης των Περιφερειακών Μηχανισμών αναμένεται να αποκτήσουν την απαραίτητη τεχνογνωσία στα θέματα λειτουργίας Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης Κοιν.Σ.Επ., **ΚΟΙΣΠΕ και ευρύτερων μορφών κοινωνικής επιχειρηματικότητας** καθώς **και εν γένει** σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας, γενικότερα, έτσι ώστε να μπορούν να αναλάβουν τη συνέχιση της λειτουργίας Περιφερειακών Μηχανισμών μετά το 2016 .

Έως την ολοκλήρωση και την πλήρη εφαρμογή του Συστήματος Διάγνωσης των αναγκών της Αγοράς Εργασίας σε Εθνικό επίπεδο, η Περιφέρεια θα συστήσει, έως το Μάρτιο του 2015, ένα μηχανισμό, ο οποίος μπορεί να συνίσταται σε τακτικά επικαιροποιούμενη μελέτη, για τη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής αγοράς εργασίας, προκειμένου με τρόπο λειτουργικό να επιτύχει τον συστηματικό και περιοδικό προσδιορισμό των ζητούμενων αναγκών σε δεξιότητες και επαγγέλματα. Έως την ανάπτυξη του ανωτέρω περιφερειακού μηχανισμού, την υιοθέτησή τους από τα αρμόδια όργανα της Περιφέρειας και τη λειτουργία του, δεν θα ενεργοποιηθεί καμία δράση εκπαίδευσης, κατάρτισης ή ανάπτυξης δεξιοτήτων από το ΕΚΤ του ΠΕΠ. Επισημαίνεται ότι σχετική δράση έχει προβλεφθεί στον Άξονα Προτεραιότητα 6 (Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ).

Πριν την ενεργοποίηση των δράσεων με κοινωνική διάσταση / κοινωνικό χαρακτήρα **(στις οποίες ενδεικτικά περιλαμβάνονται και οι παιδικοί/βρεφονηπιακοί κλπ σταθμοί, οι δράσεις τύπου health voucher, οι δράσεις για τις οποίες απαιτείται κάλυψη του λειτουργικού κόστους δομών)**, θα προηγείται διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 24: Βελτίωση της πρόσβασης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα δομές και δράσεις που παρέχουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής φροντίδας για όλα τα άτομα που δεν έχουν ολοκληρωμένη πρόσβαση στις βασικές αυτές υπηρεσίες.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ν του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.
--	---

Για την επιλογή των πράξεων κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ε.Π., η Δ.Α. θα εξειδικεύσει συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια τα οποία και θα εφαρμόζει ύστερα από την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. (αρθρ. 125, παρ. 3 (α) και 111, παρ. 2(α) του κανονισμού 1303/2013 αντίστοιχα). Οι βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας και των κριτηρίων για την αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι η αξιολόγηση ως προς τη σκοπιμότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητά τους προκειμένου να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή συμβολή τους στην επίτευξη των Ειδικών Στόχων και των αποτελεσμάτων που προβλέπονται για κάθε αντίστοιχη επενδυτική προτεραιότητα των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος. Η μεθοδολογία και τα κριτήρια θα είναι επίσης συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται από τους Κανονισμούς και αφορούν στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, καθώς επίσης και με τις αρχές της διατηρήσιμης ανάπτυξης (άρθρα 7 και 8 του Καν. 1303/2013). Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διατύπωση των κριτηρίων με τρόπο που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την ισοτιμία στις επιλογές, ενώ αυξημένη βαρύτητα θα δίδεται σε πράξεις που αναδεικνύουν συνέργειες και συμπληρωματικότητες με άλλες πράξεις, Ταμεία και Ε.Π.. Είναι προφανές ότι θα επιλέγονται μόνο πράξεις που συνάδουν με τις επιλεξιμότητες και τους στόχους των Ταμείων και τούτο θα είναι ήδη ξεκάθαρο –μαζί και με όλα τα άλλα κριτήρια- από την πρόσκληση που θα εκδίδεται προς τους δικαιούχους από την Δ.Α..

Σε ότι αφορά στους δικαιούχους, η Δ.Α. θα καθορίζει συγκεκριμένα κριτήρια –στη βάση κατευθύνσεων που θα εκδοθούν από την Εθνική Αρχή Συντονισμού- στη βάση των οποίων θα αξιολογεί την ικανότητα και επάρκειά τους να φέρουν σε πέρας με επιτυχία το έργο που τους εγκρίνεται. Το κριτήριο της ωριμότητας μιας πράξης δύναται επίσης να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως για έργα που μπορούν να συμβάλουν στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του προγράμματος και την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Κριτήριο αποκλεισμού θα αποτελέσει η περίπτωση φυσικής ολοκλήρωσης μιας πράξης πριν την υποβολή αιτήματος ένταξης για χρηματοδότηση. Η νέα περίοδος ακολουθώντας την έμφαση που δίνουν οι κανονισμοί στην επίτευξη αποτελεσμάτων θέτει σαφείς προτεραιότητες και παράλληλα επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση επιλογών με λιγότερο ορατά αναπτυξιακά αποτελέσματα. Τέλος, αυξημένη προτεραιότητα στην επιλογή θα δίδεται σε πράξεις που συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που συμπεριλαμβάνονται σε δια-

τυπωμένες εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές όπως της Έξυπνης Εξειδίκευσης, των ΤΠΕ, της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, της Υγείας κλπ. Έως την ολοκλήρωση και την πλήρη εφαρμογή του Συστήματος Διάγνωσης των αναγκών της Αγοράς Εργασίας σε Εθνικό επίπεδο, η Περιφέρεια θα συστήσει, έως το Μάρτιο του 2015, ένα μηχανισμό, ο οποίος μπορεί να συνίσταται σε τακτικά επικαιροποιούμενη μελέτη, για τη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής αγοράς εργασίας, προκειμένου με τρόπο λειτουργικό να επιτύχει τον συστηματικό και περιοδικό προσδιορισμό των ζητούμενων αναγκών σε δεξιότητες και επαγγέλματα. Έως την ανάπτυξη του ανωτέρω περιφερειακού μηχανισμού, την υιοθέτησή τους από τα αρμόδια όργανα της Περιφέρειας και τη λειτουργία του, δεν θα ενεργοποιηθεί καμία δράση εκπαίδευσης, κατάρτισης ή ανάπτυξης δεξιοτήτων από το ΕΚΤ του ΠΕΠ. Επισημαίνεται ότι σχετική δράση έχει προβλεφθεί στον Άξονα Προτεραιότητα 6 (Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ).

Η Δράση: «Λειτουργία Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.)», η οποία αποτελεί μία εκ των εμπροσθοβαρών δράσεων, θα ενεργοποιηθεί καταρχήν σε κεντρικό επίπεδο με συμμετοχή στην υλοποίηση υποχρεωτικά τοπικών/περιφερειακών φορέων δημόσιου χαρακτήρα και προκειμένου να έχει συνεκτικό και ολοκληρωμένο χαρακτήρα, ενώ η διάρκεια υλοποίησής της προσδιορίζεται μέχρι τέλους του 2016. Οι Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ κατά την διάρκεια υλοποίησης της Δράσης των Περιφερειακών Μηχανισμών αναμένεται να αποκτήσουν την απαραίτητη τεχνογνωσία στα θέματα λειτουργίας Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης Κοιν.Σ.Επ., **ΚΟΙΣΠΕ και ευρύτερων μορφών κοινωνικής επιχειρηματικότητας** καθώς **και εν γένει** σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας, γενικότερα, έτσι ώστε να μπορούν να αναλάβουν τη συνέχιση της λειτουργίας Περιφερειακών Μηχανισμών μετά το 2016.

Πριν την ενεργοποίηση των δράσεων με κοινωνική διάσταση / κοινωνικό χαρακτήρα **(στις οποίες ενδεικτικά περιλαμβάνονται και οι παιδικοί/βρεφονηπιακοί κλπ σταθμοί, οι δράσεις τύπου health voucher, οι δράσεις για τις οποίες απαιτείται κάλυψη του λειτουργικού κόστους δομών)**, θα προηγηθεί διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 25: Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα δράσεις κοινωνικής οικονομίας που δημιουργούν βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.

2.A.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

Δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 4

2.A.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

Δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 4.

2.A.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και όπου ενδείκνυται, κατηγορία Περιφέρειας

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Κοινοί δείκτες εκροών και ειδικοί δείκτες εκροών ΕΠ για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ (ανά επενδυτική προτεραιότητα, καταναμημένη ανά κατηγορία περιφερειών για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023) ²⁴			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
CO01 8iii ΕΣ 20	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΚΤ	A	160	240	400	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO01 8iii ΕΣ 21	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΚΤ	A	120	180	300	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO17 9i ΕΣ 22	Άλλα μειονεκτούντα άτομα	αριθμός	ΕΚΤ	A	1.040	1.560	2.600	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO15 9ii ΕΣ 23	Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΚΤ	A	480	720	1.200	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
CO17 9iv ΕΣ 24	Άλλα μειονεκτούντα άτομα	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΚΤ	A	2.000	3.000	5.000	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια
T1027 9v ΕΣ 25	Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας)	Αριθμός Επιχειρήσεων	ΕΚΤ	A			25	Σύστημα Παρακολούθησης	Ετήσια

²⁴ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκροών για τους οποίους έχει οριστεί τιμή-στόχος. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η κατανομή κατά φύλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν ισχύει. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 και παράρτημα ΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

(ανά Ταμείο και, για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, και κατηγορία Περιφέρειας)²⁵

Άξονας προτεραιότητας	Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018 ²⁶			Τελικός στόχος (2023) ²⁷			Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
							Α	Γ	Σ	Α	Γ	Σ		

Περαιτέρω ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη συγκρότηση του πλαισίου επιδόσεων (προαιρετικά)

--

²⁵ Όταν η ΠΑΝ υλοποιείται ως μέρος ενός άξονα προτεραιότητας, τα ορόσημα και οι στόχοι που καθορίζονται για την ΠΑΝ πρέπει να διακρίνονται από τα άλλα ορόσημα και τους στόχους για τον άξονα προτεραιότητας σύμφωνα με τις εκτελεστικές πράξεις που θεσπίζονται με βάση το άρθρο 22 παράγραφος 7 πέμπτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, αφού οι πόροι που διατίθενται στην ΠΑΝ (ειδική χρηματοδότηση και αντιστοίχιση με την υποστήριξη του ΕΚΤ) εξαιρούνται από το αποθεματικό επίδοσης.

²⁶ Τα ορόσημα μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

²⁷ Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.7 Κοινωνική καινοτομία, διακρατική συνεργασία και συμβολή στους θεματικούς στόχους 1-7²⁸

Ειδικές διατάξεις για το ΕΚΤ²⁹, κατά περίπτωση (ανά άξονα προτεραιότητας και, όπου ενδείκνυται, ανά κατηγορία Περιφέρειας): κοινωνική καινοτομία, διακρατική συνεργασία και συμβολή του ΕΚΤ στους θεματικούς στόχους 1-7

Περιγραφή της συμβολής των προγραμματισμένων δράσεων του άξονα προτεραιότητας:

- στην κοινωνική καινοτομία (εάν δεν καλύπτεται από ειδικά προβλεπόμενα άξονα προτεραιότητας)·
- στη διακρατική συνεργασία (εάν δεν καλύπτεται από ειδικά προβλεπόμενα άξονα προτεραιότητας)·
- θεματικοί στόχοι που αναφέρονται στα σημεία 1 έως 7 του πρώτου εδαφίου του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

Άξονας προτεραιότητας	4 Ανάπτυξη Ανθρώπινων Πόρων και Κοινωνική Συνοχή
	<p>Οι δράσεις του ΕΚΤ που θα υλοποιηθούν στον ΑΠ 4 θα συνεισφέρουν στην επίτευξη και των Θεματικών Στόχων 1 έως 7. Ειδικότερα, στο πλαίσιο των επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΕΚΤ και κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΠΕΠ, η Περιφέρεια θα εξετάσει σε μεταγενέστερο στάδιο τη δυνατότητα ενεργοποίησης δράσεων που προωθούν την κοινωνική καινοτομία, καθώς η κοινωνική καινοτομία μπορεί να λειτουργήσει ως μια νέα μέθοδος προσέγγισης των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων, η οποία προσανατολίζεται στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και των οικονομικών ευκαιριών, ενώ βρίσκει πεδία εφαρμογής στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας και της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.</p> <p>Οι δράσεις του ΕΚΤ που θα υλοποιηθούν στον ΑΠ 4 θα συνεισφέρουν στην επίτευξη των θεματικών στόχων 1 - 7, με έμφαση στους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας και των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Τουρισμού – Πολιτισμού και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΘΣ 1, ΘΣ 2, ΘΣ 3 και ΘΣ 6). Ειδικότερα στο ΘΣ 1 θα συμβάλει μέσω της κατάρτισης των ερευνητών, ανάπτυξης δραστηριοτήτων δικτύωσης και δημιουργίας εταιρικών σχέσεων μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ερευνητικών και τεχνολογικών κέντρων και επιχειρήσεων. Στο ΘΣ 2 θα συμβάλει μέσω της βελτίωσης της προσβασιμότητας στις τεχνολογίες πληροφοριών και της επικοινωνίας καθώς και της χρήσης και ποιότητας αυτών και της ανάπτυξης σχετικών επιχειρηματικών δεξιοτήτων. Στο ΘΣ 3 θα συμβάλει μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, της κατάρτισης σε θέματα εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και της προαγωγής της απασχόλησης.</p> <p>Συμπληρωματικά και εφόσον ενισχυθούν οι πόροι του ΘΣ 8, θα εξετασθεί η δυνατότητα συμβολής και στο ΘΣ 4 μέσω της αναβάθμισης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού σε θέματα μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, ενεργειακής επιθεώρησης, εξοικονόμησης ενέργειας και χρήσης ΑΠΕ, στο ΘΣ 5 της κατάρτισης σε ζητήματα που αφορούν τις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και αντιμετώπισης κινδύνων (πλημμύρες, πυρκαγιές, σεισμοί) και στο ΘΣ 7 στην μέσω της κατάρτισης σε θέματα οδικής ασφάλειας και άμεσης αντιμετώπισης ατυχημάτων.</p>

²⁸ Μόνο για προγράμματα που υποστηρίζονται από το ΕΚΤ.

²⁹ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκρών για τους οποίους έχει καθοριστεί τιμή-στόχος, καθώς και όλους τους ειδικούς ανά πρόγραμμα δείκτες εκρών.

2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο vi) του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κατηγορίες παρέμβασης που αντιστοιχούν στο περιεχόμενο του άξονα προτεραιότητας, με βάση την ονοματολογία που έχει θεσπιστεί από την Επιτροπή και ενδεικτική κατανομή της υποστήριξης της Ένωσης.

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης³⁰

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης			
Ταμείο	ΕΤΠΑ		
Κατηγορία περιφέρειας	Α		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
1	56	Επένδυση σε υποδομή, δυναμικότητα και εξοπλισμό σε ΜΜΕ που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	2.400.000
	57	Επένδυση σε υποδομή, δυναμικότητα και εξοπλισμό σε μεγάλες επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	800.000
	60	Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε δημόσια ερευνητικά κέντρα και κέντρα ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης	3.267.695
	62	Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία πανεπιστημίων-επιχειρήσεων κατ' εξοχήν προς όφελος ΜΜΕ	1.600.000
	63	Στήριξη συνεργατικών σχηματισμών (cluster) και δικτύων επιχειρήσεων κατ' εξοχήν προς όφελος ΜΜΕ	5.200.000
	64	Διεργασίες έρευνας και καινοτομίας σε ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένων συστημάτων κουπονιών, της καινοτομίας διεργασιών, σχεδιασμού, υπηρεσιών και της κοινωνικής καινοτομίας)	3.200.000
	66	Προηγμένες υπηρεσίες στήριξης για ΜΜΕ και ομίλους ΜΜΕ (περιλαμβάνονται υπηρεσίες διοίκησης επιχειρήσεων, μάρκετινγκ και σχεδιασμού)	1.200.000
	67	Επιχειρηματική ανάπτυξη ΜΜΕ, στήριξη της επιχειρηματικότητας και των φυτωρίων επιχειρήσεων (περιλαμβάνεται η στήριξη τεχνοβλαστών και παραγωγών επιχειρήσεων)	26.619.318
	68	Έργα ενεργειακής απόδοσης και επίδειξης σε ΜΜΕ και μέτρα στήριξης	4.000.000
	74	Ανάπτυξη και προβολή των στοιχείων που αποτελούν κεφάλαιο για τον τουρισμό στις ΜΜΕ	3.200.000
	76	Ανάπτυξη και προβολή των στοιχείων που αποτελούν κεφάλαιο για τον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας στις ΜΜΕ	1.600.000
	78	Υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (συμπεριλαμβάνονται οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, τα μέτρα ΤΠΕ για τη στήριξη της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, η ασφάλεια του κυβερνοχώρου, τα μέτρα εμπιστοσύνης και προστασίας της ιδιωτικής ζωής, η ηλεκτρονική δικαιοσύνη και η ηλεκτρονική δημοκρατία)	1.200.000
	79	Πρόσβαση στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβάνονται τα ανοιχτά δεδομένα του ηλεκτρονικού πολιτισμού, οι ψηφιακές βιβλιοθήκες, το ψηφιακό περιεχόμενο και ο ηλεκτρονικός τουρισμός)	1.571.461
80	Υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής ένταξης, ηλεκτρονικής προσβασιμότητας, ηλεκτρονικής μάθησης και ηλεκτρονικής παιδείας, ψηφιακός γραμματισμός	480.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ			56.338.474

³⁰ Τα ποσά περιλαμβάνουν την στήριξη της Ένωσης (την κύρια κατανομή και τη διάθεση από το αποθεματικό επίδοσης).

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης			
Ταμείο	ΕΤΠΑ		
Κατηγορία περιφέρειας	A		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
2	7	Φυσικό αέριο	12.000.000
	12	Άλλες μορφές ανανεώσιμης ενέργειας (συμπεριλαμβάνονται η υδροηλεκτρική, η γεωθερμική και η θαλάσσια) και ολοκλήρωση των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας (συμπεριλαμβάνονται οι υποδομές αποθήκευσης, οι υποδομές παραγωγής ενέργειας αέριας μορφής από ηλεκτρικό ρεύμα και οι υποδομές παραγωγής υδρογόνου από ανανεώσιμες πηγές)	14.400.000
	13	Ανακαίνιση των δημόσιων υποδομών με σκοπό την ενεργειακή απόδοση, έργα επίδειξης και μέτρα στήριξης	15.286.749
	17	Διαχείριση οικιακών αποβλήτων (συμπεριλαμβάνονται μέτρα ελαχιστοποίησης, διαλογής, ανακύκλωσης)	7.200.000
	20	Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση (υποδομή άντλησης, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής)	23.913.251
	21	Διαχείριση υδάτων και συντήρηση του πόσιμου νερού (συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση λεκανών απορροής ποταμών, η υδροδότηση, τα ειδικά μέτρα προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος, τα συστήματα μέτρησης ανά περιοχή ή ανά καταναλωτή, τα συστήματα χρέωσης και η μείωση των διαρροών)	2.400.000
	22	Επεξεργασία υγρών λυμάτων	2.800.000
	29	Συνολικό δίκτυο αυτοκινητοδρόμων και άλλων δρόμων ΔΕΔ-Μ (νέες κατασκευές)	27.200.000
	34	Άλλες ανακατασκευές και βελτιώσεις οδών (αυτοκινητοδρόμων, εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών οδών)	43.200.000
	35	Πολυτροπικές μεταφορές (ΔΕΔ-Μ)	2.000.000
	44	Έξυπνα συστήματα μεταφορών (συμπεριλαμβάνονται η θεσμοθέτηση της διαχείρισης της ζήτησης, τα συστήματα διοδίων, τα πληροφορικά συστήματα παρακολούθησης, ελέγχου και ενημέρωσης)	1.600.000
	83	Μέτρα για την ποιότητα του αέρα	800.000
	86	Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των τόπων του δικτύου Natura 2000	3.200.000
	87	Μέτρα προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα, όπως είναι η διάβρωση, οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες, οι θύελλες και η ξηρασία· περιλαμβάνονται ενέργειες ευαισθητοποίησης, πολιτική προστασία και συστήματα και υποδομές διαχείρισης καταστροφών	11.600.000
	90	Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περπατάους	4.000.000
	91	Ανάπτυξη και προώθηση του τουριστικού δυναμικού φυσικών περιοχών	6.527.502
	92	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιας τουριστικής περιουσίας	640.000
	93	Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών τουρισμού	640.000
	94	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς	24.000.000
	95	Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς	640.000
96	Θεσμική ικανότητα των δημόσιων διοικήσεων και των δημόσιων υπηρεσιών που συνδέονται με την εφαρμογή του ΕΤΠΑ ή δράσεις υποστήριξης πρωτοβουλιών που σχετίζονται με τη θεσμική ικανότητα του ΕΚΤ	4.800.000	
97	Πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης υπό την αιγίδα τοπικών κοινοτήτων σε αστικές και αγροτικές περιοχές	8.000.000	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ			216.847.502

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης			
Ταμείο	ΕΤΠΑ		
Κατηγορία περιφέρειας	A		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
3	49	Εκπαιδευτική υποδομή για την τριτοβάθμια εκπαίδευση	12.000.000
	50	Εκπαιδευτική υποδομή για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και για την εκπαίδευση ενηλίκων	1.600.000
	51	Εκπαιδευτική υποδομή για τη σχολική εκπαίδευση (πρωτοβάθμια και γενική δευτεροβάθμια)	20.000.000
	52	Υποδομή εκπαίδευσης και φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας	8.582.274
	53	Υποδομές στον τομέα της υγείας	22.055.0601
	55	Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη	9.017.726
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ			73.255.061
5	121	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	2.400.000
	122	Αξιολόγηση και μελέτες	2.240.000
	123	Πληροφόρηση και επικοινωνία	1.855.767
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ			6.495.767
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ			352.936.804

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης			
Ταμείο	ΕΚΤ		
Κατηγορία περιφέρειας	A		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
4	104	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και ίδρυση επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	3.974.313
	109	Ενεργητική ενσωμάτωση, μεταξύ άλλων με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργητικής συμμετοχής και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας	10.400.000
	110	Κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	12.000.000
	112	Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος	15.625.687
	113	Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές υπηρεσίες και της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση	10.274.517
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ			52.274.517
6	121	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	500.147
	122	Αξιολόγηση και μελέτες	240.000
	123	Πληροφόρηση και επικοινωνία	240.000
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ			980.147
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ			53.254.664

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
1	01	56.338.474
2	01	216.847.502
3	01	73.255.061
5	01	6.495.767
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	01	352.936.804

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
4	01	52.274.517
6	01	980.147
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	01	53.254.664

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
1	01	3.267.695
	07	53.070.779
2	01	14.800.000
	02	90.000.000
	03	65.327.502
	07	46.720.000
3	01	12.000.000
	02	30.182.274
	07	31.072.787
5	07	6.495.767
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	01	30.067.695
	02	120.182.274
	03	65.327.502
	07	137.359.333

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
4	07	52.274.517
6	07	980.147
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	07	53.254.664

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί εδαφικής υλοποίησης		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
1	03	4.800.000
	07	51.538.474
2	01	12.800.000
	03	32.447.502
	07	171.600.000
3	07	73.255.061
5	07	6.495.767
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	01	12.800.000
	03	37.247.502
	07	302.889.302

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί εδαφικής υλοποίησης		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
4	01	1.200.000
	03	13.200.000
	07	37.874.517
6	07	980.147
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	01	1.200.000
	03	13.200.000
	07	38.854.664

(*) ΕΚΤ ΘΣ 8

1.200.000 € ΒΑΑ (01)

1.200.000 € ΟΧΕ (03)

1.574.313 € RIS (07)

ΣΥΝΟΛΟ: 3.974.313 €

Πίνακας 11: Διάσταση 6 – δευτερεύον θέμα του ΕΚΤ³¹ (μόνο ΕΚΤ)		
Ταμείο	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N >	
Κατηγορία περιφέρειας	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N >	
Άξονας προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)

2.A.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής, συμπεριλαμβανομένων, όπου χρειάζεται, δράσεων για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των αρχών που εμπλέκονται στη διαχείριση και τον έλεγχο των προγραμμάτων και των δικαιούχων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο vii) του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Άξονας προτεραιότητας	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
<2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M">	

³¹ Να συμπεριληφθούν, όπου ενδείκνυται, ποσοτικοποιημένα στοιχεία για τη συμβολή του ΕΚΤ στους θεματικούς στόχους που αναφέρονται στα σημεία 1 έως 7 του πρώτου εδαφίου του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

2.B Περιγραφή των αξόνων προτεραιότητας για τεχνική συνδρομή

[σχετ.: στοιχείο γ) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

2.B.1 Άξονας προτεραιότητας (επαναλαμβάνεται για κάθε άξονα προτεραιότητας τεχνικής βοήθειας)

Κωδικός του άξονα προτεραιότητας	5
Τίτλος του άξονα προτεραιότητας	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ – ΕΤΠΑ

2.B.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητα που καλύπτει περισσότερες από μία κατηγορίες Περιφέρειας (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν απαιτείται

2.B.3 Ταμείο και κατηγορία Περιφέρειας (επαναλαμβάνεται για κάθε συνδυασμό στο πλαίσιο του άξονα προτεραιότητας)

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία Περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δαπάνες του δημοσίου)	8.119.709 €

2.B.4 Ειδική στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	5.1
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής και διαχείρισης του ΠΕΠ.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης ³²	
Κωδικός	5.2
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της πληροφόρησης και της δημοσιότητας του ΠΕΠ.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης	
Κωδικός	5.3
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης	

2.B.5 Δείκτες αποτελεσμάτων³³

Πίνακας 12: Εδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων (ανά ειδικό στόχο)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν απαιτείται.

³² Απαιτείται όταν η στήριξη της Ένωσης για τεχνική συνδρομή στο πρόγραμμα υπερβαίνει τα 15 εκατομμύρια ευρώ.

³³ Απαιτείται όταν αυτό δικαιολογείται αντικειμενικά, δεδομένου του περιεχομένου της δράσης και όταν η στήριξη της Ένωσης σε τεχνική συνδρομή στο πρόγραμμα υπερβαίνει τα 15 εκατομμύρια.

2.Β.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

2.Β.6.1 Περιγραφή των δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Άξονας Προτεραιότητας	5: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ - ΕΤΠΑ
Ειδικός Στόχος 5.1	Ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής και διαχείρισης του ΠΕΠ.
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι:</i><ul style="list-style-type: none"> - Εκπόνηση των αξιολογήσεων που προβλέπονται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 1303/2013 και το Σχέδιο Αξιολόγησης του ΠΕΠ, συμπεριλαμβανομένων ειδικών μελετών για τη διαμόρφωση και παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελέσματος και του Πλαισίου Επίδοσης του ΠΕΠ. - Παρεμβάσεις για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας και ποιότητας υλοποίησης, με την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών και εμπειρογνωμοσυνών προετοιμασίας / ωρίμανσης / εξειδίκευσης / βελτιστοποίησης της εφαρμογής / αποτίμησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ σε όλους τους τομείς παρέμβασης όπως πχ. των Μεταφορικών Υποδομών, του Περιβάλλοντος, της Εκπαίδευσης, της Υγείας και των Κοινωνικών Υποδομών, της Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων, του Τουρισμού και του Πολιτισμού. - Εκπόνηση Επιχειρησιακών Σχεδίων Δράσης, οδηγών εφαρμογής κλπ., όπως κατά περίπτωση απαιτούνται στο ΠΕΠ (Ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξης περιοχών, καταπολέμησης της φτώχειας, Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Τουρισμού - Πολιτισμού, Σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης κλπ), αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης. - Εκπόνηση στρατηγικών και προπαρασκευαστικών μελετών και εμπειρογνωμοσυνών και εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης σε εξειδικευμένα θέματα. - Κατάρτισης και εκπαίδευσης - κατάρτισης και υποστήριξης δυνητικών δικαιούχων. ▪ <i>Εξειδικευμένα μέτρα ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες του δικαιούχου και τη φύση του έργου που υλοποιεί:</i><ul style="list-style-type: none"> - Υποστήριξη δομών και υπηρεσιών για τη διαχρονική παρακολούθηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής. ▪ <i>Διενέργεια Ελέγχων, Επιθεωρήσεων, Πιστοποιήσεων, Αξιολογήσεων και Νομικής Υποστήριξης:</i><ul style="list-style-type: none"> - Υποστήριξη των αρμοδίων μονάδων της Υπηρεσίας για τη διενέργεια ελέγχων, επιθεωρήσεων και πιστοποιήσεων - Συνδρομή εξωτερικών ελεγκτών για τη διενέργεια ελέγχων, επιθεωρήσεων, πιστοποιήσεων, αξιολογήσεων και ελέγχων μεμονωμένων περιπτώσεων για τις οποίες απαιτείται υψηλής εξειδίκευση. - Δράσεις Νομικής Υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα άσκησης αρμοδιοτήτων. ▪ <i>Συμπληρωματικά / εξειδικευμένα συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης:</i><ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις ανάπτυξης / αναβάθμισης συμπληρωματικών / εξειδικευμένων υποστηρικτικών συστημάτων και εργαλείων, προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού, αγορά ή/και ανάπτυξη λογισμικού, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης, προμήθεια / ανάπτυξη ειδικών εφαρμογών κλπ. που ενδέχεται να είναι απαραίτητες για την εξυπηρέτηση ειδικών αναγκών αποτελεσματικής υλοποίησης, παρακολούθησης και διαχείρισης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ, πέραν εκείνων που καλύπτονται κεντρικά από τον αντίστοιχο Ειδικό Στόχο του ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια 2014-20» για όλα τα ΕΠ.	

Ειδικός Στόχος 5.2	Ενίσχυση της πληροφόρησης και της δημοσιότητας του ΠΕΠ.
<p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Πληροφόρηση, Δημοσιότητα και Δικτύωση: <ul style="list-style-type: none"> - Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας του ΠΕΠ και των επιμέρους παρεμβάσεων του που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς (Περιφερειακές, τοπικές και λοιπές δημόσιες αρχές, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, επαγγελματικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις, οργανώσεις ΑμεΑ κλπ), όσο και στην κοινή γνώμη - Ενέργειες ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων και της κοινής γνώμης σχετικά με όλες τις φάσεις σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ, την δυνατότητα πρόσβασης και συμμετοχής σε αυτές, την σύσταση και παρακολούθηση της εταιρικής σχέσης κλπ. - Εξειδίκευση και εφαρμογή Στρατηγικών Επικοινωνίας και Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης, με σκοπό τη δημοσιοποίηση στους πολίτες της χώρας και της ΕΕ του ρόλου και των επιτευγμάτων του ΠΕΠ ή/και των επιμέρους παρεμβάσεων του, στην Ελληνική οικονομία και κοινωνία. - Δραστηριότητες υποστήριξης ενεργειών δικτύωσης και εξεύρεσης εταίρων για την ένταξη των προϊόντων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, του αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα στο δίκτυο τουρισμός/πολιτισμός. - Ενέργειες διάχυσης καλών πρακτικών και δικτύωσης εταίρων. 	
Ειδικός Στόχος 5.3	Ενίσχυση του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας.
<p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3 συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης της λειτουργίας του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης ▪ Τεχνολογικές πλατφόρμες με συμμετοχή εκπροσώπων από όλους τους κλάδους της τετραπλής έλικας για τον από κοινού σχεδιασμό δράσεων. ▪ Δραστηριότητες ενημέρωσης για ευκαιρίες χρηματοδότησης δραστηριοτήτων Ε&ΤΑ από πόρους εκτός Ελλάδας. ▪ Δραστηριότητες υποστήριξης ενεργειών δικτύωσης και εξεύρεσης εταίρων. ▪ Δραστηριότητες διάχυσης διεθνών καλών πρακτικών σε τομείς προτεραιότητας για το περιφερειακό παραγωγικό σύστημα μέσω ενημέρωσης και επιδεικτικών δράσεων. ▪ Υποστήριξη δομών ενημέρωσης – πληροφόρησης και ενθάρρυνσης της διεθνοποίησης των ΜΜΕ της ΠΑΜΘ με έμφαση στην υποστήριξη του ρόλου των Επιμελητηρίων. ▪ Δημιουργία / Υποστήριξη μηχανισμού παρακολούθησης και καταγραφή των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας και των τάσεων που καταγράφονται σε αυτή σε σχέση με την Περιφερειακή και Εθνική RIS3. 	

Επισημαίνεται ότι στο ΑΠ 5 - Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ **ΔΕΝ** περιλαμβάνονται δαπάνες Μισθοδοσίας .

Επίσης, διευκρινίζεται ότι μέτρα οριζόντιο χαρακτήρα για τη στήριξη της διοικητικής ικανότητας των τελικών δικαιούχων και εξειδικευμένα μέτρα ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες ενός δικαιούχου, τη φύση του έργου που υλοποιεί κ.λπ. προβλέπονται από το Τομεακό Πρόγραμμα της Τεχνικής Βοήθειας .

2.B.6.2 Δείκτες εκροών που αναμένεται να συμβάλουν στα αποτελέσματα (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 13: Δείκτες εκροών (ανά άξονα προτεραιότητας)

(για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή-στόχος (2023) ³⁴ (προαιρετικά)			Πηγή στοιχείων
			Α	Γ	Σ	
T1004	Μελέτες - εμπειρογνωμοσύνες - έρευνες - αξιολογήσεις	Αριθμός			10	Σύστημα Παρακολούθησης
T1005	Υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης	Αριθμός			5	Σύστημα Παρακολούθησης
T1006	Αριθμός εκδηλώσεων (ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης)	Αριθμός			20	Σύστημα Παρακολούθησης
T1007	Σύμβουλοι δημοσιότητας	Αριθμός			1	Σύστημα Παρακολούθησης
T1008	Τεχνολογικός Εξοπλισμός	Αριθμός			10	Σύστημα Παρακολούθησης
T1009	Ενέργειες Πληροφόρησης & Δημοσιότητας	Αριθμός			30	Σύστημα Παρακολούθησης
T1010	Μελέτες υποστήριξης της περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας	Αριθμός			3	Σύστημα Παρακολούθησης
T1011	Σύμβουλοι υποστήριξης της περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας	Αριθμός			3	Σύστημα Παρακολούθησης

³⁴ Οι τιμές-στόχοι για δείκτες εκροών στο πλαίσιο της τεχνικής συνδρομής είναι προαιρετικές. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.B.7 Κατηγορίες παρέμβασης (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Αντίστοιχες κατηγορίες παρέμβασης με βάση ονοματολογία που θεσπίζει η Επιτροπή, και ενδεικτική κατανομή της στήριξης της Ένωσης.

Πίνακες 14 - 16: Κατηγορίες παρέμβασης³⁵

Πίνακας 14: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης			
Ταμείο	ΕΤΠΑ		
Κατηγορία Περιφέρειας	A		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
5	121	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	2.400.000
	122	Αξιολόγηση και μελέτες	2.240.000
	123	Πληροφόρηση και επικοινωνία	1.855.767

Πίνακας 15: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
5	01	6.495.767

Πίνακας 16: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
5	07	6.495.767

³⁵ Τα ποσά περιλαμβάνουν την στήριξη της Ένωσης (την κύρια κατανομή και τη διάθεση από το αποθεματικό επίδοσης).

2.B.1 Άξονας προτεραιότητας (επαναλαμβάνεται για κάθε άξονα προτεραιότητας τεχνικής βοήθειας)

Κωδικός του άξονα προτεραιότητας	6
Τίτλος του άξονα προτεραιότητας	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ – ΕΚΤ

2.B.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητα που καλύπτει περισσότερες από μία κατηγορίες Περιφέρειας (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν απαιτείται

2.B.3 Ταμείο και κατηγορία Περιφέρειας (επαναλαμβάνεται για κάθε συνδυασμό στο πλαίσιο του άξονα προτεραιότητας)

Ταμείο	ΕΚΤ
Κατηγορία περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δαπάνες του δημοσίου)	1.225.184 €

2.B.4 Ειδικοί στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	6.1
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής και διαχείρισης του ΠΕΠ.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης ³⁶	
Κωδικός	6.2
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της πληροφόρησης και της δημοσιότητας του ΠΕΠ.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης	
Κωδικός	6.3
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης	

2.B.5 Δείκτες αποτελεσμάτων³⁷

Πίνακας 12: Εδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων (ανά ειδικό στόχο)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν απαιτείται.

³⁶ Απαιτείται όταν η στήριξη της Ένωσης για τεχνική συνδρομή στο πρόγραμμα υπερβαίνει τα 15 εκατομμύρια ευρώ.

³⁷ Απαιτείται όταν αυτό δικαιολογείται αντικειμενικά, δεδομένου του περιεχομένου της δράσης και όταν η στήριξη της Ένωσης σε τεχνική συνδρομή στο πρόγραμμα υπερβαίνει τα 15 εκατομμύρια.

2.B.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

2.B.6.1 Περιγραφή των δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Άξονας Προτεραιότητας	6: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ - ΕΚΤ
Ειδικός Στόχος 6.1	Ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής και διαχείρισης του ΠΕΠ.
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι:</i><ul style="list-style-type: none"> - Εκπόνηση των αξιολογήσεων που προβλέπονται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 1303/2013 και το Σχέδιο Αξιολόγησης του ΠΕΠ, συμπεριλαμβανομένων ειδικών μελετών για τη διαμόρφωση και παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελέσματος και του Πλαισίου Επίδοσης του ΠΕΠ. - Παρεμβάσεις για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας και ποιότητας υλοποίησης, με την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών και εμπειρογνωμοσυνών προετοιμασίας / ωρίμανσης / εξειδίκευσης / βελτιστοποίησης της εφαρμογής / αποτίμησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ σε όλους τους τομείς παρέμβασης του ΕΚΤ. - Εκπόνηση Επιχειρησιακών Σχεδίων Δράσης, οδηγών εφαρμογής κλπ., όπως κατά περίπτωση απαιτούνται στο ΠΕΠ (Ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης περιοχών, καταπολέμησης της φτώχειας, Σχολικής Διαρροής, κοινωνικής επιχειρηματικότητας, άρσης της απομόνωσης ειδικών ομάδων πληθυσμού, κοινωνική καινοτομία, κλπ). - Εκπόνηση στρατηγικών και προπαρασκευαστικών μελετών και εμπειρογνωμοσυνών και εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης σε εξειδικευμένα θέματα. - Κατάρτισης και εκπαίδευσης - κατάρτισης και υποστήριξης δυνητικών δικαιούχων. ▪ <i>Εξειδικευμένα μέτρα ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες του δικαιούχου και τη φύση του έργου που υλοποιεί:</i><ul style="list-style-type: none"> - Υποστήριξη δομών και υπηρεσιών για τη διαχρονική παρακολούθηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής. - Υποστήριξη δομών και υπηρεσιών για τη διαχρονική παρακολούθηση και το συντονισμό των δράσεων καταπολέμησης της φτώχειας σε επίπεδο Δήμων και Περιφέρειας. - Ανάπτυξη μηχανισμών καταγραφής των αναγκών και παρακολούθησης των πολιτικών ένταξης, της συμμετοχής των ωφελούμενων και της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση των πολιτικών ένταξη και αξιολόγησης των πολιτικών ένταξης. - Υποστήριξη περιφερειακής υπηρεσίας με αρμοδιότητα την απασχόληση για την καταγραφή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των δεδομένων απασχόλησης μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης. - Υποστήριξη - Ανάπτυξη - Λειτουργία Περιφερειακού Παρατηρητηρίου / Δομής στήριξης φορέων κοινωνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας. ▪ <i>Διενέργεια Ελέγχων, Επιθεωρήσεων, Πιστοποιήσεων, Αξιολογήσεων και Νομικής Υποστήριξης:</i><ul style="list-style-type: none"> - Υποστήριξη των αρμοδίων μονάδων της Υπηρεσίας για τη διενέργεια ελέγχων, επιθεωρήσεων και πιστοποιήσεων - Συνδρομή εξωτερικών ελεγκτών για τη διενέργεια ελέγχων, επιθεωρήσεων, πιστοποιήσεων, αξιολογήσεων και ελέγχων μεμονωμένων περιπτώσεων για τις οποίες απαιτείται υψηλής εξειδίκευση.	

<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις Νομικής Υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα άσκησης αρμοδιοτήτων. ▪ <i>Συμπληρωματικά / εξειδικευμένα συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις ανάπτυξης / αναβάθμισης συμπληρωματικών / εξειδικευμένων υποστηρικτικών συστημάτων και εργαλείων, προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού, αγορά ή/και ανάπτυξη λογισμικού, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης, προμήθεια / ανάπτυξη ειδικών εφαρμογών κλπ. που ενδέχεται να είναι απαραίτητες για την εξυπηρέτηση ειδικών αναγκών αποτελεσματικής υλοποίησης, παρακολούθησης και διαχείρισης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ, πέραν εκείνων που καλύπτονται κεντρικά από τον αντίστοιχο Ειδικό Στόχο του ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια 2014-20» για όλα τα ΕΠ. 	
Ειδικός Στόχος 6.2 Ενίσχυση της πληροφόρησης και της δημοσιότητας του ΠΕΠ.	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Πληροφόρηση, Δημοσιότητα και Δικτύωση:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας του ΠΕΠ και των επιμέρους παρεμβάσεων του που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς (Περιφερειακές, τοπικές και λοιπές δημόσιες αρχές, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, επαγγελματικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις, οργανώσεις ΑμεΑ κλπ), όσο και στην κοινή γνώμη - Ενέργειες ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων και της κοινής γνώμης σχετικά με όλες τις φάσεις σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ, την δυνατότητα πρόσβασης και συμμετοχής σε αυτές, την σύσταση και παρακολούθηση της εταιρικής σχέσης κλπ. - Εξειδίκευση και εφαρμογή Στρατηγικών Επικοινωνίας και Επικοινωνιακών Σχεδίων Δράσης, με σκοπό τη δημοσιοποίηση στους πολίτες της χώρας και της ΕΕ του ρόλου και των επιτευγμάτων του ΠΕΠ ή/και των επιμέρους παρεμβάσεων του, στην Ελληνική οικονομία και κοινωνία. -- Ενέργειες διάχυσης καλών πρακτικών και δικτύωσης εταιρών. 	
Ειδικός Στόχος 6.3 Ενίσχυση του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας.	
Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3 συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης της λειτουργίας του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. ▪ Τεχνολογικές πλατφόρμες με συμμετοχή εκπροσώπων από όλους τους κλάδους της τετραπλής έλικας για τον από κοινού σχεδιασμό δράσεων. ▪ Δραστηριότητες ενημέρωσης για ευκαιρίες χρηματοδότησης δραστηριοτήτων E&TA από πόρους εκτός Ελλάδας. ▪ Δραστηριότητες υποστήριξης ενεργειών δικτύωσης και εξεύρεσης εταιρών. ▪ Δραστηριότητες διάχυσης διεθνών καλών πρακτικών σε τομείς προτεραιότητας για το περιφερειακό παραγωγικό σύστημα μέσω ενημέρωσης και επιδεικτικών δράσεων. ▪ Υποστήριξη δομών ενημέρωσης – πληροφόρησης και ενθάρρυνσης της διεθνοποίησης των ΜΜΕ της ΠΑΜΘ με έμφαση στην υποστήριξη του ρόλου των Επιμελητηρίων. 	

Επισημαίνεται ότι στο ΑΠ 6 - Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ **ΔΕΝ** περιλαμβάνονται δαπάνες Μισθοδοσίας .

Επίσης, διευκρινίζεται στον ΑΠ 6 - Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ περιλαμβάνονται δράσεις για τη στήριξη της διοικητικής ικανότητα περιφερειακών δικαιούχων ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες και τη φύση του έργου που υλοποιεί .

2.B.6.2 Δείκτες εκροών που αναμένεται να συμβάλουν στα αποτελέσματα (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 13: Δείκτες εκροών (ανά άξονα προτεραιότητας)

(για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή-στόχος (2023) ³⁸ (προαιρετικά)			Πηγή στοιχείων
			Α	Γ	Σ	
T1004	Μελέτες - εμπειρογνωμοσύνες - έρευνες - αξιολογήσεις	Αριθμός			3	Σύστημα Παρακολούθησης
T1005	Υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης	Αριθμός			2	Σύστημα Παρακολούθησης
T1006	Αριθμός εκδηλώσεων (ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης)	Αριθμός			5	Σύστημα Παρακολούθησης
T1007	Σύμβουλοι δημοσιότητας	Αριθμός			1	Σύστημα Παρακολούθησης
T1009	Ενέργειες Πληροφόρησης & Δημοσιότητας	Αριθμός			5	Σύστημα Παρακολούθησης
T1010	Μελέτες υποστήριξης της περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας	Αριθμός			1	Σύστημα Παρακολούθησης
T1011	Σύμβουλοι υποστήριξης της περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας	Αριθμός			1	Σύστημα Παρακολούθησης

³⁸ Οι τιμές-στόχοι για δείκτες εκροών στο πλαίσιο της τεχνικής συνδρομής είναι προαιρετικές. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.Β.7 Κατηγορίες παρέμβασης (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Αντίστοιχες κατηγορίες παρέμβασης με βάση ονοματολογία που θεσπίζει η Επιτροπή, και ενδεικτική κατανομή της στήριξης της Ένωσης.

Πίνακες 14 - 16: Κατηγορίες παρέμβασης³⁹

Πίνακας 14: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης			
Ταμείο	ΕΚΤ		
Κατηγορία Περιφέρειας	A		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
6	121	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	500.147
	122	Αξιολόγηση και μελέτες	240.000
	123	Πληροφόρηση και επικοινωνία	240.000

Πίνακας 15: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
6	01	980.147

Πίνακας 16: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
6	07	980.147

³⁹ Τα ποσά περιλαμβάνουν την στήριξη της Ένωσης (την κύρια κατανομή και τη διάθεση από το αποθεματικό επίδοσης).

ΤΜΗΜΑ 3 ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

[σχετ.: στοιχείο δ) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

3.1 Χρηματοδοτικό κονδύλιο από κάθε ταμείο και ποσά για αποθεματικό επίδοσης

[σχετ.: στοιχείο δ) σημείο ι) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 17

	Ταμείο	Κατηγ. Περιφ.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Σύνολο	
			Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια Κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια Κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια Κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης
ΑΠ 1	ΕΤΠΑ	A	7.579.148	505.277	7.347.601	489.840	7.376.740	491.783	7.539.942	502.663	7.652.961	510.197	7.631.630	508.775	7.689.297	512.620	52.817.319	3.521.155
ΑΠ 2	ΕΤΠΑ	A	29.172.237	1.944.816	28.281.007	1.885.400	28.393.167	1.892.878	29.021.335	1.934.756	29.456.345	1.963.756	29.374.243	1.958.283	29.596.199	1.973.080	203.294.533	13.552.969
ΑΠ 3	ΕΤΠΑ	A	9.854.916	656.994	9.553.843	636.922	9.591.733	639.449	9.803.939	653.596	9.950.893	663.393	9.923.157	661.544	9.998.139	666.543	68.676.620	4.578.441
ΑΠ 5 ΤΕΧΝ. Β.	ΕΤΠΑ	A	932.126	0	903.649	0	907.232	0	927.303	0	941.204	0	938.580	0	945.673	0	6.495.767	0
		Σύνολο	47.538.427	3.107.087	46.086.100	3.012.162	46.268.872	3.024.110	47.292.519	3.091.015	48.001.403	3.137.346	47.867.610	3.128.602	48.229.308	3.152.243	331.284.239	21.652.565
ΑΠ 4	ΕΚΤ	A	8.563.843	571.591	7.659.917	511.258	7.324.678	488.883	6.358.666	424.407	6.362.549	424.666	6.365.533	424.865	6.368.592	425.069	49.003.778	3.270.739
ΑΠ 6 ΤΕΧΝ. Β.	ΕΚΤ	A	171.289	0	153.209	0	146.505	0	127.183	0	127.260	0	127.320	0	127.381	0	980.147	0
		Σύνολο	8.735.132	571.591	7.813.126	511.258	7.471.183	488.883	6.485.849	424.407	6.489.809	424.666	6.492.853	424.865	6.495.973	425.069	49.983.925	3.270.739
	Σύνολο		56.273.559	3.678.678	53.899.226	3.523.420	53.740.055	3.512.993	53.778.368	3.515.422	54.491.212	3.562.012	54.360.463	3.553.467	54.725.281	3.577.312	381.268.164	24.923.304

3.2 Συνολική χρηματοδότηση ανά Ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση (σε ευρώ)

[σχετ.: στοιχείο δ) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 18α: Σχέδιο χρηματοδότησης

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Βάση για τον υπολογισμό της κοινοτικής συνδρομής (Επιλέξιμη δαπάνη)	Στήριξη της Ένωσης	Εθνική συμμετοχή	Ενδεικτική ανάλυση Εθνικής Συμμετοχής		Συνολική χρηματοδότηση	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Ενημερωτικά Στοιχεία ΕΤΕπ	Κύρια κατανομή (συνολική χρηματοδότηση μείον το αποθεματικό επίδοσης)		Αποθεματικό επίδοσης		Ποσό του αποθεματικού επίδοσης ως ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης
						Εθνική δημόσια χρηματοδότηση	Εθνική ιδιωτική χρηματοδότηση ⁽¹⁾				Κοινοτική Συνδρομή	Εθνική Συμμετοχή	Κοινοτική Συνδρομή	Εθνική Συμμετοχή	
ΑΠ 1	ΕΤΠΑ	A	70.423.094	56.338.474	14.084.620	14.084.620	3.500.000	70.423.094	80,0%		52.817.319	13.204.331	3.521.155	880.289	6,2500
ΑΠ 2	ΕΤΠΑ	A	271.059.379	216.847.502	54.211.877	54.211.877	Μ/Δ	271.059.379	80,0%		203.294.533	50.823.635	13.552.969	3.388.242	6,2500
ΑΠ 3	ΕΤΠΑ	A	91.568.827	73.255.061	18.313.766	18.313.766	Μ/Δ	91.568.827	80,0%		68.676.620	17.169.156	4.578.441	1.144.610	6,2500
ΑΠ 4	ΕΚΤ	A	65.343.147	52.274.517	13.068.630	13.068.630	Μ/Δ	65.343.147	80,0%		49.003.778	12.250.945	3.270.739	817.685	6,2569
ΑΠ 5 (Τ.Β.)	ΕΤΠΑ	A	8.119.709	6.495.767	1.623.942	1.623.942	Μ/Δ	8.119.709	80,0%		6.495.767	1.623.942	0	0	0,0000
ΑΠ 6 (Τ.Β.)	ΕΚΤ	A	1.225.184	980.147	245.037	245.037	Μ/Δ	1.225.184	80,0%		980.147	245.037	0	0	0,0000
ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΠΑ	A	441.171.009	352.936.804	88.234.205	88.234.205	Μ/Δ	441.171.009	80,0%		331.284.239	82.821.064	21.652.565	5.413.141	6,1350
ΣΥΝΟΛΟ	ΕΚΤ		66.568.331	53.254.664	13.313.667	13.313.667	Μ/Δ	66.568.331	80,0%		49.983.925	12.495.982	3.270.739	817.685	6,1417
ΟΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			507.739.340	406.191.468	101.547.872	101.547.872	Μ/Δ	507.739.340	80,0%		381.268.164	95.317.046	24.923.304	6.230.826	6,1359

(1) Συμπληρώνεται μόνο όταν οι άξονες προτεραιότητας εκφράζονται ως συνολικό κόστος.

(2) Το ποσοστό αυτό μπορεί να στρογγυλοποιηθεί στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό στον πίνακα. Το ακριβές ποσοστό που χρησιμοποιείται για την επιστροφή πληρωμών είναι ο λόγος (στ).

Πίνακας 18γ: Κατανομή του σχεδίου χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας, Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και θεματικό στόχο

[σχετ.: στοιχείο δ) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο ⁴⁰	Κατηγορία Περιφέρειας	Θεματικός Στόχος	Στήριξη της Ένωσης (σε ευρώ)	Εθνική Συμμετοχή (σε ευρώ)	Συνολική Χρηματοδότηση (σε ευρώ)
ΑΠ 1	ΕΤΠΑ	Α	ΘΣ 1	11.267.695	2.816.924	14.084.619
			ΘΣ 2	3.251.461	812.866	4.064.327
			ΘΣ 3	41.819.318	10.454.830	52.274.148
ΑΠ 2	ΕΤΠΑ	Α	ΘΣ 4	29.686.749	7.421.688	37.108.437
			ΘΣ 5	11.600.000	2.900.000	14.500.000
			ΘΣ 6	89.560.753	22.390.189	111.950.942
			ΘΣ 7	86.000.000	21.500.000	107.500.000
ΑΠ 3	ΕΤΠΑ	Α	ΘΣ 9	31.072.787	7.768.197	38.840.984
			ΘΣ 10	42.182.274	10.545.569	52.727.843
ΑΠ 4	ΕΚΤ	Α	ΘΣ 8	3.974.313	993.579	4.967.892
			ΘΣ 9	48.300.204	12.075.051	60.375.255
ΑΠ 5 (Τεχνική Βοήθεια)	ΕΤΠΑ	Α		6.495.767	1.623.942	8.119.709
ΑΠ 6 (Τεχνική Βοήθεια)	ΕΚΤ	Α		980.147	245.037	1.225.184
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ				352.936.805	88.234.205	441.171.009
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ				53.254.664	13.313.667	66.568.331
ΣΥΝΟΛΟ				406.191.468	101.547.872	507.739.340

⁴⁰ Για τους σκοπούς του παρόντος πίνακα, η ΠΑΝ (ειδικό κονδύλιο και αντίστοιχη στήριξη του ΕΚΤ) θεωρείται Ταμείο.

Πίνακας 19: Ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής

[σχετ.: άρθρο 27 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]⁴¹

Άξονας Προτεραιότητας	Ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής (σε ευρώ)	Ποσοστό των συνολικών πιστώσεων του επιχειρησιακού προγράμματος (%)
ΑΠ 1	4.000.000	0,98%
ΑΠ 2	49.286.749	12,13%
ΑΠ 3	0	0,00%
ΑΠ 4	0	0,00%
ΑΠ 5 (ΤΒ-ΕΤΠΑ)	0	0,00%
ΑΠ 6 (ΤΒ - ΕΚΤ)	0	0,00%
Σύνολο	53.286.749	13,12%

⁴¹ Ο παρών πίνακας δημιουργείται αυτόματα με βάση τους πίνακες κατηγοριών παρέμβασης στο πλαίσιο του κάθε άξονα προτεραιότητας

ΤΜΗΜΑ 4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Περιγραφή της ολοκληρωμένης προσέγγισης στην εδαφική ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο και τους στόχους του επιχειρησιακού προγράμματος και το σύμφωνο εταιρικής σχέσης, και παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του επιχειρησιακού προγράμματος και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων.

Κύριος στόχος της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης (ΟΧΠ) είναι η προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης, που είναι ένας από τους **επιλεγμένους στόχους υψηλής προτεραιότητας** στους οποίους βασίζεται ο σχεδιασμός του ΠΕΠ. Στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, η ΠΑΜΘ επιχειρεί μέσω της ΟΧΠ να αμβλύνει ενδοπεριφερειακές ή/και τοπικές αναπτυξιακές ανισότητες:

- Εισόδημα/φτώχεια: ιστορικά οι φτωχότερες περιοχές συγκεντρώνονταν είτε στην ορεινή ζώνη, είτε σε πυρήνες συγκέντρωσης μειονεκτικών ομάδων πληθυσμού. Πρόσφατα – λόγω της ύφεσης - οι χωρικές συγκεντρώσεις διαφοροποιήθηκαν με τους πυρήνες φτώχειας να έχουν αυξηθεί. Η στατιστική επεξεργασία του φορολογητέου εισοδήματος σε επίπεδο Τοπικών Κοινοτήτων έδειξε ότι πολλές από τις φτωχότερες περιοχές εντοπίζονται στη συνοριακή περιοχή (Οργάνη, Πέπλος, Μεταξάδες, Πύθιο). Θύλακες φτώχειας παρατηρούνται πλέον και μέσα στον αστικό ιστό. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μεταξύ 2011-2013, τα επιδόματα έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης αυξήθηκαν στην Αλεξανδρούπολη κατά 450%, στην Καβάλα κατά 400%, ενώ στην Κομοτηνή το πρόγραμμα δωρεάν διανομής τροφίμων σημείωσε αύξηση 240%.
- Τοπική οικονομία / Αγορά εργασίας: οι ΠΕ Έβρου και Καβάλας παράγουν παραδοσιακά το υψηλότερο τμήμα του περιφερειακού ΑΕΠ (περίπου 27% έκαστη) με την Καβάλα να παρουσιάζει δυναμική ανάπτυξης στο δευτερογενή τομέα, ενώ η Δράμα παρουσιάζει τάσεις συρρίκνωσης. Ταυτόχρονα τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας καταγράφονται το 2011 στις ΠΕ Δράμας, Ξάνθης και Έβρου.
- Προσβασιμότητα: η υλοποίηση της Εγνατίας Οδού και μεγάλου τμήματος των καθέτων αξόνων της έχει αυξήσει την προσβασιμότητα σε 5 από τα 6 αστικά κέντρα (εκτός της Δράμας). Σημαντικό έλλειμμα προσβασιμότητας παρατηρείται στην ορεινή ζώνη και στα 2 νησιά.
- Δημογραφικά χαρακτηριστικά: οι ΠΕ Ροδόπης και Ξάνθης παρουσιάζουν τις νεανικότερες πυραμίδες ηλικιών και τάσεις αύξησης του πληθυσμού ενώ οι λοιπές ΠΕ τάσεις πληθυσμιακής αποψίλωσης με το φαινόμενο να παρουσιάζεται πιο έντονο στην ΠΕ Δράμας (Παρανέστι, Προσοτσάνη, Δοξάτο), στο βόρειο τμήμα του Ν. Έβρου (Τρίγωνο, Κυπρίνος, Μεταξάδες, Ορφέα) και στην ορεινή ζώνη.

Συμπληρωματικά, η ΟΧΠ χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη **ολοκληρωμένων και αλληλοσυμπληρούμενων συμπλεγμάτων παραγωγικών** ώστε να επιτυγχάνεται μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

Έτσι προωθείται η υλοποίηση των εξής τύπων ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης:

- Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ): Θα υλοποιηθούν τα εξής διακριτά σχέδια:
  - Ένα έως δύο σχέδια ΟΧΕ τουρισμού-πολιτισμού σε περιοχές που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων,
  - Ένα σχέδιο ΟΧΕ σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς και οικισμούς Ρομά με στόχο την κοινωνικο-οικονομική ένταξή τους, και
  - Ένα έως δύο σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για την αντιμετώπιση πολλαπλών προβλημάτων (κοινωνικο-οικονομικών, περιβαλλοντικών, και κλιματικής αλλαγής) στον αστικό ιστό.

Για την περίπτωση που εκχωρηθούν πόροι από το Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη 2014 - 2020», θα εξετασθεί η υλοποίηση σχεδίων με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων:

- Ένα σχέδιο σε μικρούς θύλακες στην ορεινή Ροδόπη για την αντιμετώπιση χρόνιων δημογραφικών, και κοινωνικο-οικονομικών προβλημάτων, και
- Ένα σχέδιο στον παράκτιο χώρο για την αντιμετώπιση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων & συγκρούσεων γης.

Η εφαρμογή των παραπάνω ολοκληρωμένων χωρικών σχεδίων θα γίνει με γνώμονα τις κατευθύνσεις και τα κριτήρια που θέτει το ΕΣΠΑ 2014 - 2020 και θα επιδιωχθεί η συμβολή πόρων και δράσεων τομεακών ΕΠ. Η ΠΑΜΘ θα εφαρμόσει τα εργαλεία έτσι ώστε να επιτύχει τη μέγιστη δυνατή μόχλευση πόρων.

4.1 Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο α) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Η προσέγγιση στην αξιοποίηση μηχανισμών τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων και οι αρχές για τον εντοπισμό των περιοχών όπου θα εφαρμοστούν

Η ΠΑΜΘ προτίθεται να εφαρμόσει το εργαλείο της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ) σε ορεινές και παράκτιες περιοχές με πόρους που θα της εκχωρηθούν από το Πρόγραμμα «Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 - 2020» για κατάλληλους τύπους παρεμβάσεων.

Οι ορεινές περιοχές της ΠΑΜΘ καλύπτουν το 42,5% της συνολικής έκτασης και σε αυτές κατοικεί το 11,2% του πραγματικού πληθυσμού της, πλήττονται δε από σοβαρά δημογραφικά και φυσικά μειονεκτήματα. Χαρακτηρίζονται από τις παρακάτω ιδιαίτερες προκλήσεις:

- Προστασία - Βελτίωση - Ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.
- Ενίσχυση της τοπικής οικονομικής βάσης.
- Βελτίωση των υποδομών και της ποιότητας ζωής των κατοίκων.
- Ενίσχυση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού
- Ενίσχυση διακρατικής - διασυνοριακής συνεργασίας.

Ήδη υπάρχει εκπονημένο, και τμήμα του - που αφορά σε έργα υποδομών (ΕΤΠΑ) - έχει τεθεί σε εφαρμογή στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007 - 2013, ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης για την οροσειρά της Ροδόπης. Οι δράσεις που ήδη υλοποιούνται αφορούν σε υποδομές προσπελασιμότητας, πρόληψης κινδύνου (αντιπλημμυρικής προστασίας), προστασίας του περιβάλλοντος, πολιτισμού / αθλητισμού, διαχείρισης πόσιμου νερού και επεξεργασίας λυμάτων. Λόγω των περιορισμένων πόρων του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014 - 2020, αλλά και της μεγάλης έκτασης των αναγκών στην ορεινή ζώνη, το ΤΑΠΤοΚ θα επικεντρωθεί σε μικρότερους χωρικούς θύλακες ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων του, κατά προτίμηση σε περιοχές όπου ήδη υλοποιούνται παρεμβάσεις για να κεφαλαιοποιηθούν τα αποτελέσματά τους.

Η εφαρμογή Τοπικού Προγράμματος Ανάπτυξης στην παράκτια ζώνη της ΠΑΜΘ υπαγορεύεται από την ιδιαίτερη σημασία που κατέχει η συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή ως τόπος ιδιαίτερα σημαντικός περιβαλλοντικά, οικονομικά και πολιτιστικά τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, με τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού υδροβιοτόπων, προστατευόμενων περιοχών και σπάνιων ειδών, την ύπαρξη μεγάλου αριθμού αξιόλογων εκμεταλλεύσιμων αρχαιολογικών και πολιτιστικών πόρων για τουριστική ανάπτυξη, αλλά και τις συγκρούσεις χρήσεων γης που αυτά συνεπάγονται. Η παράκτια περιοχή της ΠΑΜΘ καλύπτει το 20,6% της συνολικής έκτασης της ΠΑΜΘ και σε αυτή κατοικεί το 35,0% του πραγματικού πληθυσμού της Περιφέρειας.

Στον παράκτιο χώρο οι προκλήσεις που αναδεικνύονται είναι:

- η προστασία και ανάδειξη του περιβαλλοντικού αποθέματος της Παράκτιας Ζώνης,
- η ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της περιοχής,
- η βελτίωση των υποδομών και της ποιότητας ζωής των κατοίκων,

Η ΠΑΜΘ έχει εκπονήσει ολοκληρωμένο σχέδιο για την ανάπτυξη της Παράκτιας Ζώνης και τμήμα του που αφορά σε έργα υποδομών (ΕΤΠΑ) έχει τεθεί σε εφαρμογή στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013. Το ΤΑΚΤοΚ θα υλοποιηθεί από πόρους που θα εκχωρηθούν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη 2014 - 2020».

Οι ακριβείς περιοχές εφαρμογής των ΤΑΠΤοΚ θα προσδιοριστούν με κριτήρια δημογραφικά, οικονομικά/αναπτυξιακά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά, (π.χ. εισόδημα, ανεργία / απασχόληση, προσπελασιμότητα / γεωμορφολογία, γήρανση, περιοχές που έχει υποδείξει ο χωροταξικός σχεδιασμός, προστατευόμενες περιοχές, κ.α.). Στα παραπάνω κριτήρια θα συνυπολογισθεί η χωρική συγκέντρωση έργων υλοποιούμενων από την τρέχουσα προγραμματική περίοδο για την επίτευξη κεφαλαιοποίησης των αποτελεσμάτων τους.

Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν Τοπικές Ομάδες Δράσης. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών και των τοπικών ομάδων δράσης θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια που θα αφορούν στην καταλληλότητα της τοπικής στρατηγικής, στη συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, στη διαχειριστική ικανότητα και στην τεχνική ετοιμότητα, τηρώντας την Κανονιστική απαίτηση δημόσιες αρχές και ατομικές ομάδες συμφερόντων να μην έχουν συμμετοχή ανώτερη του 49%.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), και ειδικότερα για την προετοιμασία των προσκλήσεων καθώς και για την επιλογή των τοπικών αναπτυξιακών στρατηγικών και τοπικών εταιρικών σχημάτων, θα συγκροτούνται Ομάδες Εργασίας και Επιτροπές Αξιολόγησης στις οποίες θα μετέχουν αρμόδιοι εκπρόσωποι με γνώση και εμπειρία της στρατηγικής και των στόχων / προτεραιοτήτων από όλα τα συμμετέχοντα ΕΔΕΤ, από την Εθνική Αρχή Συντονισμού, και από αρμόδιους φορείς διαχείρισης.

4.2 Ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013· άρθρο 7 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁴²]

Όπου ενδείκνυται, το ενδεικτικό ποσό της υποστήριξης του ΕΤΠΑ για ολοκληρωμένες δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, οι οποίες θα εφαρμοστούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 και η ενδεικτική κατανομή της υποστήριξης του ΕΚΤ για ολοκληρωμένη δράση.

Η ΠΑΜΘ χαρακτηρίζεται από τέσσερα διακριτά οικιστικά συμπλέγματα:

- το σύμπλεγμα Καβάλας – Δράμας.
- το σύμπλεγμα Ξάνθης το οποίο παρουσιάζει μεγάλη διασπορά στο χώρο σε κυκλική διάταξη γύρω από την Ξάνθη,
- το σύμπλεγμα της Κομοτηνής το οποίο αναπτύσσεται κατά μήκος του άξονα Ξάνθης – Κομοτηνής – Αλεξανδρούπολης με δυναμική ανάπτυξη πολύ μικρών διασπαρτων οικισμών αποκλειστικά στον πεδινό χώρο.
- το γραμμικό σύστημα Αλεξανδρούπολης – Ορεστιάδας το οποίο κυριαρχείται από το αστικό κέντρο της Αλεξανδρούπολης (πρωτεύων πόλος) με τάση συγκέντρω-

⁴² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 289).

σης στην περιοχή Διδυμότειχου – Ορεσιτιάδας (δευτερεύων πόλος).

Στο εσωτερικό των παραπάνω οικιστικών συμπλεγμάτων εντοπίζονται περιοχές με ειδικές οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις (και προκλήσεις κλιματικής αλλαγής κυρίως όταν χωροθετούνται σε πλημμυρικές λεκάνες ή/και κατά μήκος των ακτών).

Στις περιοχές αυτές, η Π-ΑΜΘ προτίθεται να εφαρμόσει **ένα έως δύο** (αναλόγως της διαθεσιμότητας πόρων και όπως θα προκύψει κατά την οριστικοποίηση της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2007 - 2013) σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA).

Τα σχέδια BAA θα υλοποιηθούν μέσω Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης, με στόχους:

- την ολοκληρωμένη και στοχευμένη (σε συγκεκριμένους πυρήνες) αναπτυξιακή παρέμβαση για αποκατάσταση του οικονομικού ιστού και τη λειτουργία των πυρήνων αυτών ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους,
- την αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής (υπό την ευρεία έννοια) υποβάθμισης ιδίως των περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων - συμπεριλαμβανομένων των ομάδων που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό αλλά και των νεόπτωχων - και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών / βιοτεχνικών / επαγγελματικών ζωνών,
- την άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης με την αναζωογόνηση περιοχών όπου συγκεντρώνονται οι πλέον σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις μέσω της στήριξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων, κοινωφελών δράσεων (απασχόλησης, πολιτισμού, εκπαίδευσης, νεολαίας, κ.α.), ενεργητικών δράσεων για την απασχόληση και την ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών,
- την προώθηση εφαρμογών καινοτομίας και ΤΠΕ στο αστικό περιβάλλον,
- την προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας και της αρχής της «συμπαγούς πόλης» αποβλέποντας στην αντιστροφή της αστικής διάχυσης, και
- την ένταξη κεντρικών πυρήνων, περιμετρικών περιοχών και περιαστικών ζωνών σε ενιαίες στρατηγικές ανάκαμψης, αναβάθμισης και ανάπτυξης.

Η BAA θα χρηματοδοτηθεί μέσω του ΠΕΠ με συνδυασμό πόρων ΕΤΠΑ και ΕΚΤ και θα μπορούν να χρηματοδοτήσουν δράσεις από επενδυτικές προτεραιότητες και των 4 αξόνων προτεραιότητας του ΠΕΠ. **Ειδική μέριμνα θα δοθεί στη μέγιστη δυνατή συνέργεια /συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων BAA με την ΟΧΕ τουρισμού-πολιτισμού ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή συγκέντρωση πόρων.**

Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση τους θα γίνει με κριτήρια που θα αφορούν στην καταλληλότητα της στρατηγικής, στη συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, και στη διαχειριστική ικανότητα, τεχνική ετοιμότητα και ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα. Θα είναι υπό τη διαχειριστική ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής, με την κατάλληλη συμμετοχή των αρχών των προγραμμάτων που θα συγχρηματοδοτήσουν και θα τηρείται χρηματοδοτικός πίνακας διακριτός κατά ΕΔΕΤ. Οι αστικές αρχές θα υποβάλλουν τις προτεινόμενες στρατηγικές και θα είναι αρμόδιοι για την επιλογή των επιμέρους δράσεων/ έργων σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού του ΕΤΠΑ.

Πίνακας 20: Ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη – ενδεικτικά ποσά για τη στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ

Ταμείο	Στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ (ενδεικτική) (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος από το Ταμείο
ΕΤΠΑ	14.800.000 €	4,2
ΕΚΤ	1.200.000 €	2,3

4.3 Ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση (ΟΕΕ) (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο γ) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Η προσέγγιση στη χρήση ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων (ΟΕΕ) [όπως ορίζονται στο άρθρο 36 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013], εκτός από τις περιπτώσεις που καλύπτονται από το σημείο 4.2 και οι ενδεικτικές δημοσιονομικές κατανομές τους για κάθε άξονα προτεραιότητας.

Το εργαλείο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) προτίθεται να χρησιμοποιηθεί από την ΠΑΜΘ για την υλοποίηση:

- A) σχεδίου ένταξης των Ρομά και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς.
- B) έως δύο σχεδίων ολοκληρωμένης ανάπτυξης περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση.

ΟΧΕ Ρομά

Οι ΡΟΜΑ, ο πληθυσμός των οποίων υπολογίζεται σε 13.000 άτομα περίπου, συγκαταλέγονται στις ειδικές πληθυσμιακές ομάδες που διαβιούν στην ΠΑΜΘ. Αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού και αναγνωρίζεται η ανάγκη υλοποίησης ολοκληρωμένου προγράμματος παρέμβασης στρατηγικός στόχος του οποίου θα είναι «η άρση των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού των πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς, και η δημιουργία προϋποθέσεων κοινωνική ένταξης».

Ως ιδιαίτερες προκλήσεις αναδεικνύονται:

- στέγαση και βασικές υποδομές,
- απασχόληση - επαγγελματική κατάρτιση,
- υγεία - κοινωνική φροντίδα,
- ανάπτυξης κοινωνικού διαλόγου και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η ΠΑΜΘ διαθέτει ήδη σχετικό σχέδιο που αφορά συγκεκριμένες «γειτονιές» σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς της Περιφέρειας, το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο με την υλοποίηση έργων υποδομής (ΕΤΠΑ). Απαιτείται όμως άμεσα και η συμμετοχή δράσεων του ΕΚΤ.

Η ΟΧΕ θα χρηματοδοτηθεί μέσω του ΠΕΠ και θα είναι υπό τη διαχειριστική ευθύνη της ΔΑ του ΠΕΠ και θα τηρείται χρηματοδοτικός πίνακας διακριτός κατά ΕΔΕΤ.

ΟΧΕ Τουρισμού-Πολιτισμού

Η υφιστάμενη κατάσταση του τουριστικού τομέα καθώς και το πλούσιο ενδογενές δυναμικό που εμφανίζει η ΠΑΜΘ οδηγεί εύκολα στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες βελτίωσης, ενδυνάμωσης και ευκαιρίες επένδυσης ώστε ο τομέας του τουρισμού – πολιτισμού να αποτελέσει κινητήριο δύναμη για την ανάπτυξη της περιοχής και να καταστεί η ΠΑΜΘ «τουριστικός προορισμός αριστείας».

Αυτό προκύπτει και από την «Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης– RIS3» όπου ο τουρισμός αναγνωρίζεται ως Υποσχόμενος / Αναδυόμενος τομέας περιφερειακής εξειδίκευσης, αλλά παράλληλα επισημαίνεται το έλλειμμα εξειδικευμένων τουριστικών προορισμών.

Οι προκλήσεις που αναγνωρίζονται εντάσσονται στα πεδία της:

- βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο πόλης – υπαίθρου,
- διακυβέρνησης,
- δραστηριοτήτων και
- υπηρεσιών.

Οι προγραμματιζόμενες ΟΧΕ στοχεύουν αφενός στην ολοκλήρωση της αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός – πολιτισμός και αφετέρου στο σχεδιασμό χωρικών – πολιτιστικών οντοτήτων (εξειδικευμένων τουριστικών προορισμών και τουριστικών διαδρομών πολιτιστικού περιεχομένου) και επιχειρεί τη(ν):

- χωρική συγκέντρωση των πόρων,
- βέλτιστη πρόσβαση σε διαμονή και εστίαση,

- αξιοποίηση μοναδικών σημείων προσφοράς και πώλησης,
- ελαχιστοποίηση της απόστασης ανάμεσα στα θέλγητρα και τα αστικά κέντρα,
- αξιοποίηση υφιστάμενων συγκεντρώσεων θαλάσσιου τουρισμού.

Ως κατάλληλες περιοχές προσδιορίζονται καταρχάς οι περιοχές που ανήκουν στο «τόξο υγροβιοτόπων και αρχαιολογικών χώρων και στο παράκτιο μέτωπο», σύμφωνα με το υπό αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ της Περιφέρειας. Άλλες περιοχές – που αναμένεται να εξειδικευθούν περαιτέρω με εφαρμογή κριτηρίων όσον αφορά την ιδιαίτερη αξία του τόπου για τον τουρισμό-πολιτισμό και στην αναγκαιότητα ένταξής του σε στοχευμένο δίκτυο ανάδειξης – περιλαμβάνουν ενδεικτικά τις χωρικές οντότητες:

- η «γη του κρασιού και της αμπέλου»
- η «γη του μεταξιού»
- η «γη του μαρμάρου»,
- το «λίκνο της φιλοσοφίας», κ.α.

Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών θα γίνει στο πλαίσιο διαβούλευσης της ΔΑ του ΠΕΠ και περιφερειακών και εθνικών αρχών, με κριτήρια που θα αφορούν στην καταλληλότητα της στρατηγικής, στη συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του ΠΕΠ, στη διαχειριστική ικανότητα, τεχνική ετοιμότητα και ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα.

Η ΟΧΕ θα χρηματοδοτηθεί μέσω του ΠΕΠ και θα είναι υπό τη διαχειριστική ευθύνη της ΔΑ του ΠΕΠ και θα τηρείται χρηματοδοτικός πίνακας διακριτός κατά ΕΔΕΤ.

Πίνακας 21: Ενδεικτική δημοσιονομική κατανομή για την ΟΕΕ, εκτός αυτών που αναφέρονται στο σημείο 4.2

(συνολικό ποσό)

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Ενδεικτική δημοσιονομική κατανομή (στήριξη της Ένωσης) (σε ευρώ)
Άξονας Προτεραιότητας 1	ΕΤΠΑ	4.800.000
Άξονας Προτεραιότητας 2	ΕΤΠΑ	44.447.502
Άξονας Προτεραιότητας 3	ΕΤΠΑ	0
Άξονας Προτεραιότητας 4	ΕΚΤ	14.000.000
ΣΥΝΟΛΟ		63.247.502

4.4 Οι ρυθμίσεις για διαπεριφερειακές και διακρατικές δράσεις, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος, με δικαιούχους εγκατεστημένους σε τουλάχιστον ένα άλλο κράτος μέλος (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο δ) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

<4.4.1 type="S" maxlength="3500" input="M" PA=Y>

4.5 Συμβολή των σχεδιαζόμενων δράσεων στο πλαίσιο του προγράμματος για τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες, με την επιφύλαξη των αναγκών της περιοχής του προγράμματος όπως προσδιορίζεται από το κράτος μέλος (όπου ενδείκνυται)

(Σε περίπτωση που τα κράτη μέλη και οι Περιφέρειες συμμετέχουν σε μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες)

[σχετ.: στοιχείο ε) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Η μακροπεριφερειακή στρατηγική «Αδριατικής- Ιονίου» - στην οποία θα συμμετάσχει η χώρα μας εγκρίθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2014 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η εγκεκριμένη στρατηγική δομείται γύρω από 4 πυλώνες:

1. Την ανάπτυξη της καινοτόμου θαλάσσιας οικονομίας.
2. Την ανάπτυξη διασυνδεσιμότητας (μεταφορές και ενέργεια).
3. Την προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, και
4. Την ανάπτυξη βιώσιμου τουρισμού.

Το ΠΕΠ ΑΜΘ παρουσιάζει μεγάλη συνάφεια όσον αφορά τους 3 από τους 4 παραπάνω πυλώνες (2-4). Ο ΑΠ 2 του ΠΕΠ ουσιαστικά ενσωματώνει και τους 3 αυτούς πυλώνες, δηλαδή τη διασυνδεσιμότητα, τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και την αύξηση της περιφερειακής ελκυστικότητας με στόχο την τουριστική ανάπτυξη.

Η καινοτόμος θαλάσσια οικονομία δεν αποτελεί ουσιαστική διάσταση του ΠΕΠ ΑΜΘ, και οι προγραμματιζόμενες δράσεις συμβάλλουν σε αυτή μόνο περιθωριακά (π.χ. μέσω της αξιοποίησης της γεωθερμίας που μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη ιχθυοκαλλιεργειών, ή μέσω του ΤΑΠΤοΚ για την παράκτια ζώνη).

Όσον αφορά τις θαλάσσιες λεκάνες, υπάρχουν δύο Προγράμματα Συνεργασίας στα οποία συμμετέχει η ΑΜΘ:

- Το Πρόγραμμα CBC-MED (Μεσόγειος), και
- Το Πρόγραμμα Black Sea (Μαύρη Θάλασσα)

Το υπό-διαμόρφωση πρόγραμμα για τη λεκάνη της Μεσογείου διακρίνει 4 θεματικούς στόχους:

- Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ
- Στήριξη της Εκπαίδευσης και της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας
- Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης και Καταπολέμηση της Φτώχειας, και
- Προστασία Περιβάλλοντος και Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή,

ενώ σε επίπεδο ειδικών στόχων/προτεραιοτήτων προωθούνται:

- Η στήριξη καινοτόμων Start-ups
- Αλυσίδες αξίας Ευρώπης-Μεσογείου
- Διαφοροποίηση του βιώσιμου τουριστικού προϊόντος
- Μεταφορά τεχνογνωσίας και εμπορευματοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων
- Στήριξη της επιχειρηματικής έρευνας και καινοτομίας και των συνεργατικών σχηματισμών (clustering)
- Ενίσχυση των νέων και των γυναικών με δεξιότητες/γνώση σε ζήτηση
- Στήριξη της Κοινωνικής Οικονομίας και των Φορέων Κοινωνικής Αλληλεγγύης

- Αποδοτική χρήση υδατικών πόρων
- Αποδοτική διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ενεργειακή απόδοση, και
- Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης,

στοχεύσεις με τις οποίες συνάδει 100% το ΠΕΠ ΑΜΘ.

Όσον αφορά το νέο πρόγραμμα της Μαύρης Θάλασσας, διακρίνονται 4 προτεραιότητες πολιτικής:

- Από κοινού προώθηση της επιχειρηματικότητας στον τομέα τουρισμού-πολιτισμού
- Ενδυνάμωση του διασυνοριακού εμπορίου και του εκσυγχρονισμού στον αγροτικό τομέα και στους συνδεδεμένους με αυτόν κλάδους
- Βελτίωση της από κοινού περιβαλλοντικής παρακολούθησης, και
- Προώθηση της ευαισθητοποίησης για τα σκουπίδια σε ποτάμια και θάλασσα και κοινές δράσεις αντιμετώπισης.

Και οι τέσσερις αυτές προτεραιότητες είναι συμπληρωματικές ως προς τις προγραμματιζόμενες δράσεις του ΠΕΠ ΑΜΘ.

Κατά την υλοποίηση του προγράμματος και στο πλαίσιο της διαμόρφωσης των προσκλήσεων προς τους δικαιούχους θα λαμβάνεται μέριμνα, προκειμένου να διασφαλίζεται όπου είναι κατάλληλο και απαραίτητο ότι: για τα θέματα θαλάσσιας πολιτικής θα λαμβάνεται υπόψη και η συμβολή στην κάλυψη του σχετικού Ευρωπαϊκού κεκτημένου όπως η Οδηγία για το Πλαίσιο της Θαλάσσιας Στρατηγικής, το πρωτόκολλο της Βαρκελώνης, η Οδηγία για το Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό κα. Θα εξασφαλίζεται επίσης η μεγαλύτερη δυνατή συνέργεια και συμπληρωματικότητα με ανάλογες δράσεις που θα χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας στο πλαίσιο του ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας.

ΤΜΗΜΑ 5 ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ Η ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΥ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο α) του άρθρου 96 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

5.1 Γεωγραφικές περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδες-στόχοι που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό

Η μεγάλη άνοδος της ανεργίας σε συνδυασμό με τις αδυναμίες του συστήματος κοινωνικής προστασίας έχουν προκαλέσει αξιοσημείωτη αύξηση της φτώχειας. Ενδοπεριφερειακά, παρατηρείται αύξηση του αριθμού των περιοχών που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας μεταξύ των ετών 2009 και 2012. Η έρευνα και η στατιστική επεξεργασία των στοιχείων φορολογητέου εισοδήματος έδειξε ότι η περιοχή της Οργάνης στην ΠΕ Ροδόπης, στο βόρειο τμήμα του νομού - ορεινή και μεθοριακή περιοχή - είναι η «φτωχότερη» της Περιφέρειας. Με μέσο φορολογητέο εισόδημα λιγότερο από 8.000 €, κατατάσσεται αναμφισβήτητα μεταξύ των ασθενέστερων οικονομικά περιοχών της χώρας. Ακολουθούν οι περιοχές των Σαπών και του Ιάσμου με μέσο φορολογητέο εισόδημα ελάχιστα πάνω από τις 10.000 €. Στην ΠΕ Ξάνθης οι «φτωχότερες» περιοχές είναι οι περιοχές του Εχίνου και του Ευλάλου όπου συγκεντρώνονται και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού. Η ΠΕ Καβάλας παρουσιάζει μεγάλες αντιθέσεις με την πλειονότητα των περιοχών της πάνω από το όριο φτώχειας. Η «φτωχότερη» εν τούτοις περιοχή της ΠΕ Καβάλας είναι ο ορεινός Κεχροκάμπος με μέσο φορολογητέο εισόδημα 9.474 €. Η ΠΕ Έβρου παρουσιάζει κάποιες περιοχές εμφανώς κάτω του ορίου της φτώχειας (Πέπλος, Μεταξάδες, Πύθιο) με μέσο όρο φορολογητέου εισοδήματος περί τα 10.500 €. Η ΠΕ Δράμας τέλος, παρουσιάζει την ομαλότερη εικόνα με μικρές μόνο αποκλίσεις πάνω και κάτω από το όριο. Άγνωστη παραμένει ακόμη η συγκέντρωση φτώχειας σε θύλακες εντός των αστικών συγκροτημάτων της Περιφέρειας (Εικόνα Α - 10).

Ο πληθυσμός των Ρομά της ΠΑΜΘ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ΙΑΚ, ανέρχεται σε 13.000 άτομα. Οι οικισμοί που έχουν αναπτυχθεί, ως επί το πλείστον, εντοπίζονται στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων. Για την υποστήριξη των πληθυσμών αυτών έχουν αναπτυχθεί Ιατροκοινωνικά Κέντρα (ΙΑΚ), στη Δράμα, στη Ξάνθη, στη Χρυσούπολη, στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, στην Ορεστιάδα, στην Αλεξανδρούπολη και δυο στην Κομοτηνή. Στους οικισμούς οι οποίοι ενσωματώνονται στον ιστό ημιαστικών περιοχών, παρά τα προβλήματα κοινωνικής απομόνωσης, δεν εμφανίζεται έντονη εικόνα υποβάθμισης ή απειλής της Δημόσιας Υγείας, ούτε είναι αξιοσημείωτη η διαφορά του επιπέδου διαβίωσης. Αντίθετα οι οικισμοί με τα μεγαλύτερα προβλήματα εντοπίζονται στις παρυφές των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων. Τα προβλήματα εντείνονται λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης πληθυσμού σε ελάχιστο χώρο, του οποίου η κάλυψη πλησιάζει το 100%. Όσον αφορά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως τον τομέα της εκπαίδευσης. Στον τομέα της υγείας τα σημαντικότερα προβλήματα των οικισμών της Περιφέρειας αφορούν, στο ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό του πληθυσμού με προβλήματα Ψυχικής Υγείας και προβλήματα Ψυχικών εξαρτήσεων, στη δυσκολία πρόσβασης του πληθυσμού στο Σύστημα Υγείας και τις αντίστοιχες δομές και στην ανεπάρκεια πρόληψης και φροντίδας σε θέματα υγείας. Στον τομέα της απασχόλησης, η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης των Ρομά της ΠΑΜΘ, αναδεικνύει την αναγκαιότητα παρέμβασης για την υποστήριξη τους και την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Αναγκαία είναι επίσης η παρέμβαση για την αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας μέσα στις κοινότητες. Περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, η παιδική εργασία, ζητήματα γυναικείας χειραφέτησης, παραβατικότητα, απουσία συλλογικότητας, καθώς και η κυριαρχία προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, είναι φαινόμενα που εντοπίζονται στις κοινωνίες των Ρομά, αποτελώντας εμπόδιο στην κοινωνική τους ένταξη.

Οι συγχρηματοδοτούμενες πράξεις θα βασίζονται στα πορίσματα της χαρτογράφησης και τις προτεραιότητες της στρατηγικής για τη φτώχεια και επίσης θα είναι σε συνάφεια με τον περιφερειακό σχεδιασμό για την φτώχεια.

5.2 Η στρατηγική για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδων-στόχων που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό, και, κατά περίπτωση, η συμβολή στην ολοκληρωμένη προσέγγιση που ορίζεται στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης

Όπως έχει αναφερθεί στην ενότητα 4.3 η Περιφέρεια έχει εκπονήσει και θα υλοποιήσει ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση για την ένταξη των Ρομά και άλλων μειονεκτούντων πληθυσμών.

Ειδικότερα, για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών υποβαθμισμένων ή και απομακρυσμένων περιοχών έχει ήδη δρομολογηθεί η εκπόνηση στρατηγικής κοινωνικής ένταξης η οποία θα περιλαμβάνει α) την χαρτογράφηση των περιοχών και την αναγνώριση των διαφορετικών επιπέδων στέρησης, β) τη διαβούλευση με τους «βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς» για να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι υποβαθμισμένες συνοικίες και (γ) την επικαιροποίηση των τοπικών υπηρεσιών, των διαθέσιμων πόρων και γενικότερα του περιβάλλοντος των τοπικών κοινοτήτων / κοινωνιών.

Η ανάγκη για καλύτερη πληροφόρηση σε τοπική κλίμακα γεωγραφικής περιοχής αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της φτώχειας, της στέρησης και του κοινωνικού αποκλεισμού. Λεπτομερή στοιχεία σε επίπεδο περιοχής βοηθούν στον εντοπισμό του φαινομένου της φτώχειας σε αγροτικές περιοχές όπου η φτώχεια είναι συχνά «κρυφή» ή και σε περιοχές όπου η φτώχεια είναι διεσπαρμένη, και η στέρηση συχνά εκδηλώνεται με διάφορους και όχι πάντα εμφανείς τρόπους.

Επιπρόσθετα, οι έρευνες που εστιάζουν στο τοπικό επίπεδο προκειμένου να καταρτίσουν «τοπικά προφίλ της φτώχειας», μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των στρατηγικών καταπολέμησης της φτώχειας και να «καλύψουν» τα κενά στις υπάρχουσες εθνικές πηγές δεδομένων.

Για το λόγο αυτό η υπό εκπόνηση Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ολοκλήρωση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας στο τέλος 2014) θα εξειδικεύεται σε Περιφερειακά Στρατηγικά Σχέδια Κοινωνικής Ένταξης, τα οποία με τη σειρά τους θα βασίζονται σε Τοπικά Σχέδια Κοινωνικής Ένταξης.

Η ολοκλήρωση των διαδικασιών αυτών θα διασφαλίσει την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πλέγματος παρεμβάσεων, μέσω των οποίων θα προωθείται η κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση της φτώχειας των ευάλωτων και των ειδικών ομάδων πληθυσμού. Ως συνεκτικές πολιτικές ενεργού ένταξης θα ανταποκρίνονται σε μία πολυτομεακή προσέγγιση και θα στοχεύουν στην ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης σε κοινωνικού χαρακτήρα υπηρεσίες, σε υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγείας και προώθησης στην απασχόληση και ιδιαίτερα στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας / επιχειρηματικότητας/ καινοτομίας.

Οι συγχρηματοδοτούμενες πράξεις θα βασίζονται στα πορίσματα της χαρτογράφησης και τις προτεραιότητες της στρατηγικής για τη φτώχεια και επίσης θα είναι σε συνάφεια με τον περιφερειακό σχεδιασμό για την φτώχεια.

Πίνακας 22: Δράσεις για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδες-στόχοι που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό⁴³

Ομάδα Στόχος / γεωγραφική περιοχή	Κύριοι τύποι των σχεδιαζόμενων δράσεων που αποτελούν μέρος της ολοκληρωμένης προσέγγισης	Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Επενδυτική προτεραιότητα
Ρομά και άλλοι μειονεκτούντες πληθυσμοί	Υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων	2	ΕΤΠΑ	Α	6α
	Υδρεύσεις - αποχετεύσεις				6β
	Δράσεις ανάπλασης δημόσιου χώρου				6γ
	Προγράμματα πρωτοβάθμιας φροντίδας (π.χ. πρόληψη στον τομέα της σωματικής και ψυχικής υγείας, οικογενειακό προγραμματισμό, κ.α.)	3	ΕΤΠΑ		9α
	Κατασκευή / βελτίωση κοινωνικών υποδομών				9α
	Κατασκευή / βελτίωση σχολικών μονάδων				10
	Δράσεις προώθησης στην απασχόληση (π.χ. αυτοαπασχόληση, ανάπτυξη δεξιοτήτων, κ.α.) και δράσεις ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων	4	ΕΚΤ		9ii
	Δράσεις ανάπτυξης κοινωνικής οικονομίας				9ν

Οι δράσεις αυτές θα είναι σε συνάφεια με τον περιφερειακό σχεδιασμό για την φτώχεια.

⁴³ Αν το πρόγραμμα καλύπτει περισσότερες από μία κατηγορίες περιφερειών, ενδεχομένως να είναι αναγκαία η κατανομή ανά κατηγορία.

ΤΜΗΜΑ 6 ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΟΒΑΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΗ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
(όπου ενδείκνυται)

Η οροσειρά της Ροδόπης είναι η χωρική ενότητα της ΠΑΜΘ που χαρακτηρίζεται τόσο από φυσικά όσο και από δημογραφικά μειονεκτήματα ενώ διακρίνεται σε 2 υπό-περιοχές:

- την Υποπεριοχή Α: που περιλαμβάνει την «ευρύτερη περιοχή» του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης και
- την Υποπεριοχή Β: που περιλαμβάνει την υπόλοιπη γεωγραφική ζώνη,

όπου εντοπίζονται οι εξής προκλήσεις:

Υποπεριοχή Α: διαθέτει απaráμιλλης αξίας φυσικό περιβάλλον το οποίο υπόκειται στους κινδύνους από την κλιματική αλλαγή (κυρίως όσον αφορά τις δασικές πυρκαγιές). Πλήττεται από σωρεία προβλημάτων του κοινωνικού της ιστού όπως αρνητικά δημογραφικά δεδομένα, χαμηλό ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού και υψηλή ανεργία (διπλάσια απ' ό τι στην υποπεριοχή Β) που δυσχεραίνουν την επιχειρηματικότητα σε συνδυασμό με τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του πρωτογενή τομέα (μικρός κλήρος και δύσκολο ανάγλυφο, ελλιπείς υποδομές κτηνοτροφικής παραγωγής, παρωχημένες παραγωγικές πρακτικές, διάρρηξη της αλυσίδας αξίας / μικρό ποσοστό μεταποιημένων προϊόντων) ο οποίος απασχολεί σημαντικό τμήμα (45%) των εργαζομένων. Οι ελλείψεις σε επίπεδο υποδομών είναι σημαντικές σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας, της προσβασιμότητας, των ΤΠΕ, του πολιτισμού, της πολιτικής προστασίας και του περιβάλλοντος.

Υποπεριοχή Β: παρουσιάζει σαφώς μικρότερης έντασης προβλήματα από την υποπεριοχή Α. Διαθέτει σημαντικό ανθρώπινο δυναμικό που παρουσιάζει ευνοϊκά δημογραφικά χαρακτηριστικά (ηλικιακή σύνθεση) αλλά χαρακτηρίζεται από «διαρροή» πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα. Η μεγάλη εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα (72% των απασχολούμενων είναι στον αγροτικό τομέα) και ιδιαίτερα από φθίνουσες καλλιέργειες όπως αυτή του καπνού και οι επιπτώσεις της κρίσης σε τομείς όπως ο κατασκευαστικός συνδέονται τόσο με τα σχετικά υψηλά επίπεδα ανεργίας (χαμηλότερα πάντως από το μ.ο. της ΠΑΜΘ) όσο και με τη «διαρροή» πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα. Όσον αφορά τις υποδομές, τα κύρια προβλήματα καταγράφονται στους τομείς ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης υγρών και στερεών απορριμμάτων.

Για την οροσειρά Ροδόπης έχει εκπονηθεί σχέδιο ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης το οποίο προϋποθέτει τη συμβολή πόρων από 3 Ταμεία της Κοινότητας: ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και το Γεωργικό Ταμείο. Εφόσον εκχωρηθούν στην Περιφέρεια επαρκείς πόροι από το γεωργικό ταμείο και σε κατάλληλες επενδυτικές προτεραιότητες, η ΠΑΜΘ προτίθεται να εφαρμόσει το ολοκληρωμένο σχέδιο σε μικρούς θύλακες παρέμβασης.

Επίσης μόνιμα δημογραφικά προβλήματα αντιμετωπίζουν και μερικές ακόμη περιοχές με κυριότερη τη συγκέντρωση στο βόρειο τμήμα του Ν. Έβρου (Τρίγωνο, Κυπρίνος, Μεταξάδες, Ορφέα) (Εικόνα Α - 11).

ΤΜΗΜΑ 7 ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

7.1 Αρμόδιες αρχές και φορείς

[σχετ.: στοιχεία α) και β) του άρθρου 96 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 23: Αρμόδιες αρχές και φορείς

Αρχή / φορέας	Όνομα της αρχής / του φορέα και διεύθυνση ή υπηρεσία	Επικεφαλής της αρχής / του φορέα (θέση)
Διαχειριστική αρχή	Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης / Ηροδότου 28, Κομοτηνή, 69100	Προϊστάμενος
Αρχή πιστοποίησης, κατά περίπτωση	Αρχή Πληρωμής (Αρχή Πιστοποίησης) / Ναυάρχου Νικοδήμου 11 & Βουλής 105 57, Αθήνα	Προϊστάμενος
Ελεγκτική αρχή	Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (Αρχή Ελέγχου) / Πανεπιστημίου 57 105 64, Αθήνα	Γενικός Διευθυντής Διοίκησης και Ελέγχου Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων από Ε.Ε.
Φορέας στον οποίο η Επιτροπή θα καταβάλει τις πληρωμές	Αρχή Πληρωμής (Αρχή Πιστοποίησης) / Ναυάρχου Νικοδήμου 11 & Βουλής 105 57, Αθήνα	Προϊστάμενος

7.2 Συμμετοχή εταιρών

[σχετ.: στοιχείο γ) του άρθρου 96 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

7.2.1 **Ενέργειες για τη συμμετοχή των εταιρών στην προετοιμασία του επιχειρησιακού προγράμματος και ο ρόλος αυτών των εταιρών στην υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του προγράμματος**

Η εταιρική σχέση κατά την κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος της ΠΑΜΘ 2014-2020 τεκμηριώνεται από τις ακόλουθες ενέργειες που έχουν ακολουθηθεί μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας για την κατάρτιση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης:

Εκδηλώσεις/Ενέργειες Οριζόντιας Διαβούλευσης

Στις **4 Οκτωβρίου 2012**, η ΕΔΑ ΠΑΜΘ σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, διοργάνωσαν Ημερίδα με τίτλο «Πολιτική Συνοχής 2014 – 2020, Εθνικός Αναπτυξιακός Προγραμματισμός για την έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία» στην Αλεξανδρούπολη. Στο Συνέδριο **προσκλήθηκαν 121 φορείς** στους οποίους περιλαμβάνονται:

- Φορείς του Δημοσίου: Υπουργεία, Αρχές της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης, αιρετοί και υπηρεσιακοί παράγοντες της Περιφέρειας Α.Μ.Θ., ΟΤΑ Α΄ βαθμού, ΑΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα.
- Κοινωνικο-οικονομικοί Φορείς: Επιμελητήρια, Ομοσπονδίες, Σύλλογοι και Επαγγελματικές Ενώσεις, Αναπτυξιακές Εταιρείες, διάφοροι άλλοι φορείς της περιφέρειας, και επιχειρήσεις,
- Φορείς της κοινωνίας των πολιτών: οικολογικές οργανώσεις και Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στο χώρο της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

Ακολούθησε (**Νοέμβριος 2012**) η σύσταση Ομάδας Εργασίας για την κατάρτιση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΑΜΘ με τη συμμετοχή εκπροσώπων των Επιμελητηρίων, των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων της ΠΑΜΘ και εκπροσώπων της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής και της Περιφέρειας. Η ομάδα εργασίας κινητοποίησε το επιχειρηματικό δυναμικό της ΠΑΜΘ με επιτόπου επισκέψεις (**Φεβρουάριος – Ιούνιος 2013**) σε περισσότερες από 30 επιχειρήσεις, συνέταξε τα πρώτα ερωτηματολόγια για την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στον τομέα Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη και Επιχειρηματικότητα στην ΠΑΜΘ, τα οποία στη συνέχεια αποτέλεσαν σημαντική εισροή για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Επίσης, η Ομάδα Εργασίας μερίμνησε για την εγγραφή της ΠΑΜΘ στην πλατφόρμα S3 του JRC, όπου και αποτέλεσε σημαντική πηγή πληροφόρησης για τα επόμενα βήματα κατάρτισης της στρατηγικής.

Στις **18 Απριλίου 2013** έλαβε χώρα το **1ο Αναπτυξιακό Συνέδριο της ΠΑΜΘ**. Στο Συνέδριο **προσκλήθηκαν 196 φορείς** στους οποίους περιλαμβάνεται το πλήρες φάσμα των φορέων που αναφέρονται παραπάνω. Το Συνέδριο παρακολούθησαν 284 άτομα, τα οποία προερχόταν από περίπου 100 φορείς και υπήρξε συμμετοχή σχεδόν από όλες τις ομάδες φορέων που κλήθηκαν. Πιο συγκεκριμένα συμμετείχαν:

- Φορείς του Δημοσίου: 7 Υπουργεία («Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων», «Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας», «Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», «Παιδείας και Θρησκευμάτων», «Τουρισμού», «Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», «Εθνικής Άμυνας»), Εκπρόσωποι της Ε.Ε., Αρχές της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης, αιρετοί και υπηρεσιακοί παράγοντες της Περιφέρειας Α.Μ.Θ., Βουλευτές της ΠΑΜΘ, η Περιφερειακή Ένωση Δήμων και 13 ΟΤΑ Α΄ βαθμού, Δημοτικές Επιχειρήσεις (ΔΕΥΑ), 6 Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα («Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης», «Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας», «Ερευνητικό Κέντρο ΑΘΗΝΑ», «ΕΘΙΑΓΕ-ΙΝΑΛΕ», «Ινστιτούτο ΓΣΕΕ», «Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών») και 2 ΑΕΙ («Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο» και «ΤΕΙ Καβάλας»), Οργανισμός Λιμένα Αλεξανδρούπολης, ΔΙ.Α.Α.ΜΑ.Θ., Εγνατία Οδός Α.Ε., Περιφερειακή Δ/νση Εκπαίδευσης, Γενικό Νοσοκομείο Κομοτη-

νής, 5 Εφορείες Αρχαιοτήτων (ΙΗ' Ε.Π.Κ.Α., ΙΘ' Ε.Π.Κ.Α., 12η Ε.Β.Α., 15η Ε.Β.Α., ΛΑ' Ε.Π.Κ.Α.).

- **Κοινωνικο-οικονομικοί Φορείς:** 3 Εμπορικά-Βιομηχανικά Επιμελητήρια (Ροδόπης, Δράμας, Ξάνθης), 5 Σύλλογοι και Επαγγελματικές Ενώσεις (ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ, Οικονομικό Επιμελητήριο, Σύνδεσμος Ξενοδόχων, Σύνδεσμος Βιομηχανιών-Βιοτεχνιών), 3 Εργατικά Κέντρα (Αλεξανδρούπολης, Δράμας), 6 Αναπτυξιακές Εταιρείες (Καβάλας, Δημωφέλεια, Δράμας, Δημοσυνεταιριστική, Βορ. Έβρου, Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο ΠΑΜΘ), διάφοροι άλλοι φορείς της Περιφέρειας, 7 επιχειρήσεις, Σύμβουλοι Επιχειρήσεων και Ελεύθεροι Επαγγελματίες.
- **Φορείς της κοινωνίας των πολιτών:** 3 οικολογικές οργανώσεις (Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου, Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Οικολογική Ομάδα Ροδόπης), 4 Ιερές Μητροπόλεις (Αλεξανδρουπόλεως - Τραϊανουπόλεως, Μαρώνειας - Κομοτηνής, Ξάνθης - Περιθεωρίου, Φιλίππων - Νεαπόλεως - Θάσου), 3 Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στο χώρο της ΠΑΜΘ (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων Με Αναπηρία, Σύλλογος Ατόμων Με Κινητικά Προβλήματα Ν. Ροδόπης και Φίλων «Περπατώ», Ένωση Προστασίας Καταναλωτών Έβρου), η Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας, Δημοσιογράφοι και Ιδιώτες.

Ειδικά από την πλευρά των επιχειρήσεων παρέστησαν εκπρόσωποι εταιρειών πληροφορικής, του αγροδιατροφικού τομέα, του τουρισμού και της μεταποίησης-βιομηχανίας. Το Συνέδριο μεταδόθηκε online στο διαδίκτυο, μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας UStreamTV. Στις 7 ώρες μετάδοσης που πραγματοποιήθηκαν, οι μοναδικοί επισκέπτες του ανήλθαν στους 221, ενώ οι συνολικές προβολές της σελίδας ανήλθαν στις 734.

Στις **17 Απριλίου 2013** διοργανώθηκε **εργαστήριο** με θέμα τη **Στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για «έξυπνη εξειδίκευση»**. Στο εργαστήριο **προσκλήθηκαν 45 φορείς** στους οποίους περιλαμβάνονται, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Αρχές και 12 Τμήματα), το Τ.Ε.Ι. Καβάλας (Αρχές και 11 Τμήματα), Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα, Επιμελητήρια, Ομοσπονδίες, Σύλλογοι και Επαγγελματικές Ενώσεις, Αναπτυξιακές Εταιρείες και 102 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο χώρο της ΠΑΜΘ. Το παρακολούθησαν 140 περίπου άτομα, τα οποία προερχόταν από 18 φορείς, με σημαντική την εκπροσώπηση του Πανεπιστημίου (23 άτομα από 7 Τμήματα) και του Τ.Ε.Ι. (7 άτομα από 7 Τμήματα), 16 εκπρόσωποι επιχειρήσεων, 12 εκπρόσωποι από Επιμελητήρια και Επαγγελματικές οργανώσεις, αλλά και ιδιώτες, φοιτητές και ελεύθεροι επαγγελματίες. Ειδικά από την πλευρά των επιχειρήσεων παρέστησαν εκπρόσωποι εταιρειών πληροφορικής, του αγροδιατροφικού τομέα, του τουρισμού και της μεταποίησης-βιομηχανίας. Μετά το πέρας των εργασιών του Εργαστηρίου και του Αναπτυξιακού Συνεδρίου, εκδόθηκε Δελτίο Τύπου το οποίο διανεμήθηκε στα έντυπα και ηλεκτρονικά κεντρικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης των Αθηνών, Θεσσαλονίκης και σε όλα τα έντυπα και ηλεκτρονικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς της ΠΑΜΘ.

Κατά τους μήνες **Αύγουστο – Νοέμβριο 2013** έγινε ευρύς κύκλος εστιασμένων προσωπικών συνεντεύξεων σε περισσότερες από 60 επιχειρήσεις με χρήση κατάλληλα δομημένων ερωτηματολογίων ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης (πρωτογενής, μεταποίηση, τουρισμός) με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της Περιφέρειας στις οποίες καταγράφηκαν με δομημένο τρόπο οι επιδόσεις τους σε καινοτομία, εξαγωγές, συμμετοχή τους σε διεθνείς αλυσίδες αξίας και οι ανάγκες τους.

Από τις **29 Μαΐου 2014 έως 12 Ιουνίου 2014** πραγματοποιήθηκε **ευρεία διαβούλευση επί του Πρώτου Σχεδίου του Προγράμματος** με ανάρτησή του σε ειδικά διαμορφωμένη ιστοσελίδα στον ιστότοπο της ΕΔΑ. Στη διαβούλευση ανταποκρίθηκαν 33 φορείς με σχόλια και προτάσεις με την πλειονότητα προερχόμενη από τους φορείς του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Η συμμετοχή κοινωνικο-οικονομικών εταίρων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών ήταν 22% και 15% αντίστοιχα. Επίσης, το Σχέδιο του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014 - 2020 συζητήθηκε στην **από 14-07-2014 12^η συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και το τελικό κείμενο προς υποβολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκρίθηκε στην από 24-11-2014, 21η συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.**

Στις **14 Ιουλίου του 2014** στο πλαίσιο της 12^η συνεδρίασης, το Περιφερειακό Συμβούλιο ΑΜΘ ενέκρινε την Περιφερειακή RIS3 και ενημερώθηκε για την υποβολή του Σχεδίου του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014 - 2020 στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την έναρξη της επίσημης διαβούλευσης.

Ενέργειες Κάθετης Διαβούλευσης

Στις **15 Οκτώβριο του 2012** υποβλήθηκε στην ΕΥΣΣΑΑΠ η πρόταση της ΠΑΜΘ για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής για την προγραμματική περίοδο 2014 - 2020, ως απάντηση στην 1η Εγκύκλιο.

Στις **3 Ιουνίου 2013** διατυπώθηκε η θέση της ΠΑΜΘ για τη χωρική διάσταση της ανάπτυξης και ειδικότερα για τις ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις (ΟΕΕ), τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, τις περιοχές με μόνιμα γεωγραφικά μειονεκτήματα / προκλήσεις, ομάδες στόχου και την τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)

Στις **26 Αυγούστου του 2013**, σε συνέχεια σχετικής συζήτησης στο Περιφερειακό Συμβούλιο και της 202/2013 απόφασής του, κατατέθηκε ως απάντηση στη 2η Εγκύκλιο Πρόταση σχεδιασμού και κατάρτισης αναπτυξιακού προγραμματισμού περιόδου 2014 - 2020 Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Στις 28 Μαρτίου 2014 αναρτήθηκε **Σχέδιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος** Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης περιόδου 2014 -2020 για διαβούλευση στο «Δίαυλο» διαπραγμάτευσης των Προγραμμάτων 2014 - 2020 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, σε συνέχεια και της από 10-01-2014 3ης Εγκυκλίου Κατάρτισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014 - 2020. Υποβλήθηκαν σχόλια ως ακολούθως:

- Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου: προτείνει την αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης της κτιριακής υποδομής των λιμεναρχείων σύμφωνα με μελέτες που θα εκπονηθούν και να συμπεριληφθεί στο ΠΕΠ δράση για ναυτιλιακή συστάδα (Maritime Cluster).
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας: επισημαίνει τη χαμηλή χρηματοδότηση των επενδυτικών προτεραιοτήτων που σχετίζονται με τη διαχείριση κινδύνων τόσο από τα ΠΕΠ όσο και από το αντίστοιχο τομεακό πρόγραμμα και την απουσία του Υπουργείου από τους τελικούς δικαιούχους του ΠΕΠ. Προτείνει την ενίσχυση των φορέων πολιτικής προστασίας για τη βελτίωση της ικανότητάς τους να ανταπεξέρχονται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (πυρκαγιές, σεισμοί, πλημμύρες, κ.α.) με πρόσθετο εξοπλισμό και την αναβάθμιση των επιχειρησιακών τους σχεδίων.
- Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη: προτείνει την ενσωμάτωση στο ΠΕΠ δράσεων σε θέματα ασφάλειας, εκπαίδευσης και ιδίως για την ενεργητική ασφάλεια των οδικών μεταφορών.

Όργανα / Δομές Εταιρικής Σχέσης

Στις **1 Απριλίου του 2013** συστάθηκε η Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος της ΠΑΜΘ με συμμετοχή στελεχών από τη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της ΠΑΜΘ, της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής, του Γραφείου Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων της ΠΑΜΘ, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης και του Γραφείου του Περιφερειάρχη ΑΜΘ.

Στις **10 Σεπτεμβρίου 2013** συγκροτήθηκε το Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας και Έρευνας (ΠΣΚΕ), στο οποίο συμμετέχουν τα Επιμελητήρια της Περιφέρειας, ο Σύνδεσμος Βιομηχάνων της Περιφέρειας, το Τεχνικό Επιμελητήριο, το ΓΕΩ-ΤΕΕ, το ΔΠΘ, το ΤΕΙ ΑΜΘ, το Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, το Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας ΕΘΙΑΓΕ - ΙΝΑΛΕ, η ΓΓΕΤ, η Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της ΠΑΜΘ και η Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή. Στο πλαίσιο λειτουργίας του ΠΣΚΕ συγκροτήθηκαν τέσσερις (4) Ομάδες Εργασίας με αντικείμενο:

- 1) Συστάδες & Δίκτυα,
- 2) Υψηλή Τεχνολογία - Θερμοκοιτίδες - Δίκτυα,

- 3) Εκπαίδευση σε θέματα Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας και
- 4) Ομάδα θεμάτων σχετικών με το CERN.

και συμμετοχή εκπροσώπων του συνόλου του περιφερειακού ιστού.

Στις **23 Δεκεμβρίου 2013** συγκροτήθηκαν Θεματικές Ομάδες Σχεδιασμού Προγράμματος της ΠΑΜΘ. Ειδικότερα συγκροτήθηκαν οι ομάδες:

- ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ με εκπροσώπους από: ΠΑΜΘ (Γραφείο Περιφερειάρχη, Περιφερειακές Δ/νσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής, Δ/ση Πολιτικής Γης, Γραφείο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και Διεθνών Σχέσεων), ΕΔΑ ΠΑΜΘ, ΠΕΔ, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, ΓΕΩΤΕΕ, Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας ΕΘΙΑΓΕ-ΙΝΑΛΕ, Επιμελητήρια Περιφέρειας, Επιχειρήσεις (ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ, Παραγωγός αρωματικών φυτών, οστρακοκαλλιεργητές Έβρου), Αναπτυξιακή Ροδόπης.
- ΤΟΜΕΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ με εκπροσώπους από: ΠΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Τμήμα Κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης), ΕΔΑ ΠΑΜΘ, ΠΕΔ, Δήμος Καβάλας, Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας ΠΑΜΘ, ΤΕΕ, Σύνδεσμος Βιομηχάνων Περιφέρειας, Επιμελητήρια Περιφέρειας, ΔΕΣΜ-ΟΣ ΑΜΘ, ΕΒΕ Δράμας.
- ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ με εκπροσώπους από: ΠΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Δ/νση Δια Βίου Μάθησης, Απασχόλησης, Εμπορίου και Τουρισμού, Αντιπεριφέρεια Έβρου), Περιφερειακό Ταμείο ΑΜΘ, ΕΔΑ ΠΑΜΘ, ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ, Δήμος Κομοτηνής, ΕΟΤ ΠΑΜΘ, Ένωση ταξιδιωτικών πρακτόρων ΠΑΜΘ, Ένωση Ξενοδόχων Θράκης, Ένωση Ξενοδόχων Καβάλας, Ένωση Ξενοδόχων Δράμας, δίκτυο αγροτουριστικών επιχειρήσεων Θράκης Agrinet, Καταστήματα αφορολογήτων ειδών, Οικοδράσεις Νέστου – Riverland, Αναπτυξιακή Δράμας.
- ΥΠΟΔΟΜΩΝ με εκπροσώπους από: ΠΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Τεχνικών Έργων, Δ/νση Διαφάνειας και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Εφαρμογής Προγραμμάτων & Έργων), ΕΔΑ ΠΑΜΘ, Δήμος Κομοτηνής, Δήμος Ξάνθης, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, Περιφερειακή Δ/νση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ με εκπροσώπους από: ΠΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Δ/νση Πολιτικής Προστασίας, Δ/νση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού, Δ/νση Τεχνικών Έργων, Δ/νση Διαφάνειας & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), ΕΔΑ ΠΑΜΘ, ΔΕΥΑ Νέστου/Δράμας/Κομοτηνής, ΔΙΑΑΜΑΘ, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας–Θράκης, Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας-Ισμαρίδας, Φορέα Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Αναπτυξιακή Καβάλας.
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ με εκπροσώπους από: ΠΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Δ/νσεις Δημόσιας Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας, Περιφερειάρχη, Αντιπεριφέρεια Καβάλας), ΕΔΑ ΠΑΜΘ, Δήμος Δράμας, Δήμος Καβάλας. Επίσης, απεστάλησαν ερωτηματολόγια προς Δήμους και φορείς με στόχο την εκπόνηση του Περιφερειακού Σχεδίου για την Κοινωνική Ένταξη.
- ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ με εκπροσώπους από: ΠΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού, Αντιπεριφέρεια Ξάνθης), ΕΔΑ ΠΑΜΘ, σύμβουλος τοπικής ανάπτυξης της ΠΕΔ, Δήμοι Αλεξανδρούπολης / Καβάλας / Ορεστιάδας, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, Αναπτυξιακή Δράμας.

Διαμορφώθηκε στην ιστοσελίδα της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής **ειδικός «Διάυλος» ηλεκτρονικής διαβούλευσης** με του φορείς της Περιφέρειας⁴⁴. Μέσω του ηλεκτρονικού διαύλου έλαβε χώρα η **διαβούλευση (από 14-03-2014 έως 26-03-2014)** για τον Ορισμό των Προτεραιοτήτων για την Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας με βάση την Έξυπνη Εξειδίκευση, οι οποίες εγκρίθηκαν ομόφωνα στην από 08-04-2014, 2η συνεδρίαση του ΠΣΚΕ και **στην από 14-07-2014 12^η συνεδρίαση του Περιφερεια-**

⁴⁴ <http://www.eydamth.gr/ilektroniki-diavouleysi-2/energes-diavouleyseis.html> .

κού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

7.2.2 Συνολικές επιχορηγήσεις (για το ΕΚΤ, όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1304/2013]

<7.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M" Decisions=N>

7.2.3 Διάθεση ενός ποσού για την ανάπτυξη ικανότητας (για το ΕΚΤ, όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: άρθρο 6 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1304/2013]

<7.2.3 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N>

ΤΜΗΜΑ 8 ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΤΑΜΕΙΑ, ΤΟ ΕΓΤΑΑ, ΤΟ ΕΤΘΑ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΕΝΩΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΤΕΠ

[σχετ.: στοιχείο α) του άρθρου 96 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Οι μηχανισμοί που εξασφαλίζουν τον συντονισμό ανάμεσα στα Ταμεία, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) και άλλα ενωσιακά και εθνικά χρηματοδοτικά μέσα, καθώς και με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), λαμβάνοντας υπόψη τις συναφείς διατάξεις που ορίζονται στο κοινό στρατηγικό πλαίσιο.

8.1 Γενικές λειτουργίες συντονισμού

Για την επίτευξη αποτελεσματικού συντονισμού των ΕΔΕΤ, όπως περιγράφεται στο νόμο για το ΕΣΠΑ, θα συνεχίσει και στην περίοδο 2014-2020 να λειτουργεί στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων-ΕΣΠΑ του Υπ. Αν.Αν., Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ), με αρμοδιότητα μεταξύ άλλων το συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 και την υποστήριξη των ΔΑ.

Η ΕΑΣ θα συντονίζει την εφαρμογή των ΕΠ ως προς τις συνέργειες μεταξύ των ΕΔΕΤ και ως προς τη συμβατότητά τους με τις εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες, τη θεματική συγκέντρωση των πόρων για καλύτερα αποτελέσματα, τον ενιαίο σχεδιασμό και παρακολούθηση του ΣΔΕ, την ενημέρωση σχετικά με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, την κάλυψη των αιρεσιμοτήτων καθώς και τη λειτουργία του ΟΠΣ.

Με την ένταξη της ΕΥΣΕΚΤ στην ΕΑΣ διασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη συνέργεια και συμπληρωματικότητα των πόρων του ΕΚΤ με τα λοιπά ΕΔΕΤ, καθώς και με το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους. Οι αρμοδιότητες της ΕΑΣ, των αρμόδιων υπηρεσιών για τη διαχείριση και τον έλεγχο των ΕΠ, καθώς και των επιτελικών δομών, προσδιορίζονται στο νέο νόμο.

Σε επίπεδο ΕΠ, η ΔΑ κάθε ΕΠ θα διασφαλίσει την συμπληρωματικότητα και τη συνέργεια με τις παρεμβάσεις άλλων ΕΠ, σε συνεργασία με τις αντίστοιχες ΔΑ, στοχεύοντας στον συγχρονισμό υλοποίησης και στις οικονομίες κλίμακας, στη μη επικάλυψη των χορηγούμενων χρηματοδοτήσεων και την αποφυγή «ανταγωνιστικής» λειτουργίας τους.

8.2 Επιτροπή Παρακολούθησης (Επ. Παρ.) του ΕΣΠΑ 2014-2020

Στο πλαίσιο λειτουργίας της, εξασφαλίζεται και ο συντονισμός των ΕΔΕΤ, οι συνέργειες και συμπληρωματικότητες για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των ΕΠ καθώς και των στόχων του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου σε επίπεδο ΕΕ. Η Ε.Πα, η σύνθεση της οποίας είναι σύμφωνη με τα προβλεπόμενα στον ΚΚΔ για αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση των εταίρων, παρακολουθεί, μεταξύ άλλων, την πρόοδο υλοποίησης των ΕΠ και τα αποτελέσματα της εφαρμογής τους, την πορεία υλοποίησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών, την επίτευξη των τεθέντων στόχων, καθώς και την τήρηση των αιρεσιμοτήτων. Επίσης, λαμβάνει αποφάσεις για την αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των ΕΠ, οι οποίες είναι εκτελεστές από τα όργανα διοίκησης και διαχείρισης των ΕΠ. Η ΕΑΣ έχει την ευθύνη για τη λειτουργία της Ε.Πα. και την εφαρμογή των αποφάσεών της.

8.3 Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014 - 2020

Για την αποτελεσματική εφαρμογή του ΕΠ και το συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων στον προγραμματισμό, υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση θα συγκροτηθεί Ε.Πα. του ΕΠ, η οποία εξασφαλίζει και το συντονισμό των ΕΔΕΤ, ενώ εξετάζει τις συνέργειες και συμπληρωματικότητες μεταξύ τους. Η Ε.Πα. παρακολουθεί, μεταξύ άλλων, την πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ από πλευράς εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων, πληρωμών και επίτευξης των τεθέντων στόχων, καθώς και την τήρηση των αιρεσιμοτήτων και λαμβάνει αποφάσεις για την αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή του ΕΠ. Η Ε.Πα. συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα τουλάχιστον μια φορά το χρόνο και εκτάκτως αν κρίνεται αναγκαίο, η δε σύνθεσή της θα περιλαμβάνει αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση των κοινωνικών εταίρων. Η αποτελεσματικότητα της Ε.Πα. θα βελτιωθεί με μέτρα όπως η ισχυρότερη τεχνική και επιστημονική υποστήριξή της από τη ΔΑ και η αντιπροσωπευτικότητα στη σύνθεσή της (βλ. 7.2.1). Η ΔΑ έχει την ευθύνη για τη λειτουργία της Ε.Πα. και την εφαρμογή των αποφάσεών της.

Η θέσπιση «στοχευμένων» κριτηρίων επιλογής πράξεων για την επίτευξη των στόχων του ΕΠ, θα

αποτελέσει ένα επιπλέον εργαλείο για τη συνέργεια των παρεμβάσεων των ΕΔΕΤ, με την επιλογή κατά προτεραιότητα πράξεων το αποτέλεσμα των οποίων συνδέεται με πράξεις από άλλο ΕΠ ή ΕΔΕΤ. Θα εξεταστεί η σκοπιμότητα δημιουργίας υποεπιτροπής υποβοήθησης του έργου της Ε.Πα. για την εφαρμογή ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων, με αντικείμενο τη διατύπωση εισηγήσεων για τη διαμόρφωση κριτηρίων επιλογής των περιοχών παρέμβασης καθώς και συμμετοχής των ΕΔΕΤ.

8.4 Συμπληρωματικότητα και συνέργεια των παρεμβάσεων των ΕΔΕΤ, με Εθνικές πολιτικές, άλλες Κοινοτικές Χρηματοδοτικές και Επενδυτικές Πρωτοβουλίες, και την ΕΤΕπ.

8.4.1 Συντονισμός, συνέργεια, συμπληρωματικότητα των ΕΔΕΤ με εθνικές πολιτικές

Για το συντονισμό των ΕΔΕΤ και των εμπλεκόμενων φορέων η ΔΑ θα συμμετέχει σε επιτροπές ή και δίκτυα που έχουν συγκροτηθεί ή θα συγκροτηθούν από την ΕΑΣ (βλ. 2.1. ΕΣΠΑ), προκειμένου να επιτυγχάνεται ο συντονισμός και η εφαρμογή κοινής εθνικής πολιτικής σε ειδικά θέματα, η εναρμόνιση της εφαρμογής, η διάχυση εμπειρίας και καλών πρακτικών. Η ΔΑ θα μετέχει στις Υποεπιτροπές Ανθρώπινων Πόρων και Αγροτικής Ανάπτυξης-Αλιείας & Θάλασσας της Ε.Πα. του ΕΣΠΑ, το Δίκτυο για την Έξυπνη Εξειδίκευση, το Δίκτυο Αξιολόγησης, το Δίκτυο οριζόντιων θεσμικών θεμάτων, το Δίκτυο για τα χωρικά και το Δίκτυο Πληροφόρησης-Δημοσιότητας.

Σε σχέση με το ΠΑΑ 2014-2020, οι βασικότεροι τομείς που θα διασφαλισθούν η συμπληρωματικότητα και οι συνέργειες αφορούν στα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα σε σχέση με το «πρασίνισμα-greening», τους Νέους Γεωργούς, τις μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις και τα συστήματα γεωργικών συμβουλών. Η πρόβλεψη εκχωρήσεων 30% περίπου των πόρων του ΠΑΑ στις περιφέρειες θα συμβάλει θετικά στην επίτευξη συνεργιών, συμπληρωματικότητας και ολοκληρωμένης προσέγγισης σε περιφερειακό επίπεδο. Ο συντονισμός της συμπληρωματικότητας των **δράσεων μεταξύ των Ταμείων, του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΘΑ** ασκείται από την ΕΑΣ λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις της Ε. Πα. του ΕΣΠΑ 2014-2020 και της Υποεπιτροπής Αγροτικής Ανάπτυξης-Αλιείας και Θάλασσας στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των ΔΑ των συναφών ΕΠ. Η Υποεπιτροπή διασφαλίζει τη συμπληρωματικότητα και το διαχωρισμό των δράσεων και το πλαίσιο εφαρμογής τους, θεματικά και γεωγραφικά. Οι ΔΑ των οικείων ΕΠ τηρούν τις κατευθύνσεις κατά τη διαδικασία επιλογής των πράξεων.

Ο συντονισμός μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών **πολιτικών Έξυπνης Εξειδίκευσης** θα συνεχιστεί καθ' όλη τη διάρκεια της νέας περιόδου μέσω του Δικτύου που έχει δημιουργηθεί για την Έξυπνη Εξειδίκευση στο πλαίσιο της ΕΑΣ (ΕΣΠΑ, Κεφ. 2.1), στο οποίο συμμετέχουν η ΕΑΣ, η ΓΓΕΤ, εκπρόσωποι των ΕΔΕΤ και οι Περιφέρειες. Η εξέλιξη της πολιτικής συντονίζεται, παρακολουθείται και καθοδηγείται στο πλαίσιο του δικτύου με τη συμβολή και των Περιφερειακών Συμβουλίων Έρευνας & Καινοτομίας, που προβλέπονται στο νέο νόμο για την ΕΤΑΚ στα οποία εκπροσωπούνται και οι παραγωγικοί φορείς.

Ο συντονισμός της πολιτικής και της διαχείρισης των δράσεων **Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών** θα διασφαλίζεται από ενιαίο κέντρο στρατηγικού σχεδιασμού και υλοποίησης της εθνικής και τομεακής/περιφερειακής στρατηγικής για την ψηφιακή ανάπτυξη. Για την εξειδίκευση του σχεδιασμού των πολιτικών στους **τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας** δημιουργούνται Επιτελικές Δομές στα Υπ. Παιδείας & Θρησκευμάτων και Υγείας αντίστοιχα, οι οποίες θα είναι αρμόδιες για την αποτύπωση και την ιεράρχηση της πολιτικής και των σχετικών δράσεων αρμοδιότητάς τους, σε συνεργασία με τις αρμόδιες Υπηρεσίες του οικείου Υπουργείου. Κάθε Επιτελική Δομή θα συνεργάζεται με τις ΔΑ των ΕΠ που χρηματοδοτούν σχετικά έργα, ώστε να συντονιστεί η υλοποίηση των πολιτικών.

Με βάση τα παραπάνω και τις διμερείς συνεργασίες με τα λοιπά ΕΠ, θα υπάρχει κατάλληλος χρονοπρογραμματισμός των προσκλήσεων, συνδυάζοντας δράσεις-πόρους του ΕΠ, συμπληρωματικά με δράσεις-πόρους άλλων ΕΠ.

Σύμφωνα με το ΕΣΠΑ 2014-2020 για το συντονισμό μεταξύ των ΕΠ του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και των ΕΠ του στόχου «**Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία**» θα διευρυνθεί η λειτουργία της υφιστάμενης Κοινής Επιτροπής Συντονισμού, με τη συμμετοχή αρμόδιων υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένου και του Εθνικού Σημείου Επαφής για τη Μακρο-περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου. Στο πλαίσιο αυτό, θα διασφαλιστεί και η ενεργός συμμετοχή και συντονισμός των Περιφερειακών Αρχών που εντάσσονται χωρικά στη Μακρο-περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου αλλά και των συναρμοδίων φορέων άσκησης πολιτικής και διαχείρισης ΕΠ.

Συμπληρωματικά, η ΠΑΜΘ συμμετέχει στην Επιτροπή Παρακολούθησης του προγράμματος του διασυνοριακού προγράμματος Ελλάδα - Βουλγαρία .

8.4.2 Συντονισμός, συνέργεια, συμπληρωματικότητα των ΕΔΕΤ με άλλα μέσα της Ένωσης

Ο συντονισμός μεταξύ ΕΔΕΤ με άλλα μέσα της Ένωσης σε επίπεδο ΕΠ διασφαλίζεται από τη ΔΑ κατά τον προγραμματισμό και την υλοποίηση και θα λάβει υπόψη τις εξής ενδεικτικές δυνατότητες συνεργειών και συμπληρωματικότητας:

- Δράσεις ΕΤΑΚ (ΕΔΕΤ - ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ 2020, κ.α.)

Θα δοθεί μεγάλη έμφαση σε συνέργειες δράσεων ΕΤΑΚ που προσδιορίζονται στην εθνική ή Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), με το πρόγραμμα **ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ 2020**.

Ο συντονισμός μεταξύ των παρεμβάσεων του θεματικού στόχου 1 και του ΟΡΙΖΟΝΤΑ 2020 διασφαλίζεται από τη ΓΓΕΤ σε συνεργασία με την ΕΑΣ με συνδρομή από τη ΔΑ για παροχή στοιχείων σε θέματα της αρμοδιότητάς της. Η ΓΓΕΤ αναλαμβάνει το συντονισμό των αρμόδιων εθνικών οργάνων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής ΕΤΑΚ και η ΕΑΣ διασφαλίζει τη συμπληρωματικότητα και τις συνέργειες των δράσεων ΕΔΕΤ και ΟΡΙΖΟΝΤΑ 2020 σε κεντρικό επίπεδο. Το Δίκτυο για την Έξυπνη Εξειδίκευση που έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο της ΕΑΣ (ΕΣΠΑ, Κεφ. 2.1), αποτελεί βασικό συντονιστικό εργαλείο για την ανάδειξη συνεργειών δράσεων ΕΤΑΚ μεταξύ των δύο ενωσιακών μέσων σε Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο με βάση τις προτεραιότητες ΕΤΑΚ των RIS3 και την Εθνική Στρατηγική Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας.

Υπό τον συντονισμό της ΓΓΕΤ και σε συνεργασία με την ΕΑΣ, τη ΔΑ και τη συμβολή των Εθνικών Σημείων Επαφής (NCPs) του ΟΡΙΖΟΝΤΑ 2020, αξιοποιούνται ευκαιρίες για συνέργειες και συμπληρωματικές δράσεις μέσω συνεχούς επικαιροποίησης των στρατηγικών RIS3 και για τη διεύρυνση της διεθνούς συνεργασίας. Ενδεικτικοί τομείς συνεργειών και συμπληρωματικότητας ΕΔΕΤ-ΟΡΙΖΟΝΤΑ 2020, λαμβάνοντας υπόψη το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο του ΚΚΔ (παρ. Ι) και το έγγραφο εργασίας της ΕΕ "Enabling synergies between ESIF, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes" (2014):

- Αξιοποίηση της καινοτομίας από την επιχειρηματική κοινότητα (π.χ. δράσεις μεταφοράς τεχνολογίας, clusters, συνεργασία με κέντρα μεταφοράς τεχνολογίας.) και δράσεις υποστήριξης καινοτόμων ΜΜΕ μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων.
- Προαγωγή της αριστείας, διεύρυνση της συμμετοχής, αναβάθμιση των ερευνητικών υποδομών ενίσχυση του ερευνητικού δυναμικού μέσω αξιοποίησης, μεταξύ άλλων, νέων δράσεων του ΟΡΙΖΟΝΤΑ 2020 για καινοτόμες δράσεις υποδομής ("Teaming"), προσέλκυση κορυφαίων καθηγητών και ερευνητικών ομάδων ("Twinning" και "ERA Chairs"), ενίσχυση και διεθνοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα ("Marie-Curie COFUND"), δράσεις ERASMUS, κλπ.
- Συμπράξεις Δημοσίου-Δημοσίου Τομέα (πρωτ. άρ. 185 της ΣΛΕΕ/Eureka, Eurostars), Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα (πρωτ. άρ. 187 της ΣΛΕΕ/Joint Technology Initiatives-JTIs), δράσεις ERA-NET.

- Δράσεις υποστήριξης ΜΜΕ (ΕΔΕΤ-COSME, EaSi, EIB/EIF, κ.α.)

Ο συντονισμός, οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα μεταξύ των παρεμβάσεων ΕΔΕΤ και του Προγρ. για την Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων και των ΜΜΕ (**COSME**), διασφαλίζεται από την ΕΑΣ σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, στοχεύοντας ενδεικτικά:

- σε υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τις ΜΜΕ (διαχείριση καινοτομίας, αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων του ΟΡΙΖΟΝΤΑ 2020, του CIP/COSME, κλπ.) σε συνεργασία με το Enterprise Europe Network-Hellas/COSME και άλλων σχετικών φορέων (θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων, συνεργατικοί σχηματισμοί, κλπ.).
- στην υποστήριξη (ΕΤΠΑ) για αύξηση του αριθμού των start-ups και υποστήριξη των ΜΜΕ (ΕΚΤ) για αύξηση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού σε εξειδικευμένους τομείς βάσει αναγκών, προοπτικής και ζήτησης από την αγορά. Επιπλέον, θα αναζητηθούν συνέργειες των ΕΔΕΤ με τα ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ, με το πρόγραμμα «**Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία-EaSI**», με το πρόγραμμα Start-up Europe για ΤΠΕ-ΜΜΕ, ως μέρος της πρωτοβουλίας Ευρώπη 2020 -Ψηφιακή Ατζέντα για την Ευρώπη
- στη διευκόλυνση πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση μέσω συνεργειών ΕΔΕΤ-COSME και δράσεις που υποστηρίζονται από την **EIB/EIF**.

- Δράσεις περιβάλλοντος, ενέργειας, κλιματικής αλλαγής (ΕΔΕΤ-LIFE)

Ο συντονισμός μεταξύ των παρεμβάσεων ΕΔΕΤ (ΕΤΠΑ) και του Προγράμματος **LIFE** διασφαλίζεται από την αρμόδια υπηρεσία του Υπ. Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σε συνεργασία με την Επιτελική Δομή του Υπουργείου, τη ΔΑ και την ΕΑΣ, δεδομένου ότι το LIFE αποτελεί μία χρήσιμη συμπληρωματική επιλογή χρηματοδότησης για το ΕΤΠΑ για δράσεις περιβάλλοντος.

Θα αναζητηθούν ευκαιρίες δράσεων ΕΤΑΚ προς όφελος της αγροτικής ανάπτυξης και της αλυσίδας μέσω των ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ και σε σχέση π.χ. με παγκόσμιες προκλήσεις, όπως η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών CO₂, της ενέργειας και του περιβάλλοντος μέσω δράσεων οικολογικής καινοτομίας και τεχνολογιών του LIFE.

- Δράσεις μεταφορών, ενέργειας, ΤΠΕ (ΕΔΕΤ-CEF)

Μέσω του συντονισμού της ΕΑΣ θα διασφαλίζεται ότι τα έργα που θα υποβάλλονται προς χρηματοδότηση από το **Connecting Europe Facility-CEF**, θα ενέχουν την αναγκαία συμπληρωματικότητα με έργα που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ.

- Δράσεις του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους (ΕΔΕΤ-Τ.Ε.Β.Α)

Αρμόδια για το συντονισμό των δράσεων του **Τ.Ε.Β.Α**, το οποίο αποτελεί σημαντικό συμπληρωματικό εργαλείο για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, με τα ΕΔΕΤ είναι Επιτελική Δομή του Υπ. Εργασίας. Οι δράσεις του Τ.Ε.Β.Α, τόσο όσον αφορά στην παροχή βασικών αγαθών, όσο και στην παροχή συνοδευτικών μέτρων θα συνεργούν με δράσεις του ΘΣ9 «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας» του ΕΚΤ, αλλά και με παρεμφερείς δράσεις που υλοποιούνται από δημόσιους φορείς και φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

- Δράσεις του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΕΔΕΤ - AMIF)

Σε ότι αφορά στο **Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης** (AMIF), που έχει αυξημένη σημασία για τη χώρα και το οποίο διαχειρίζεται το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης & Προστασίας του Πολίτη, θα διασφαλιστεί η συνέργεια και η συμπληρωματικότητα με δράσεις του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ στο πλαίσιο των ΕΠ.

ΤΜΗΜΑ 9 ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΟΡΟΙ

[σχετ.: στοιχείο β) του άρθρου 96 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

9.1 Εκ των προτέρων όροι

Στοιχεία σχετικά με την εκτίμηση της δυνατότητας εφαρμογής και της εκπλήρωσης των εκ των προτέρων όρων (προαιρετικά)

```
<9.0 type="S" maxlength="14000" input="M" PA=Y>
```

Πίνακας 24: Εφαρμοστέοι εκ των προτέρων όροι και αξιολόγηση της εκπλήρωσής τους

Εκ των προτέρων όρος	Άξονες προτεραιότητας για τους οποίους ισχύουν οι όροι	Εκπλήρωση του εκ των προτέρων όρου (ναι/όχι/εν μέρει)	Κριτήρια	Εκπλήρωση των κριτηρίων (ναι/όχι)	Αριθμός (αναφορά στις στρατηγικές, τη νομική πράξη ή άλλα σχετικά έγγραφα, συμπεριλαμβανομένων των συναφών τμημάτων, των άρθρων ή των παραγράφων, συνοδευόμενα από διαδικτυακούς συνδέσμους ή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο)	Επεξηγήσεις

9.2 Περιγραφή των δράσεων για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων, αρμόδιοι φορείς και χρονοδιάγραμμα⁴⁵

Πίνακας 25: Δράσεις για να εκπληρωθούν οι εφαρμοστέοι γενικοί εκ των προτέρων όροι

Γενικός εκ των προτέρων όρος	Κριτήρια που δεν πληρούνται	Δράσεις προς ανάληψη	Προθεσμία (ημερομηνία)	Αρμόδιοι φορείς

Πίνακας 26: Δράσεις για να εκπληρωθούν οι εφαρμοστέοι θεματικοί εκ των προτέρων όροι

Θεματικός εκ των προτέρων όρος	Κριτήρια που δεν πληρούνται	Δράσεις προς ανάληψη	Προθεσμία (ημερομηνία)	Αρμόδιοι φορείς
1. Χ		Δράση 1	Προθεσμία για τη δράση 1	
		Δράση 2	Προθεσμία για τη δράση 2	

⁴⁵ Οι πίνακες 25 και 26 καλύπτουν μόνο εφαρμοστέους γενικούς και θεματικούς εκ των προτέρων όρους που δεν έχουν καθόλου ή μόνο εν μέρει εκπληρωθεί (βλ. πίνακα 24) κατά τη χρονική στιγμή της υποβολής του επιχειρησιακού προγράμματος.

ΤΜΗΜΑ 10 ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΦΟΡΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ

[σχετ.: στοιχείο γ) του άρθρου 96 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Σύνοψη της αξιολόγησης του διοικητικού φόρτου για τους δικαιούχους και, όπου είναι αναγκαίο, των προβλεπόμενων ενεργειών, συνοδευόμενη από ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για τη μείωση του διοικητικού φόρτου.

1. Με βάση την αποτίμηση της προγραμματικής περιόδου (ΠΠ) 2007-2013, οι ελληνικές αρχές θεωρούν το υφιστάμενο ΣΔΕ αξιόπιστο και λειτουργικό. Εντούτοις, προκειμένου να συμβάλει στην ελάφρυνση του διοικητικού φόρτου των δικαιούχων θα απλουστευθεί όσο είναι δυνατό, διασφαλίζοντας όλες τις απαιτήσεις των κανονισμών της ΠΠ 2014-2020. Θα παρέχει ευελιξία για το χειρισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών σχεδιασμού και υλοποίησης πράξεων του ΕΠ (π.χ. ΟΧΕ, ΒΑΑ, ορισμένες δράσεις ΕΚΤ κλπ) κατ' αναλογία και των δικαιούχων που θα συμμετέχουν. Η θέσπιση ενιαίων κανόνων επιλεξιμότητας για τα ΕΠ (π.χ. για έργα που παράγουν έσοδα ή επιλογές απλοποιημένου κόστους) αποτελεί σημαντική απλούστευση για τους δικαιούχους.
2. Σε εθνικό επίπεδο έχουν ήδη ληφθεί μέτρα για την απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου υλοποίησης των έργων και επιπλέον θα ενσωματωθούν στο ΕΠ οι οριζόντιες ρυθμίσεις που εισάγονται στο πλαίσιο της Διοικητικής Μεταρρύθμισης της χώρας και στοχεύουν στη διακίνηση εγγράφων και εφαρμογή διαδικασιών με ηλεκτρονικό τρόπο, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με τα χαρακτηριστικά των πληροφοριακών συστημάτων της ΠΠ 2014-2020. Ειδικότερα προβλέπονται:
  - Εφαρμογή της ηλεκτρονικής υπογραφής σε όλο το δημόσιο τομέα, μέχρι το τέλος του 2016.
  - Διαλειτουργικότητα του ΟΠΣ με τα πληροφοριακά συστήματα των δικαιούχων καθώς και με επιλεγμένα πληροφοριακά συστήματα της δημόσιας διοίκησης (π.χ. ΕΣΗΔΗΣ, ΔΙΑΥΓΕΙΑ).
  - Ηλεκτρονική διαχείριση διαδικασιών και εγγράφων του ΣΔΕ που αφορούν σε συναλλαγή των δικαιούχων με το ΟΠΣ και με τους φορείς διαχείρισης. Παροχή καθοδήγησης στο χρήστη για τα βήματα των διαδικασιών και εντοπισμός ελλείψεων ή λαθών κατά τη συμπλήρωση των στοιχείων.
  - Παροχή εξειδικευμένης λειτουργικότητας προς τους δικαιούχους με σκοπό την αποφυγή πολλαπλής συμπλήρωσης της ίδιας πληροφορίας.
  - Υποστήριξη αυτοματοποιημένης αποστολής μηνυμάτων προς τους δικαιούχους και παρακολούθηση της κατάστασης των αιτημάτων τους.
  - Υποστήριξη διαδικασιών ελέγχου της υλοποίησης των ενταγμένων πράξεων από την αρχή πιστοποίησης και την αρχή ελέγχου μέσω ηλεκτρονικής πρόσβασης στα στοιχεία που απαιτούνται για τη διαδρομή ελέγχου των πράξεων.
  - Ηλεκτρονικές πληρωμές μέσω των λογαριασμών του ΠΔΕ.
  - Πλήρης εφαρμογή του συστήματος της ηλεκτρονικής διαχείρισης των διαγωνισμών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων (μέσω του ΕΣΗΔΗΣ).
  - Ηλεκτρονική διαβούλευση: καθιέρωση και εφαρμογή σε όλο το δημόσιο τομέα, μέχρι το τέλος του 2016.
  - Έχει αναπτυχθεί η επιχειρησιακή πλατφόρμα «ΔΙΑΥΛΟΣ» που αποτελεί τον αποκλειστικό χώρο δημοσιοποίησης και διαβούλευσης εγγράφων μεταξύ των υπηρεσιών για την παροχή έγκαιρης πληροφόρησης προς τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση, τον έλεγχο και την παρακολούθηση των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

Η πλήρης εφαρμογή της ηλεκτρονικής διαχείρισης των διαδικασιών του ΣΔΕ τοπο-

θετείται αρχές του 2016. Η αρχή ελέγχου και οι δικαιούχοι που εφαρμόζουν ιδιαίτερα πληροφοριακά συστήματα, προβλέπεται να έχουν ολοκληρώσει μέχρι τότε τις απαιτούμενες ενέργειες για τη διασύνδεση των συστημάτων τους με το ΟΠΣ.

3. Αξιοποιούνται οι δυνατότητες για την ευρύτερη δυνατή εφαρμογή των επιλογών απλοποιημένου κόστους, καθώς και κοινών ρυθμίσεων άλλων χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ (π.χ. HORIZON 2020). Οι επιλογές απλοποιημένου κόστους που έχουν ήδη εγκριθεί, καθώς και οι επιλογές απλοποιημένου κόστους που προβλέπονται από το νέο κανονιστικό πλαίσιο και των οποίων η εφαρμογή δεν προϋποθέτει μελέτη προσδιορισμού, θα αξιοποιηθούν άμεσα. Για την άμεση ενεργοποίηση των ανωτέρω σχεδιάζεται ενημέρωση και εκπαίδευση των στελεχών της ΔΑ, μέσω της ΕΑΣ και με την υποστήριξη της ΜΟΔ ΑΕ.
4. Για τη βέλτιστη οργάνωση δομών και διαδικασιών σχετικών με δράσεις κρατικών ενισχύσεων, οι ελληνικές αρχές θα δημιουργήσουν, στη βάση και καλών πρακτικών από αντίστοιχες δομές του εξωτερικού, νέο μηχανισμό χορήγησης κρατικών ενισχύσεων. Οι βασικές λειτουργίες του μηχανισμού θα υιοθετηθούν και από το ΕΠ.
5. Σε συνέχεια των θεσμοθετημένων ρυθμίσεων για την απλοποίηση των διαδικασιών υλοποίησης στο επίπεδο των δικαιούχων (απλοποίηση διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, συντέλεσης απαλλοτριώσεων, αρχαιολογικών αδειοδοτήσεων, ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, χρηματοδότησης πράξεων από το ΠΔΕ, εγγυοδοσία αναδόχων, κλπ), προγραμματίζονται συμπληρωματικές ρυθμίσεις που συμβάλουν στη μείωση του διοικητικού βάρους. Αυτές αφορούν σε περαιτέρω απλοποίηση των διαδικασιών χρηματοδότησης και πληρωμής των έργων (απλοποιημένη διαδικασία χρηματοδότησης και προγραμματισμού των πιστώσεων από το ΠΔΕ με τη συμμετοχή της ΔΑ και με μείωση των βημάτων που ακολουθούνται έως σήμερα), ενοποίηση της νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων και θέσπιση πρότυπων τευχών για τις διακηρύξεις δημοσίων συμβάσεων. Για τις πληρωμές συγχρηματοδοτούμενων έργων θεσπίστηκε νέα ΥΑ με την οποία αποσαφηνίζονται οι ευθύνες και τα δικαιολογητικά που τηρούνται για κάθε δαπάνη από τους εμπλεκόμενους φορείς (υπηρεσία που εκτελεί το έργο, οικονομική υπηρεσία, υπεύθυνος λογαριασμού) και υποκαθίσταται για τους φορείς της κεντρικής κυβέρνησης ο θεσμός του υπολόγου – φυσικού προσώπου από την αρμόδια οικονομική υπηρεσία. Με το νέο νόμο για το ΕΣΠΑ θεσπίζεται η ένταξη και η χρηματοδότηση όλων των έργων των ΠΕΠ από μία ΣΑΕ ανά ΠΕΠ.

Συμπληρωματικά, για τη βελτίωση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και την υποστήριξη των δικαιούχων, πραγματοποιήθηκε χαρτογράφηση της «διαδρομής υλοποίησης» σημαντικών κατηγοριών έργων ώστε να καταγραφούν οι απαιτούμενες ενέργειες, να απλοποιηθούν οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες και να τεθούν εύλογες προθεσμίες υλοποίησης και ολοκλήρωσης έργων. Επικαιροποιήθηκαν οι οδηγοί ωρίμανσης της ΜΟΔ ΑΕ για έξι βασικές κατηγορίες έργων (οδικά, λύματα, απορρίμματα, λιμενικά, κτιριακά, απαλλοτριώσεις). Για να υποδειχθούν οι παρεμβάσεις για την περαιτέρω απλοποίηση των διαδικασιών ωρίμανσης και υλοποίησης των έργων συγκροτήθηκαν Ομάδες Εργασίας ανά κατηγορία έργων με συμμετοχή των συναρμόδιων υπουργείων/φορέων. Έτσι, έχουν ήδη προσδιοριστεί και οριστικοποιηθεί δράσεις που θα τεθούν σε εφαρμογή με οργανωμένο τρόπο από την ΕΑΣ σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία/φορείς. Σε ότι αφορά σε θεσμικού τύπου παρεμβάσεις, όσες κρίθηκαν αναγκαίες έχουν ήδη ενσωματωθεί (επίλυση θεμάτων μη επιλέξιμου ΦΠΑ, πρόβλεψη διαιτησίας για έγγραφα σύμβασης, ορισμός αποκλειστικών προθεσμιών για γνωμοδοτήσεις επί περιβαλλοντικής αδειοδότησης, κατάργηση της επιλογής μελών Επιτροπών με κλήρωση) ή προβλέπονται συμπληρωματικά στο νέο νόμο για το ΕΣΠΑ 2014 – 2020. Η ΓΓΔΕ-ΕΣΠΑ, με τη συνεργασία της ΤFGR, έχει αναλάβει τη διάγνωση των αναγκών και τη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της διοικητικής, χρηματοοικονομικής & επιχειρησιακής ικανότητας των δικαιούχων που θα υλοποιήσουν δράσεις δημόσιου χαρακτήρα, καθώς και τη συστηματική υποστήριξή τους. Στο πλαίσιο αυτό, με βάση σχετική εμπειρογνωμοσύνη, εντοπίζονται τα προβλήματα που απορρέουν από την εσωτερική δομή και οργάνωση των δικαιούχων, το προσωπικό, τις διαδικασίες κλπ σε σχέση με την καλή εκτέλεση των έργων και προτείνονται μέτρα αντιμετώπισης.

ΤΜΗΜΑ 11 ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

11.1 Βιώσιμη ανάπτυξη

Περιγραφή των ειδικών δράσεων που θα εφαρμοστούν για να ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή των πράξεων, οι απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, η αποδοτικότητα των πόρων, ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σ' αυτήν, η ανθεκτικότητα σε καταστροφές, η πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

Δεδομένου ότι η ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στην κατάρτιση των Προγραμμάτων αποτελεί επιταγή, εφαρμόζεται η Οδηγία 2001/42 σχετικά με την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ορισμένων Σχεδίων και Προγραμμάτων, όπως έχει εναρμονιστεί στο εθνικό δίκαιο καθώς αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην κατάρτιση και την υλοποίηση των Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 και στην αναζήτηση αειφόρων λύσεων. Συνοπτικά, ο στόχος της εφαρμογής της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) κατά την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, είναι αφενός η **εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του Προγράμματος, και αφετέρου η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στη διαδικασία προγραμματισμού.**

Στο πλαίσιο της κατάρτισης των Προγραμμάτων 2014 – 2020, η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση αποτελεί μια διαδικασία «παράλληλη και συμπληρωματική» με την εκπόνηση των Προγραμμάτων και την εκ των προτέρων αξιολόγηση.

Συνεπώς η ενσωμάτωση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης έχει ληφθεί υπόψη κατά το σχεδιασμό των ΕΠ και συγκεκριμένα :

1. Κατά την εκπόνηση του ΕΠ, η ΣΜΠΕ υλοποιείται παράλληλα με στόχο το συνεχή εμπλουτισμό του Προγράμματος και την πρόταση επανορθωτικών δράσεων μέχρι την τελική υποβολή και έγκρισή του.
2. Κατά τη διαβούλευση της ΣΜΠΕ με τις περιβαλλοντικές αρχές της χώρας για την τήρηση της.
3. Κατά την εξειδίκευση των κριτηρίων επιλογής των πράξεων σε σχέση με τη συμμόρφωση στη ΣΜΠΕ του ΕΠ ανά άξονα προτεραιότητας τα οποία θα συμπεριλαμβάνονται στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου και θα εγκρίνονται από την Επιτροπή Παρακολούθησης του κάθε ΕΠ.

Επιπλέον το ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο περί περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων λαμβάνει πλήρη μέριμνα «δέουσας εκτίμησης» σύμφωνα με την Οδηγία οικοτόπων και πτηνών, στο Ν. 4014/2011 αρ. 10 και στις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' επιταγήν αυτού.

Ειδικότερα, η ενσωμάτωση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης στο ΠΕΠ γίνεται με την υλοποίηση μέσω αυτού των επιμέρους σχεδίων που την υποστηρίζουν με δράσεις που εντάσσονται στον ΑΠ2 και αφορούν:

- στη Διαχείριση των Υδάτων,
- στην Εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων,
- στις υποχρεώσεις για την Βιοποικιλότητα και την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για αυτή,
- στην ενεργειακή αποδοτικότητα και την προώθηση των καθαρών μορφών ενέργειας
- στη διαχείριση του πλημμυρικού κινδύνου, των φυσικών καταστροφών και των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής
- Τις βιώσιμες μεταφορές, τον καθορισμό των χρήσεων γης και την βιώσιμη αστική ανάπτυξη.
- Η χρήση της αρχής της ολοκληρωμένης - βιώσιμης ανάπτυξης στον προσδιορισμό των Εδαφικών Επενδύσεων.
- Η υποστήριξη των πόρων του ΕΚΤ στην υλοποίηση δράσεων του ΑΠ2 μέσω των μηχανισμών υλοποίησης εδαφικών επενδύσεων.

Σημειώνεται ακόμα ότι η διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης λαμβάνεται υπόψη και στο πλαίσιο της RIS³, όπου αναφέρονται συγκεκριμένες δράσεις που πρέπει να προωθηθούν σε επιλέξιμους κλάδους (π.χ. κλάδοι αγροτοδιατροφικού τομέα). Πέρα των παραπάνω, μέσω της διαδικασία της ΣΠΕ ενσωματώνονται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, υλοποίησης και παρακολούθησης του ΠΕΠ ειδικά μέτρα που στοχεύουν στον περιορισμό των επιπτώσεων και στην βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτελέσματος του προγράμματος .

Κυριότερα από αυτά είναι:

- Η ενσωμάτωση των αρχών της πρόληψης και του κοινωνικά και περιβαλλοντικά δίκαιο επιμερισμού του κόστους ("ρυπαίνων πληρώνει")
- Η εισαγωγή κριτηρίων αξιολόγησης που επιβραβεύουν προτάσεις που ενσωματώνουν πράσινες τεχνολογίες - καινοτομίες (ενεργειακή αποδοτικότητα, εξοικονόμηση υδάτων, μείωση παραγωγής υποπροϊόντων, επεξεργασία ρύπων πέρα των υποχρεώσεων που απορρέουν από την κείμενη νομοθεσία) στην επιλογή ενισχύσεων προς τις επιχειρήσεις.
- Η εισαγωγή κριτηρίου καταλληλότητας χρήσεων γης στην επιλογή επενδύσεων που ενδέχεται να αλλοιώσουν το τοπίο ή τους φυσικούς πόρους (π.χ. τουριστικές επενδύσεις).
- Ο συντονισμός του προγράμματος με διαχειριστικά σχέδια και η ιεράρχηση της επιλογής έργων σύμφωνα με τις προτεραιότητες εγκεκριμένων σχεδίων διαχείρισης φυσικών πόρων/ περιοχών.
- Η μέγιστη εμπλοκή των φορέων διαχείρισης πόρων/ περιοχών στην λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με δραστηριότητες που θα έχουν πιθανές επιπτώσεις στον τομέα/ περιοχή τους.
- Η αποθάρρυνση και απαίτηση παρουσίασης μέτρων για αποφυγή της αστικής διάχυσης που μπορεί να προκληθούν από αναπτυξιακά έργα.
- Η επισήμανση σημείων όπου περιβαλλοντικοί στόχοι έρχονται σε "σύγκρουση" και στα οποία κατά την ένταξη έργων θα πρέπει να διασφαλιστεί η εύρεση της βέλτιστης λύσης (π.χ. αντιπλημμυρική προστασία με διαχείριση υγροβιότοπων).

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί η παρακολούθηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και την βιώσιμη ανάπτυξη κατά την υλοποίηση του. Αυτή θα υλοποιηθεί με την εκπόνηση ετήσιων εκθέσεων στις οποίες θα παρακολουθούνται συγκεκριμένοι δείκτες - φαινόμενα τα οποία συνδέονται με τις πιέσεις που αναμένεται να ασκηθούν στο περιβάλλον από την εφαρμογή του προγράμματος. Κυριότερα από αυτά είναι:

- Η παρακολούθηση του ισοζυγίου CO₂ μέσω της χρήσης του μοντέλου CO2MPARE.
- Η παρακολούθηση των χρήσεων γης και των αλλαγών που προκαλεί το πρόγραμμα.
- Η παρακολούθηση και η συσχέτιση της αποδοτικότητας του ΠΕΠ στην υλοποίηση των Σχεδίων Διαχείρισης Υδάτων και του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Απορριμμάτων.
- Η παρακολούθηση δεικτών που σχετίζονται με την ένταση και την έκταση φυσικών καταστροφών.
- Η εξέλιξη στην εγκατάσταση συστημάτων περιβαλλοντικής παρακολούθησης (που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα).

Η διαδικασία παρακολούθησης δύναται να ανατροφοδοτήσει τον σχεδιασμό προκειμένου να βελτιωθούν οι επιδόσεις του σε σχέση με την Βιώσιμη Ανάπτυξη.

11.2 Ισότητα ευκαιριών και κατάργηση των διακρίσεων

Περιγραφή των ειδικών δράσεων για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και την πρόληψη κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, του σχεδιασμού και της εφαρμογής του επιχειρησιακού προγράμματος, ιδίως σε σχέση με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των διαφόρων ομάδων-στόχων που κινδυνεύουν από διακρίσεις και ιδίως, τις απαιτήσεις για να εξασφαλιστεί η δυνατότητα πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες.

Η καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και η προαγωγή της ισότητας ευκαιριών και διασφάλιση της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ, διατρέχει οριζόντια το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ενώ επιπλέον αναλαμβάνονται συγκεκριμένες ενέργειες για την:

- Ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- Ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση.
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας.
- Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του ΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης 2014-2020, έχουν ενταχθεί επενδυτικές προτεραιότητες και παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενεργό ένταξη, στην κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, στην καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων, στη βελτίωση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας κοινωνικές και υγειονομικές περιθαλψής υπηρεσίες.

Επιπλέον, στο πλαίσιο των υπολοίπων Αξόνων Προτεραιότητας, προβλέπονται δράσεις, χρηματοδοτούμενες από το ΕΤΠΑ, οι οποίες αφορούν ενδεικτικά στην ενίσχυση των υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας καθώς και των υποδομών εκπαίδευσης, που συμβάλλουν καθοριστικά στην ισότητα ευκαιριών και κατάρτιση των διακρίσεων.

Τέλος, κατά τη διάρκεια σχεδιασμού και εφαρμογής του προγράμματος προβλέπεται η ανάληψη πρόσθετων πρωτοβουλιών για:

- Την ενεργό συμμετοχή σε δημόσια διαβούλευση, περιφερειακές και τομεακές αναπτυξιακές ημερίδες, εθνικά συνέδρια αρμόδιων δημόσιων φορέων και οικείων κοινωνικών οργανώσεων.
- Την ισόρροπη, κατά το δυνατόν, συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ και την εκπροσώπηση σε αυτή δημόσιων αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας, καθώς και κοινωνικών οργανώσεων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, κλ.π.).
- Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του ΕΠ και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση.
- Την παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητά τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.
- Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων για την τήρηση της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης, καθώς και για την ενίσχυση της προσβασιμότητας, κατά τη διαδικασία επιλογής, υλοποίησης και αξιολόγησης πράξεων για συγχρηματοδότηση, ανάλογα με το φυσικό αντικείμενο των παρεμβάσεων.

11.3 Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών

Περιγραφή της συμβολής του επιχειρησιακού προγράμματος στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και κατά περίπτωση, ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε επίπεδο επιχειρησιακού προγράμματος και πράξης.

Η προώθηση της ισότητας των ανδρών και γυναικών αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία υπηρετείται με συνέπεια ήδη από το 1957. Ωστόσο, η πρόοδος που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα απειλείται από την κοινωνικοοικονομική κρίση που μαστίζει την Ευρώπη και ιδιαίτερα την Ελλάδα, καθώς από το 2008 μέχρι σήμερα, η εγχώρια αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από συνεχή συρρίκνωση της απασχόλησης και εκρηκτική άνοδο της ανεργίας, με τις γυναίκες να βρίσκονται σε

ιδιαίτερα δυσμενή θέση. Το 2013 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 27,6%, με το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (31%) να είναι σημαντικά υψηλότερο του αντίστοιχου των ανδρών (25%). Αντίστοιχα, κατά το δ' τρίμηνο του 2013 το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών ανήλθε στο 39,7% έναντι ποσοστού 58,1% των ανδρών, με το ποσοστό συμμετοχής των ανδρών να παρουσιάζει μεγαλύτερη κάμψη την περίοδο της κρίσης έναντι του αντίστοιχου των γυναικών.

Στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης 2014 - 2020» και σε πλήρη εναρμόνιση με τα προβλεπόμενα στο κανονιστικό πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1304/2013-) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013-) καθώς και τις στρατηγικές προτεραιότητες πολιτικής της Γενικής Γραμματείας Ισότητας επιδιώκεται η διασφάλιση της προώθησης της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τα στάδια της προετοιμασίας, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης του εν λόγω επιχειρησιακού προγράμματος.

Πιο συγκεκριμένα, μέσω των προβλεπόμενων δράσεων του Ε.Π. προωθείται:

- Η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας.
- Η συμμετοχή των γυναικών σε δραστηριότητες υπαίθρου με στόχο την τοπική ανάπτυξη.
- Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των γυναικών, πρόληψη και καταπολέμηση της γυναικείας φτώχειας και όλων των μορφών βίας λόγω φύλου.
- Η ένταξη της διάστασης του φύλου σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας και προστασίας της υγείας.
- Η στήριξη της οικογένειας, και της εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.
- Η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στη δημόσια ζωή και στις διαδικασίες λήψης πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων.
- Η καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου και των έμφυλων στερεοτύπων.
- Η ένταξη της ισότητας των φύλων στις δημόσιες πολιτικές, παρακολούθηση και αξιολόγησή τους.

Τέλος, η συμμετοχή φορέων ισότητας στη διαδικασία σχεδιασμού είναι διασφαλισμένη και εφαρμόζεται στο πλαίσιο της διαβούλευσης στο Περιφερειακό Συμβούλιο και στην Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων η οποία εκπονεί το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ισότητας των Φύλων 2014-2020 ενώ κατά την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος ισχύουν τα αναφερόμενα στην ενότητα 11.2.

ΤΜΗΜΑ 12 ΧΩΡΙΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

12.1 Μεγάλα έργα που θα υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού

[σχετ.: στοιχείο ε) του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 27: Κατάλογος μεγάλων έργων

Έργο	Προγραμματιζόμενη ημερομηνία κοινοποίησης / υποβολής (έτος, τρίμηνο)	Προγραμματισμένη έναρξη της υλοποίησης (έτος, τρίμηνο)	Προγραμματιζόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης (έτος, τρίμηνο)	Άξονες προτεραιότητας / επενδυτικές προτεραιότητες
ΚΑΘΕΤΟΣ ΑΞΟΝΑΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ «ΑΡΔΑΝΙΟ - ΜΑΝΔΡΑ»				Α.Π. 2 / Ε.Π.7α

12.2 Πλαίσιο επιδόσεων του επιχειρησιακού προγράμματος

Πίνακας 28: Πλαίσιο επιδόσεων ανά Ταμείο και κατηγορία περιφέρειας (συνοπτικός πίνακας)

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023) ⁴⁶		
						Α	Γ	Σ

12.3 Εταίροι που συμμετέχουν στην προετοιμασία του προγράμματος

1. Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας.
2. Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων.
3. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.
4. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.
5. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.
6. Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
7. Υπουργείο Τουρισμού – Πολιτισμού.
8. Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου.
9. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.
10. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.
11. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης.
12. Υπηρεσίες της ΠΑΜΘ.

⁴⁶ Η τιμή-στόχος μπορεί να εκφράζεται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) είτε με ανάλυση ανά φύλο.

13. Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης.
14. Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.
15. Ερευνητικό Κέντρο ΑΘΗΝΑ.
16. Ινστιτούτο ΓΣΕΕ.
17. Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ).
18. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
19. ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.
20. Οργανισμός Λιμένα Αλεξανδρούπολης.
21. Εγνατία Οδός Α.Ε.
22. Περιφερειακή Δ/νση Εκπαίδευσης.
23. Γενικό Νοσοκομείο Κομοτηνής.
24. Εφορείες Αρχαιοτήτων (ΙΗ' Ε.Π.Κ.Α., ΙΘ' Ε.Π.Κ.Α., 12η Ε.Β.Α., 15η Ε.Β.Α., ΛΑ' Ε.Π.Κ.Α.)
25. ΓΕΩΤΕΕ.
26. Εμπορικά-Βιομηχανικά Επιμελητήρια (Ροδόπης, Δράμας, Ξάνθης).
27. Επαγγελματικές Ενώσεις (ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ, Οικονομικό Επιμελητήριο, Σύνδεσμος Ξενοδόχων Θράκης, Σύνδεσμος Βιομηχανιών-Βιοτεχνιών).
28. Εργατικά Κέντρα (Αλεξανδρούπολης, Δράμας).
29. Αναπτυξιακές Εταιρείες (Καβάλας, Δημοφέλεια, Δράμας, Δημοσυνεταιριστική, Βορ. Έβρου, Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο ΠΑΜΘ).
30. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου, Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Οικολογική Ομάδα Ροδόπης.
31. Ιερές Μητροπόλεις (Αλεξανδρουπόλεως - Τραϊανουπόλεως, Μαρώνειας – Κομοτηνής, Ξάνθης – Περιθεωρίου, Φιλίππων - Νεαπόλεως – Θάσου).
32. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων Με Αναπηρία.
33. Σύλλογος Ατόμων Με Κινητικά Προβλήματα Ν. Ροδόπης και Φίλων «Περπατώ».
34. Ένωση Προστασίας Καταναλωτών Έβρου.
35. Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας.
36. Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας ΕΘΙΑΓΕ-ΙΝΑΛΕ.
37. Περιφερειακή Ένωση Δήμων ΠΑΜΘ.
38. Δήμοι Περιφέρειας.
39. Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης ΠΑΜΘ.
40. Οικολογία – Αλληλεγγύη ΑΜΘ.
41. Επιχειρήσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ (μεταφορτώνονται στο σύστημα ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων ως ξεχωριστά αρχεία):

- Σχέδιο έκθεσης της εκ των προτέρων αξιολόγησης με σύνοψη (υποχρεωτικό)
[σχετ.: άρθρο 55 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]
- Τεκμηρίωση σχετικά με την εκτίμηση της δυνατότητας εφαρμογής και της εκπλήρωσης των εκ των προτέρων όρων (κατά περίπτωση)
- Γνώμη των εθνικών φορέων ισότητας για τα τμήματα 11.2 και 11.3 (κατά περίπτωση)
[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]
- Περίληψη για τους πολίτες του επιχειρησιακού προγράμματος (κατά περίπτωση).